

**T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

KIRGIZİSTAN'DA ALKOLİZM SORUNU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZHANYLMYRZA ZHAİLOBEKOVA

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyoloji

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Tayfun AMMAN

ŞUBAT-2019

T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KIRGIZİSTAN'DA ALKOLİZM SORUNU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZHANYLMYRZA ZHAILOOBEKOVA

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyoloji

Bu tez, 22./2./2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından ~~Oyçokluğu~~ / Oybirliği ile kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof.Dr. Mehmet Tayfun AMMAN	BAŞARILI	
Dr.Öğr.Üyesi Adem BÖLÜKBAŞI	BAŞARILI	
Doç.Dr. Metin KILIÇ	BAŞARILI	

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU

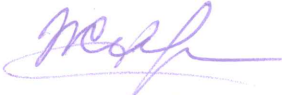
Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	Zhanylmyrza ZHAİLOOBEKOVA
Öğrenci Numarası	:	y156013022
Enstitü Anabilim Dalı	:	Sosyoloji
Enstitü Bilim Dalı	:	Sosyoloji
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	KIRGIZİSTAN'DA ALKOLİZM SORUNU
Benzerlik Oranı	:	%8

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

21/01/2019
Öğrenci İmza

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

...../...../20.....
Öğrenci İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Prof.Dr.Mehmet Tayfun AMMAN

Tarih: 21.01.2019

İmza:

KABUL EDİLMİŞTİR

REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca değerli bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım, her konuda bilgi ve desteğini almaktan çekinmediğim, araştırmanın planlanmasından yazılmasına kadar tüm aşamalarında yardımlarını esirgemeyen, teşvik eden, aynı titizlikte beni yönlendiren değerli danışman hocam Prof. Dr. Mehmet Tayfun AMMAN'a karşılığı ödenmeyecek emek ve katkıları için sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Ayrıca savunma sınavı jüri üyeleri, Doç. Dr. Metin KILIÇ ve Dr.Öğr.Üyesi Adem BÖLÜKBAŞI hocalarıma, yüksek lisans dönemi boyunca çalışma fırsatı bulduğum hocalarıma bu vesileyle teşekkürü borç bilirim. Son olarak, bugünlere gelmemde haklarını asla ödeyemeyeceğim çok kıymetli anneme, babama ve kardeşlerime şükranlarımı sunarım.

Zhanylmyrza ZHAİLOOBKOVA
22.02.2019

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLolar LİSTESİ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
GİRİŞ	1
I.BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
1.1. KIRGIZİSTAN HAKKINDA GENEL BİLGİLER	5
1.1.1. Coğrafi Konum, Arazi Yapısı ve İklim.....	5
1.1.2. Demografik Yapı.....	7
1.1.3. Eğitim	14
1.1.4. Kırgızistan Ekonomisi	17
1.1.5. Kırgızistan’da Din	18
1.1.6. Kırgızistan’da Siyaset	21
1.2. Alkolizm	22
1.2.1. Alkolizmin Tanımı	22
1.2.2. Alkol Kullanımı ve Alkol Kullanımının Tarihçesi	25
1.2.3. Alkolizmin Nedenleri	27
1.3. Kırgızistan’da Alkolizm Sorunu	34
1.3.1. Kırgızistan'da Alkol Ve Uyuşturucu Bağımlılığı İle İlgili Genel Durum	34
1.3.2. Sovyet Dönemi Kırgızistan’da Alkolizm	35
1.3.3. Kırgızistan'da Alkol Problemlerinin Faktörleri	36
1.3.4. Kırgızistan’da Alkolizm ile Mücadele	39
1.3.5. Kırgızistan’da Alkol Bağımlılığı Tedavi Merkezleri	40
II. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	42
2.1. Araştırmanın Yöntemi	42
2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	42
2.4. Hipotezler	42
2.3. Veri Analizi.....	43
III. BÖLÜM: ARAŞTIRMA BULGULARI	44
1.1. Araştırma Grubunun Genel Sosyo-Demografik Özellikleri.....	44
3.2. Alkol Tüketimi ile İlgili Özellikler	49

3.4. Alkol Kullanımı Nedenleri	54
3.5. Alkol Kullanımının Yol Açtığı Zararlar	57
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	59
ÖNERİLER	64
KAYNAKLAR	65
EKLER.....	77
ÖZGEÇMİŞ.....	82

KISALTMALAR

KUİK	:Kırgızistan Ulusal İstatistik Komitesi
UNFPA	:Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
UNICEF	:Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
OSCE	:Organization for Security and Co-operation in Europe, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
M.Ö	:Milattan Önce
WHO	:World Health Organization
DSÖ	:Dünya Sağlık Örgütü
DSM-5	:The Diagnostik and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition, Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı, Beşinci Baskı
BDT	:Bağımsız Devletler Topluluğu
BM	:Birleşmiş Milletler
SSCB	:Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
AIDS	:Acquired Immune Deficiency Syndrome, Edinilmiş Bağışıklık Eksikliği Sendromu
GSYİH	:Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla
USCIRF	:United States Commission on International Religious Freedom, Uluslararası Din Özgürlüğü ABD Komisyonu.
TI	:Transparency International The Global Coalition Against Corruption, Uluslararası Şeffaflık Örgütü
FES	:Friedrich Ebert Stiftung, Friedrich Ebert Vakfı
CADAP	:Central Asian Drug Action Programme, Orta Asya'da Uyuşturucu Yayılmasının Önlenmesi için Hazırlanan bir Program

SSC	:Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti
AEB	:Avrasya Ekonomik Birliği
İGE	:İnsani Gelişme Endeksi
GEI	:Gender Equity İndex, Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi
UNDP	:United Nations Development Programme, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
WFMH	:World Federation for Mental Health, Dünya Ruh Sağliğı Fedrasyonu
ADB	:Asian Development Bank, Asya Kalkınma Bankası
MEB	:Milli Eğitim Bakanlığı

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1	:2016-2017 Yıllarının Başlarına Göre Nüfus Sayısı ve 2016 Yılındaki Bölgelere Göre Nüfus Sayısının Artış Hızı	8
Tablo 2	:Kırgızistan’da Evlilik ve Boşanmalar	11
Tablo 3	:Cinsiyet Dağılımı	49
Tablo 4	:Yaş Dağılımı	49
Tablo 5	:Medeni Durum	50
Tablo 6	:Boşanma Sebepleri	50
Tablo 7	:Aile Tipi	51
Tablo 8	:Eğitim Düzeyi	51
Tablo 9	:Anne ve Baba Eğitimi	52
Tablo 10	:Kırgızistan Genelinde 50-70 yaş Grubunun Eğitim Düzeyi	52
Tablo 11	:Meslek	53
Tablo 12	:Çalışmama Sebepleri	53
Tablo 13	:Çalışmama Süresi	54
Tablo 14	:Aile Üyelerinin Çalışma Durumu	54
Tablo 15	:Doğum Yeri	55
Tablo 16	:Alkol Kullanımı	55
Tablo 17	:Cinsiyete Göre Alkol Kullanımı	56
Tablo 18	:Cinsiyete Göre Alkole Başlama Yaşı	56
Tablo 19	:Cinsiyete göre Alkol Tüketim Sıklığı	57
Tablo 20	:Yaş Dağılımına Göre Erkek ve Kadınlarda Alkol Tüketim Sıklığı	57
Tablo 21	:Cinsiyete Göre Günlük Tüketilen Alkol Miktarı	58
Tablo 22	:Cinsiyete Göre İlk İçilen İçki Türü	59

Tablo 23	:Cinsiyet Dağılımına Göre Sık İçilen İçki Türü	59
Tablo 24	:Alkolün Erişilebilirliği	60
Tablo 25	:Cinsiyete Göre Alkol Kullanımı Nedeni	61
Tablo 26:	:Cinsiyete Göre İlk Alkol Kullanım Nedenleri	61
Tablo 27	:Aile ve Akraba Çevresinde Alkol Kullananlar ve Alkol Bağımlıları	62
Tablo 28	:İlk İçkinin İçildiği Kimseler	63
Tablo 29	:Cinsiyete Göre Alkol Kullanmanın Getiren Sonuçları	64
Tablo 30	:Alkolü Bırakma Düşüncesi	64

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
Tezin Başlığı: Kırgızistan'da Alkolizm Sorunu	
Tezin Yazarı: Zhanylmyrza ZHAILOOBEKOVA Danışman: Prof. Dr. M.Tayfun AMMAN	
Kabul Tarihi: 22.02.2019 +82(tez)	Sayfa Sayısı: viii (ön kısım)
Anabilim Dalı: Sosyoloji	
<p>1990'ların başlarında, Sovyet totaliter politik yönetim sisteminin çöküşü ve Kırgızistan dâhil olmak üzere diğer ülkelerin bağımsız devlet statüsünü kazanmaları büyük reformların başlangıç noktası olmuştur. Rejimin çöküşünden itibaren bütün bu siyasal ve ekonomik dönüşümler, piyasa ekonomisine geçiş, üretimdeki düşüş, 1990-1995 ekonomi krizinin etkileri ve 2005, 2010 devriminin sonuçları Kırgızistan'da işsizliğin artmasına, gelirlerin azalmasına ve yaşam standartlarında keskin bir düşüşe neden olmuştur. Bu durum alkolizm, uyuşturucu ve madde bağımlılığı, suça karışma gibi sosyal olaylarda keskin bir artışa yol açmıştır. Bu çalışmanın temel amacı, Kırgızistan'da toplumsal bir problem olan alkolizmin nedenlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın örneklem grubunu, Bişkek şehrinde bulunan kartopu örnekleme yoluyla seçilen 300 birey oluşturmaktadır. Araştırmada 28 soruluk alkol kullanım sıklığı ölçeği ve ilgili kişilerin demografik özelliklerini belirleyebilmek için 13 soruluk kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Oluşan anket formu bireylere açıklama yapıp olurları alındıktan sonra uygulanmıştır. Verilerin analizinde Spss programı kullanılmıştır. Bağımsız gruplarda çapraz tablolar ve ki-kare testi uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, erkekler ile kadınların aynı risk altında olduğu, alkol tüketiminin gençler arasında çok yaygın olduğu ve alkole başlama yaşının gittikçe düştüğü görülmüştür. Katılımcıların ilk alkol deneyiminin aile ve arkadaş çevresinin doğrudan etkisi altında gerçekleştiği, ailesinde alkol hikâyesi olan bireylerin alkolü normalleştirme eğiliminin daha yüksek olduğu, aile ve akraba çevresinde alkol kullananlarının oranının yüksek olduğu ve alkol kullanmalarındaki başlıca nedenin arkadaş ortamında kabul görmek ve kutlama gibi özel günlerin olduğu bulunmuştur. Sarhoşken yaşanan olumsuz durumların başında yaralanma ve tutuklanmanın geldiği görülmektedir.</p>	
Anahtar Kelimeler: Kırgızistan, Alkol, Alkolizm.	

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree ☒	Ph.D. ☐
Title of the Thesis: The problem of alcoholism in Kyrgyzstan	
Author: Zhanylmyrza ZHAILOOBEKOVA AMMAN	Supervisor: Prof. Dr. M. Tayfun
Date: 22.02.2019 82(main body)	Nu. Of Pages: viii (pre text) +
Department: Sociology	
<p>The fall of the Soviet totalitarian political system in the states including Kyrgyzstan and gaining independent state status led to important reforms in the beginning of 1990s. Since the fall of the regime, all these political and economic transformations including transition to market economy, decrease in production, the effects of the crisis in 1990-1995 and 2005, the outcomes of the revolution in 2010 provoked an increase in unemployment, a decrease in revenues, and a drastic fall in life standards of citizens. These transformations also caused to a rapid rise in alcoholism, drug addition, and being involved in crime. 300 individuals living in Bishkek selected by the snowball sampling is the sample group of this research. The research uses the frequency meter of alcohol usage and 13 information form to determine demographic characteristics of these individuals. The questionnaire (survey) was conducted after the all individuals are informed about the objective of the research. SPSS program was used for analyzing data. In the independent groups, crosstabs and chi square test were applied. According to the results of the research, it has been found out that women and men are under the same risk, alcohol consumption is prevalent among young people, and the alcohol starting age has been gone down. It is understood that the first experience of alcohol usage of the participants occurs under the influence of family members and friend environment. The participants coming from the families whose some member have a past with alcohol are tended to normalize alcohol more than others. The main reason behind alcohol usage is usually to be accepted in circle of friends. Finally, it is realized that the main consequences of getting drunk are physical injury and arrest.</p>	
Keywords: Kyrgyzstan, Alcohol, Alcoholism	

GİRİŞ

Alkol kullanımı ve bağımlılığı dünyanın birçok bölgesinde önemli sağlık sorunlarına ve sosyal, yasal ve ekonomik sorunlara neden olmaktadır (Hill, 2010). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) (World Health Organization (WHO), 2011), alkolün her yıl 2,5 milyon ölüme ve yaklaşık 70 milyon insanın engelli bir birey oluşmasına neden olduğu tahmin etmektedir. Bu rakamlar, aynı zamanda, 15 ve 29 yaşları arasındaki birçok genç insanı da kapsamaktadır. Özellikle, yaşlılar arasında alkolle ilgili sorunlar hızla artmakta ve son rakamlar hem erkeklerde hem de kadınlarda artış göstermektedir. (Lynskey, Day, Hall, 2003)

Alkolün kötüye kullanımı şu anda dünya çapında ölümlerin sekizinci önde gelen risk faktörüdür ve 2004'teki tahminlere göre dünyadaki tüm ölümlerin yaklaşık % 4'ü alkollüyen gerçekleşmektedir (WHO, 2010). Alkolü kötüye kullanımının hastalık olabileceğini, maddeci filozoflar ilk kez dile getirmişlerdir. Çoğu durumda, alkol tüketimi “moral” özelliği olarak değerlendirilmiş ve bu konu için köklü inançlar yerleşmiştir (Kalyoncu, Mırsal, 2000).

Alkol ve kullanım bozukluklarını tanımlamaya ve sınıflandırmaya yönelik girişimler hem günümüzde hem de tarihsel olarak sorunlu olmuştur. 19.yüzyılın başlarından itibaren bir dizi araştırmacılar tarafından farklı tanımlar yapılmaya başlanmıştır. 1819 yılında Bruhl Cramer dipsosyon kavramını ortaya atmıştır. Esquirol (1845) psikiyatrik monomania olarak isimlendirmiştir. 1849'da ilk olarak Magnus Huss alkolizm terimini kullanmıştır. (Epstein, 2013) Sonradan alkolizm çeşitli biçimlerde tanımlanmıştır. Örneğin, Knight'a göre alkol bağımlılığı hastalıktan ziyade bir semptomdur. Nevrotik karakter özellikleri, uyumsuzluk, duygusal gelişmemişlik veya infantilizm gibi kişisel bozukluktur. 1960'da Jellinek, “Alkolikler arasındaki kişilik yapılarında çok büyük bir çeşitliliğe rağmen, çoğunun ortak noktası, gerginlik ve psikolojik streslerle başa çıkamamasıdır” demekle beraber, alfa alkolizm, beta alkolizm, gama alkolizm, delta ve epsilon alkolizm tanımlarını getirmiştir. DSÖ Alkolizm Komitesi alkolizmi “adet ve geleneklerin ötesinde, devamlı ve aşırı bir alkol alma alışkanlığı, alkol alma arzusu, ruhi ve bedeni sağlığı, çevre münasebetlerini, iş ve aile ilişkilerini, sosyal ve ekonomik durumu bozacak kadar fazla alkol kullanımı davranışıdır” diye tarif etmiştir. Amerika Ulusal Bağımlılık Konseyi alkolizmin, bilimsel olarak geçerli, klinik olarak yararlı ve kamuoyu tarafından anlaşılır olduğunu umdukları yeni bir tanımını yapmaya çalışmışlardır. Komite tarafından önerilen

değiştirilmiş tanım, alkolizmi heterojen bir hastalık olarak ele almaktadır. “Alkolizm” genetik, psikososyal ve mikro aracılı faktörlerden etkilenen gelişim ve tezahürleri olan birincil bir kronik hastalıktır. Hastalık genellikle ilerleyici ve ölümcül bir karaktere sahiptir. Sürekli ya da periyodik alkol tüketimi üzerindeki kontrolün azalması, zihnin alkolle meşgul olması, olumsuz sonuçlara karşılık alkol kullanımı ve düşünme bozukluklarıyla nitelenmektedir ve çoğu zaman insan alkolik olduğunu reddeder. (WHO,1994: 5)

Alkol tüketimi Kırgızistan’da ve Sovyet sonrası ülkelerinde önemli bir mesele olarak ele alınmalıdır. Alkol, resmi törenler için vazgeçilmez bir durum, toplumsal ritüellerin bir unsuru, birtakım eğlence yolları, kişisel sorunların çözüm yolu olmuştur (Akhmedjonov ve Suvankulov, 2013). “Sovyetler Birliği’nin” çöküşü, 2005 ve 2010 yıllarında devrimin ve çalkantılı siyasi süreçlerin verdiği etkisi, Kırgızistan’da toplumsal ve ekonomik sorunlara yol açmıştır. Günümüzde Kırgızistan işsizlik, yoksulluk, düzensiz göçler, nüfusun gelirlerinde düşüş gibi olumsuz eğilimler ile başa çıkmaya çalışmaktadır (İsakov, 2015). Önemli toplumsal sorunlardan birisi de alkolizmdir.

Araştırmanın Konusu

Araştırma; Kırgızistan toplumunun sosyo-kültürel ve ekonomik yapısının alkol kullanımı yaygınlığı üzerinde etkisini ele alarak, alkol kullanımını daha özel bir perspektiften değerlendirmeyi hedeflemektedir. Çalışmaya katılan bireylere anket uygulanarak, sosyo-demografik özellikleri ve alkol kullanım özellikleri, alkol kullanmaya iten sebepleri ile ilgili bilgiler toplanarak değerlendirilmiş ve bütünsel bir bakış açısı ile yorumlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Kırgızistan nüfusunun alkol kullanımının ve bağımlılığının dikkat çekici derecede artmasının arkasındaki problemleri araştırmak ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi, bağımlılıkla mücadelede etkin yöntemlerin belirlenmesi ve diğer alkol bağımlısı olmayanlar için koruyucu tedbirlerin tespitine yönelik önlemlerin alınmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda şu araştırma sorularına yanıt aranacaktır:

1. Kırgızistan’da alkol tüketimi cinsiyete göre nasıl farklılık göstermektedir?
2. Kırgızistan’da alkole başlama yaşı kaçtır?
3. Erkek ve kadınların alkole başlama yaşı kaçtır?

4. Alkol kullanan çocukların ebeveynlerinin eğitim düzeyi genelde düşük müdür?
5. Ailede anne veya babanın alkol kullanması ile çocuklarının alkol kullanması arasında bir bağlantı var mıdır?
6. Arkadaş çevresinin alkol kullanmada olmada bir etkisi var mıdır?
7. Alkol kullanımının aile yapısını bozulması hatta eşlerin ayrılmalarında bir etkisi var mıdır?
8. İşlenen suçlarda alkol kullanımının bir etkisi var mıdır?

Bu sorulara ön araştırma safhasında vermiş olduğumuz geçici cevaplar yani hipotezler araştırmamızın ikinci bölümü olan metodoloji kısmında belirtilmiştir.

Araştırmanın Önemi

Araştırma; Kırgızistan toplumunun sosyo-kültürel ve ekonomik yapısının alkol kullanımı yaygınlığı üzerinde etkisini ele alarak, alkol kullanımını daha özel bir perspektiften değerlendirmeyi hedeflemektedir. Çalışmaya katılan bireylere anket uygulanarak, sosyo-demografik özellikleri ve alkol kullanım özellikleri, alkol kullanmaya iten sebepleri ile ilgili bilgiler toplanarak değerlendirilmiş ve bütünsel bir bakış açısı ile yorumlanmıştır. Bu açıdan, alkol kullanımına ilişkin daha detaylı ve derinlemesine bilgi sağlama potansiyeli nedeniyle literatüre sağlayacağı katkı açısından önem taşımaktadır.

Araştırmada örneklem olarak, alkol kullanan ve önceden kullanıp bırakanlar seçilmiştir. Araştırmanın sunduğu perspektife bağlı olarak, alkol kullanımı deneyimleri ile ilgili sorular sorulmuştur. Bu şekilde, alkol kullanan bireylerin alkol kullanımı öykülerini anlamak ve toplumun sosyo-kültürel ve ekonomik problemlerini bir noktaya yerleştirerek alkolizmi sosyolojik bir sorun olarak ele almak mümkün olmuştur. Bunun yanı sıra alkol kullanımına ilk kez başlamada sosyal çevrenin etkilerinin ortaya çıkartılması, araştırmayı önemli kılan diğer bir odak noktadır.

Son olarak, bu çalışma, Kırgızistan'da ciddi oranda artan alkol bağımlılığına dikkat çekmek için, alkol kullanımında sosyal çevrenin önemini açıklama gayretindedir. Aynı zamanda bu çalışma, çağımızın en büyük toplumsal hastalıklardan biri olan alkol bağımlılığına yeterli dikkati çekmek üzerine temellendirilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma teorik ve uygulamalı olarak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Teorik kısımda konuyla ilgili yazılı kaynaklar incelenmiş, toplanan bilgiler ana başlıklar ve alt başlıklar altında derlenerek değerlendirilmiştir. Araştırmanın uygulamalı kısmında ise nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği uygulanmıştır. Detayları ikinci bölümde araştırma yöntem başlığı altında anlatılmıştır.

Araştırmanın Kapsamı ve İçeriği

Araştırma sınırlılığı araştırma grubu ile sınırlıdır. Bu çalışma üç bölüm ve sonuç kısmından oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde Kırgızistan toplumsal yapısı, Alkolizm kavramı ve nedenleri, Kırgızistan'da alkolizm incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde araştırmanın yöntemi detaylı şekilde açıklanmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde verilerin analizi ve bulgulara yer verilmiştir.

I.BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. KIRGIZİSTAN HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1.1. Coğrafi Konum, Arazi Yapısı ve İklim

198.500 km²'lik yüzölçümüne sahip olan Kırgızistan, Orta Asya'da yer almaktadır. Kuzeyinde ve kuzeybatısında Kazakistan (sınır uzunluğu:1051 km),güneybatısında Özbekistan (1099 km), güneyinde Tacikistan (1870 km), güneydoğusunda ise Çin (858) ile sınır oluşturmaktadır. Kırgızistan'ın yarısından fazlası bin ile üç bin metre, dörtte biri ise üç bin ile dört bin metre yüksekliktedir. Kırgızistan'ın mevcut coğrafi konumunu Fergana Vadisi (Yaklaşık 70 km) , Tanrı ve Altay dağları belirlemektedir (Barataliev ve Alımkulova, 2012: 4). Kırgızistan'ın coğrafi konumunun ve sahip olduğu fiziki unsurların ortaya konulması, ülkenin sosyo-ekonomik ve politik yapısının kavranmasında önemlidir. Örneğin, verimli tarım arazilerine sahip olan Fergana Vadisi'nin doğu kesiminin ülkenin batı sınırları içerisinde yer alması ve doğuda Çin Halk Cumhuriyeti ile komşu olunması, Kırgızistan Cumhuriyeti'nin ulusal ve uluslararası ekonomik ve politik durumunun belirlenmesinde önemli hareket noktalarını oluşturmaktadır. Bu özellikleri Kırgızistan başta olmak üzere bölge ülkelerinin Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya için stratejik önemini ortaya koymaktadır (Beşirli, 2011: 314). Kırgızistan son derece dağlık bir ülkedir. Ülke topraklarının neredeyse % 90'ı dağlar ile kaplıdır. Ülkeye ait uydu fotoğrafı incelendiğinde kuzey ve batıda yer alan sıradağların adeta bir duvar gibi ülkeyi sardığı görülmektedir. En geniş düzlüğü kuzeybatıda İssık-Gölü'nün bulunduğu saha oluşturmaktadır. Kırgızistan'ın ortalama yükseltisi 2750 m olup, bu özelliği ile dünyanın en yüksek ülkeleri arasında yer alır (Arslan, 2015: 4-5). En yüksek noktası Cenğiş Doruğu 7439 metredir. Fergana vadisinin doğu tarafı ile kuzeyde Bişkek şehrinden Kazakistan'a doğru uzanan yükseltisi 1000 metre altına düşmektedir. Bu özelliklerden dolayı Kırgızistan için "Asya'nın İsviçre'si" olarak benzetme yapılır (Toraman, 2016: 2). Kırgızistan topraklarının büyük bir bölümünü kaplayan Tanrı Dağları, ülkenin diğer önemli yer şekillerinin başında gelmektedir. Tanrı Dağları günümüz coğrafyasında Kazakistan, Özbekistan ve Çin gibi birden fazla ülkenin sınırlarına yayılmıştır. Bölgenin yüksek dağlarla çevrili olmasından ötürü dış dünyaya açılan tek geçit Tacikistan sınırında yer alan Khujand Geçidi'dir (Demirci,2012: 34). Vadi içerisinde Kırgızistan'ın en uzun akarsuyu olan Narın Nehri (807 km) akmaktadır. Tarımsal sulamada ve enerji üretiminde faydalanılan Narın Nehri üzerinde birçok baraj

vardır. Bunlardan en büyüğü Toktogul Barajı'dır. Ülke topraklarında şiddetli karasal iklim hüküm sürmektedir ve çeşitlidir. Yağış miktarı az ve dağ tepelerinin büyük bir bölümü karlarla kaplıdır. Eşsiz ceviz ormanları ve kurak ormanlık alanlar, koyu iğne yapraklı ladin ve köknar ormanları, taşlı dağ çölleri - güzel yüksek dağ çayırları ile dönüşümlüdür. Hızlı su akıntılarına sahip derin dik yamaç vadileri, sakin akan dağ nehirlerinin sularını taşıdığı, geniş bataklıklara yol açar. Göl ve akarsular bakımından Kırgızistan çok zengin bir ülkedir. Kırgızistan topraklarında toplamda 2100'den fazla göl ve göletler vardır, ülke topraklarının yüzde 3,4'ünü oluşturmaktadır. Çoğunlukla göller, buzulların ucunda, yayla bölgesindedir. Kırgızistan'ın en büyük gölü Isık-Göldür, dünyanın en büyük ikinci krater gölüdür. Deniz seviyesinden 1609 m yükseklikte ve 6202 km²'lik bir alana sahip ve en derin yeri de 702 metredir (Barataliev ve Alımkulova, 2012: 14). Orta Asya ülkeleriyle karşılaştırıldığında Kırgızistan'ın doğal koşullarının ayırt edici bir özelliği akarsuların tamamen kendi topraklarında oluşmasıdır. Akarsuları kapalı havza özelliğine sahiptir. Nehir akışının nispeten küçük katkısına rağmen, özellikle hidroelektrik kaynakların kullanımı ve tarım sektörlerine su temininde önemi büyüktür (Stitsenko ve Bajanova, 2015: 194-195).

Kırgızistan'ın bitki varlığı çok çeşitliliğiyle farklıdır ve ¼ oranında endemik tür bulunur. Tien Shan için, yükselince subalpin çayırlarına ve arça çalılıklarına değişen Tien Shan köknarından bir orman kuşağının varlığı ile karakterize edilir. Fergana Vadisinin kuzey dağ çerçevesinde, ceviz ormanları yer almaktadır. En yüksek seviyedeki arazilerde taş levhalı ve karlı subnival kuşağı yaygın olarak gelişmiştir. Otsu bitkiler son derece küçüktür, yosunlar ve likenler yaygındır. Dağ eteklerinde, çalılıkla bitki örtüsü ve ormanlık alanlarla kaplı geçici çölleri, yarı çölleri ve kuru stepler bulunmaktadır (İonov, 2003).

Dağlık alanlarda dağ keçisi, altay- argali, leopar, taşlı sarnıç, kırmızı kurt ve marmotlar yaşamaktadır. Ormanlık dağ bölgesinde, geyikler, kurtlar, erminler, yaban domuzu, vaşaklar, kahverengi ayı, tilkiler, sarnıçlar yaygındır. Stepik etekleri ve bitişik ovalarda, kemirgenler türü olan sincaplar, jerboalar, kırmızı kuyruklu gerbiller, birçok sürüngenler türü, ungulatlardan-ceylan, kuşlardan-keklikler, drafalar vs. yaşamaktadır (Kovalenko, 2017: 229-230).

1.1.2. Demografik Yapı

1.1.2.1.Nüfus Büyüklüğü ve Dağılımı

199.9 bin metrekare alana sahip, dağlık bir ülke olan Kırgızistan topraklarının neredeyse % 90'ı deniz seviyesinden 1500 m yüksekte yer almakta ve bu da insanların yaşam aktivitelerini zor hale getirmektedir. Karasal dağlık bir ülke olan Kırgızistan için, acil durumlara maruz kalındığında erişim imkânlarının kısıtlı olması, şiddetli karasal iklim koşulları, hayat pahalılığı gibi durumlar bilinen en karakteristik özellikleridir. Kırgızistan oblast denilen 7 bölgeden (Batken bölgesi, Calal-Abad bölgesi, Narın bölgesi, Isık-Köl bölgesi, Oş bölgesi, Talas bölgesi, Çüy bölgesi) ve iki önemli Cumhuriyet şehrinden (Bişkek, Oş) oluşmaktadır. Her bölge bölgesel öneme sahip şehirlerden ve ilçelerden oluşmaktadır. İlçeler, ilçe önemine sahip şehirler, kent tipi yerleşim ve köyleri (ayıl okruglar) içermektedir. Oş ve Celal-Abad bölgeleri 1 milyonun üzerinde toplam nüfusa sahiptir bu da ülkenin toplam nüfusunun % 20'sine eşittir. En küçük nüfusa sahip olan bölgeler; Talas (227 bin kişi) ve Narın (258 bin kişi) bölgeleridir. Kentsel nüfusun yaklaşık % 60'ı iki şehirde - Bişkek ve Oş şehirlerinde yaşamaktadır (Torgaşeva ve Kalmıkova, 2011:28).

Kırgızistan'ın gelişen mevcut demografik durumu, geniş bir nüfus artışı için genel olarak olumlu olarak değerlendirilebilir. Doğurganlık, ölüm ve göç oranı, değişiklik eğilim oranını temsil eden nüfus sayısındaki artışla paralellik göstermektedir. Kırgızistan, nüfus artışının gözlemlendiği az sayıdaki Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkelerinden biridir. Kırgızistan'ın 1913'ten 2014'e kadar olan süreçte nüfusu yaklaşık olarak 6,7 kat artış göstermiştir. 1913'ten bu yana nüfusunun istikrarlı bir şekilde arttığını belirtmek gerekir. Nispeten daha düşük büyüme oranları 1926'ya (% 15,9) denk gelmektedir, diğer yıllarda nüfus sayımında yüksek büyüme oranları gözlemlenmiştir (Kocherbayeva, 2016: 16).

Kırgızistan'ın nüfusu 2017 yılı başındaki son nüfus sayımına göre 6 milyon 140 bin kişidir, nüfusun üçte biri (% 33, 8) kentsel alanlarda ve üçte ikisi (% 66, 2) kırsal alanlarda yaşamaktadır. Nüfus yoğunluğu kilometrekareye ortalama 31 kişidir. Kırgızistan kırsal nüfus oranına göre tarım ülkelerinden biridir. Kırgızistan'ın 2016 yılındaki nüfus artış hızı % 2'dir bu da küresel ölçekte yüksek bir orandır. En yüksek endeks Bişkek ve Oş kentlerinde, Batken ve Oş bölgelerinde % -2,2-2,3, en düşük de Narın ve Issık-Köl bölgelerinde %-1,2-1,4 gözlenmiştir.

Tablo 1: 2016-2017 Yıllarının Başlarına Göre Nüfus Sayısı Ve 2016 Yılındaki Bölgelere Göre Nüfus Sayısının Artış Hızı

	Daimi nüfus sayısı, (1000 kişi)		2016 y. Nüfus Sayısının artışı		Onun içinde (%)	
	Ocak-2016	Ocak-2017	1000 kişi	%	Doğal Nüfus Artışı Nedeni	Göç Nedeni
Kırgızistan Cumhuriyeti	6019,5	6140,2	120,7	2,0	2,1	-0,1
Batken bölgesi	492,6	503,5	10,9	2,2	2,4	-0,2
Celal-Abad bölgesi	1146,5	1168,7	22,2	1,9	2,1	-0,2
Isık-Göl bölgesi	470,1	476,8	6,7	1,4	1,7	-0,3
Narın bölgesi	277,6	281,0	3,4	1,2	1,7	-0,5
Oş bölgesi	1259,7	1287,5	27,8	2,2	2,4	-0,2
Talas bölgesi	251,3	255,2	3,9	1,6	2,1	-0,5
Çüy bölgesi	887,5	905,2	17,7	2,0	1,9	0,1
Bişkek şehri	958,5	980,4	21,9	2,3	1,9	0,4
Oş şehri	275,7	281,9	6,2	2,2	2,1	0,1

(Kırgızistan Ulusal İstatistik Komitesi (KUIK) Raporu, 2017: 1)

1.1.2.2. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Yapısı

Ülkenin genel nüfus sayısında kadın sayısı fazladır. 2017 yılı nüfus sayımına göre nüfusun 3 milyon 42 bin'i (% 49,6) erkek ve 3 milyon 98 bin'i de (% 50,4) kadınlar oluşturmaktadır. Ancak doğum oranı yüksek olan bölgelerde (Batken, Celal- Abad, Narın, Oş ve Talas bölgeleri) erkek sayısı kadın sayısından daha fazladır.(KUIK raporu, 2017). Nüfusun cinsiyete göre yapısı esasen demografik ve sosyo-ekonomik faktörlerin etkisi altındadır. 1959 ve 1970'de kadınların sayısı erkeklerin sayısından çok daha yüksekti. Buna neden olarak yaşlı nüfusun artması ve İkinci Dünya Savaşının etkileri gösterilebilir. Sadece son on yıl içinde bu fark azalmış; 1970 yılında kadınların sayısı erkeklerin sayısından 129,3 bin, 1979 yılında 106,6 bin, 1989 yılında 102,5 bin, 1999 yılında 58,1 bin, 2009 yılında 105 bin ve 2014 yılında 63,4 bin kişi fazla olmuştur. Bu, kadınların çalışmak için istihdam arayışı, evlilik sonucunda kocasının yanına taşınması ile ilişkili olarak erkeklere kıyasla hareketliliğin fazla olduğunu göstermektedir (Kocherbayeva, 2016: 17).

2014 nüfus sayımına göre, Kırgızistan genç nüfusuyla diğer BDT ülkelerinden farklılık göstermektedir. 2014 yılında, toplam nüfusun %33'ünü çocuk ve ergenler, % 60'nı çalışma çağındaki kişiler, yaklaşık % 7'ni çalışma yaşının üstündeki kişiler oluşturmuştur (Kocherbayeva, 2016: 19).

KUİK tarafından 2017 yılının başındaki nüfus sayımı hakkında hazırlanan analitik raporda, Kırgızistan nüfusunun giderek yaşlandığı ve yaşlı nüfus sayısının belirgin bir şekilde arttığını belirtmişlerdir. Çünkü Birleşmiş Milletler'inin (BM) oluşturduğu ölçeğe göre, 65 yaş ve üzerindeki nüfus en az % 4'ün altındaysa ülke genç bir ülkedir, eğer % 4-7 arasındaysa nüfus yaşlanıyor ve yaşlı nüfus % 7'nin üzerindeyse ülke yaşlı bir nüfusa sahip ülke olarak düşünülmektedir. Kırgızistan'da 2017 yılı sayımına göre, 65 yaş ve onun üstündeki insanlar 275,2 bin ve nüfusun % 4,5'ni oluşturmuştur. Bu indeks diğer BDT ülkelerine göre düşük bir orandır. Örneğin, 2016 yılına göre Kazakistan'da % 7, Moldova'da % 11, Rusya'da % 14, Ukrayna'da % 16'dır. BM'nin tahminlerine göre yaklaşık olarak 2030 yılında Kırgızistan'da yaşlı nüfus sayısının iki kat artacağı öngörülmektedir.

2017 yılı verilerine göre, toplam nüfusun %33,6'sını çocuk ve ergenler, % 59,1'ini çalışma çağındaki kişiler ve %7,3'ünü de çalışma yaşının üstündeki kişiler oluşturmaktadır (KUİK Raporu, 2017: 2).

1.1.2.3.Nüfusun Etnik Yapısı

Kırgızistan birçok etnik gruptan oluşan bir ülkedir ve bu ülkede yaşayan insanlar demografik olarak heterojen bir yapı gösterirler. 2009 yılının demografi yıllığına göre, ülkede 100'den fazla etnik grup vardır. Orta Asya'nın en eski Türk etnik gruplarından biri olan Kırgızlar, ülkenin yerli halkıdır. Rusların Kırgızistan topraklarına yerleşiminin ilk aşaması 19. yüzyılın ikinci yarısında, Stolypin reformunda başlamıştır. Ruslar genelde Kırgızistan'ın kuzeyine yerleştirilmiştir. 20. yüzyılın 50'li yıllarında Rusların yerleşiminin ikinci safhası başlamış ve Ruslarla birlikte bu dönemde Ukraynalılar yerleşmiştir. Tatarlar 19. yüzyılın başında Kırgızistan'a gelmeye başlamışlardır. Tatarlar eğitim, öğretim ve dini aktivitelerini aktif olarak yerine getiriyorlardı. Hokand Hanlığı'nın ortaya çıkmasından önce, Özbekler Fergana Vadisi'nin güneybatı kesiminde yerleşmeye başlamışlardır. Özbeklerin kompakt yerleşim bölgeleri ülkenin güney bölgeleridir. 1877-1878'deki Çinlilerin zulmü sonucunda 19'uncu yüzyılın sonunda Dunganlar ayaklanarak Kırgızistan topraklarına göç etmişlerdir. Kırgızistan topraklarında Kazakların büyük

göçü, kolektifleştirme ve kıtlık dönemi olan 1920'lere denk düşmektedir. 40'lı yıllarda Kitlesel Stalinist tehcir sonucu olarak, Yahudiler, Almanlar, Çeçenler, İnguş, Karaçaylar, Kırım Tatarları ve diğer milletler Kırgızistan'a göç ettirilmiştir (Elebayeva, 2011: 35-43).

1.1.2.4.Kırgızistan'da Evlilik ve Boşanma

Ülkede aile oluşumunda olumlu bir eğilim vardır. Bunda, nüfusun istikrarlı geleneksel evlilik ve aile davranış normlarına dayanmaktadır. 1999 nüfus sayımı verilerine kıyasla, evli insanların sayısı azalmıştır. 1980'lerden itibaren evlilik dışı doğum oranında bir artış yaşanmasına neden olmuştur. Bu sonuç, hiç evlenmemiş insan sayısındaki artışla desteklenmektedir: erkeklerde 1999'da % 31,4'ten 2009'da % 36,2'ye, kadınlarda ise yüzde 21,2'den yüzde 25,8'e yükselmiştir. 2000-2015 yıllarında, evlendirme dairelerinde her yıl kaydedilen evlilik sayısı 2,2 kat, boşanma sayısı ise 1,6 kat artmıştır. 2000 yılında evlilik düzeyi II. Dünya Savaşı'ndan sonraki tüm yıllar için minimum değerine ulaşmıştır (24 bin evlilik veya 1000 nüfus başına 5,0) (KUIK, United Nations Population Fund (UNFPA) 2016: 12) .

Oluşan tüm evliliklerin aile bağları her zaman güçlü olmuyor. Yapılan evliliklerin her altısından biri boşanmayla sonuçlanmaktadır. Kırsal alanlarda yapılan her 1000 evliliğin 120'si, kentsel alanlarda ise bu oranın neredeyse 3 katı boşanmayla sonuçlanmaktadır (tablo 2).

Tablo 2: Evlilik ve Boşanmalar

Yıl	Toplam		1000 nüfus başına		1000 evlilik için boşanmalar
	Evlilikler	Boşanmalar	Evlilikler	Boşanmalar	
2012	55176	8698	9,8	1,6	158
2013	53578	9052	9,4	1,6	169
2014	54942	9235	9,4	1,6	168
2015	52043	8588	8,7	1,4	165
2016	47837	9102	7,9	1,5	190

(KUIK Raporu, 2017: 24).

En fazla evlilik, 2015'te kadınlar ve erkekler arasında (toplam evlilik sayısının yüzde 70'i) 20-29 yaşları aralığındadır. Evlenme yaşı ortalaması kadınlar için 23,6, erkekler için ise 26,9'dur. 2009 nüfusu ve konut sayımına göre, 15 yaş ve üzerindeki nüfusun büyük bir bölümü, erkeklerin% 57'si ve kadınların% 55'i evlidir. Bekârlık yaygın değildir. 50 yaşın üzerindeki erkeklerin yalnızca yüzde 1,2'si ve kadınların yüzde 1,5'i hiç evlenmemiştir (KUIK, 2015).

Kırgızistan'da evlilik için minimum yaş aile kanununa göre; hem erkekler hem de kadınlar için 18 yaş olarak belirlenmiştir. KUIK ve United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF) tarafından 2014 yılında yapılan araştırmaya göre, 15-49 yaş arasındaki kadınların % 0,4'ü 15 yaşından önce ve 20-49 yaşlarındaki kadınların % 12,7'si 18 yaşından önce evlenmiştir. 15-19 yaşlarındaki hemen hemen her yedi kadından biri (% 13,9) evli veya gayri resmi bir evlilik içindedir. Kırgızistan'da cinsiyet temelli şiddetin en yaygın görülenleri arasında kız kaçırma ve erken yaş evlilikleri bulunmaktadır. 2013 yılında Kırgızistan Ceza Kanununda yapılan değişiklikle kız kaçırma suçunun 7 ila 10 yıl hapisle cezalandırılması kararı alınmıştır. Pratikte ülkenin tüm bölgelerinde kaçırılan kızların artan eğilimi görülmektedir. Boşanma sayısının artmasındaki sebeplerden biri de budur (KUIK, UNFPA 2016: 14).

Genel olarak baktığımızda Kırgızistan, eski Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) diğer ülkeleriyle (Rusya, Moldova, Beyaz Rusya, Ukrayna) karşılaştırıldığında boşanma oranı oldukça düşüktür. Burada, kültürel geleneklerin özelliklerinin etkisi ve ülke nüfusunun aile hayatının temelleri etkili olmaktadır. Böylece, aile kurumunun Kırgızistan'da korunması, yetişkin nüfusun mutlak çoğunluğunun evlenmesi ve nüfusun çoğalması sağlanmakta ve bu da ülkenin nüfusundaki artışı olumlu yönde etkilemektedir (KUIK, 2015).

1.1.2.5. Nüfus Sağlığı

Kırgızistan'ın yaşam koşullarında, doğal, çevreyle ilgili ve teknolojik faktörler, ülkenin hâlihazırda zayıf ekonomisine zarar vererek büyük bir risk oluşturuyor. İnsan kaynaklı çevre kirliliği, yüksek hava kirliliği ve uranyum atıkları da halk sağlığı için tehdit oluşturmakta ve insanlara zarar vermektedir. Bugün, Kırgızistan'da 70 milyon ton radyoaktif ve toksin atık depolanmakta ve bu kirlilik ülkenin geniş alanlarını ve Fergana Vadisini tehdit etmektedir. Kırgızistan için en önemli problemlerden biri, özellikle kırsal alanlardaki yoksulluk sorunudur. Bunların sonucunda, insan yaşamının tüm yönleri

üzerinde, insidans oranı dâhil, ulus sağlığına gerçek bir tehdit oluşturmaktadır. Bunlara ek olarak, yüksek düzeyde dış ve iç göç, işsizlik ölçeği, sosyal koruma sisteminin etkisizliği, endüstriyel kompleksin düşük reformu ve tarımda büyük hasar yaratan sel, heyelan ve toprak kaymalarının sürekli tehditleri ile ülke ekonomisini ve nihayetinde sağlık ve uzun ömürlülüğü ve önemli derecede nüfusun yaşam standardını etkilemektedir. Resmi istatistiklere göre, ülke genelinde insidans hızı artmakta, iyot eksikliği (nüfusta yaygınlık %45-75), demir eksikliği anemisine (% 80'e kadar) varan hastalıklar artmaktadır. Özellikle, tüberküloz, alkolizm, uyuşturucu bağımlılığı gibi sosyal hastalıkların büyümesi endişelendirmektedir. AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome) ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar hızlı bir şekilde artış göstermektedir (İsaev, 2004: 1-2).

Beklenen yaşam süresi, Kırgızistan için erkeklerde 65,2 ve kadınlarda 73, 2 yıldır. Bu beklenen süre bölgelere göre değişmektedir. Yüksek doğum oranı ve düşük ölüm oranı olan güney bölgelerinde yaşam süresi artış göstermektedir. Nüfusun ölüm oranı yapısında kan dolaşım sistemi hastalıkları ilk sırada yer alır ve bu oran% 49,3'tür. Bu sebeple ölümlerin çoğu, çalışma çağındaki kişilerde görülmektedir. Ölüm nedenlerinin içinde ikinci sırada (% 9,7) yaralanmalar, zehirlenme gelmektedir. Bu kategoriyi, cinayet ve intihar dâhil, doğal olmayan ölüm nedenleri oluşturmaktadır. Kazalardan ölenlerin dörtte üçü çalışma çağındaki insanlardır. Aynı zamanda, bu sınıfta erkekler arasındaki ölüm oranı kadınlardaki ölüm oranından neredeyse beş katı daha fazladır. Ölüm nedenlerinin üçüncüsü iyi ve kötü huylu tümörler (malign neoplazmaları ve benign neoplazmaları) yer alıyor (% 9,1). Dördüncüsü, solunum sistemi hastalıklarıdır (% 8,4). Solunum sistemi hastalıkları bebek ölümlerinin başlıca nedenlerinden biridir. Nüfus sağlığının en önemli göstergelerinden biri bebek ölüm oranıdır. 2009 yılında, ülkedeki bebek ölüm hızı 1.000 canlı doğumda 25 vaka oluşturmuştur. Günümüzde anne ölümü oranı da yüksektir. Verilen sağlık hizmetlerinin yetersiz ve kalitesiz oluşu, sağlık kuruluşlarının yetersiz olması ve bu kuruluşlara erişimin zor olması, iç göçün büyümesi, hamile kadınlar için kapsam dışındaki tıbbi bakım ve geç tedavi anne ölüm oranını etkilemektedir (Kırgızistan Sağlık Bakanlığı, DSÖ: Avrupa Bölge Ofisi, 2011: 18-20).

1.1.2.6. Nüfusun Göç Hareketliliği

Yaylacılık ile ilişkili asırlık yaşam biçimine sahip, Kırgızistan'ın yerli nüfusu mevsimsel göçebe hayatı yaşadı. Aynı zamanda, doğal değişim ve ticaretle uğraşan nüfusun küçük

bir kısmı bölgelerarası ve şehirlerarası göçlere katılmışlardır. 1930'ların sonuna kadar Sovyet iktidarının gelişiyile birlikte, ülkede tüm kırsal sakinlerinin göçebesiz yaşam biçimine dönüştürme süreci gerçekleştirilmiştir. Ülkenin sanayileşmesi, yerli köylülerin şehirlere yerleşmesine hız kazandırmıştır. Kentsel nüfusun payı, ülkenin belirli bölgelerinde dağılmış olan küçük ve orta büyüklükteki şehirlerin gelişmesiyle birlikte artmış ve hem küçük bölgelerde hem de ülkenin tamamında kentleşmenin "lokomotifi" haline gelmiştir. Sayım verilerine göre, Kırgızistan'da eski Sovyet ülkelerinden gelenler 1999 yılında 397,5 binden 2009 yılında 236,2 bin kişiye gerilemiştir. Rusça konuşan nüfusun Kırgızistan'dan göç etmesi sadece SSCB'nin çöküşüyle değil, aynı zamanda ekonominin, sanayi işletmelerinin ve tarımsal üretimin çöküşüyle de bağlantılıdır. Bu göç zirvesi, ülkenin 144 bin kişi tarafından terk edildiği 1993 yılında gerçekleşmiştir. 1990'ların ikinci yarısında göç istatistikleri raporlarına göre ülkeden göç edenlerin sayısı düşmüş ancak 1999'da tekrar büyümeye başlamıştır, bunda ekonomik kriz etkili olmuştur (Sarıgulov, Mkrçyan, 2011: 1).

Radikal sosyo-ekonomik reform, var olan işletmelerin büyük kısmını kapatan derin bir ekonomik krizi körüklemiştir. Bütün bunlar, işsizliğin keskin bir şekilde artışına neden olmuştur. Güneyde çoğunlukla tarım bölgelerinde yaşayan halk, sanayileşmiş Çüy bölgesine ve başkent Bişkek'e göç etmeye başlamışlardır. Kırgızistan 2000'li yılların başından itibaren yurtdışına sürekli işçi göçü vermeye başlamıştır. 1990'ların sonunda, göçe teşvik eden etnopolitik nedenlerin etkisi önemli ölçüde azalmıştır. Bu durum, 2005 devrim olaylarından sonra değişmeye başlamıştır. Ülkede yaklaşık iki yıl boyunca siyasi istikrarsızlığın ortaya çıkması, Slavların göç etmesine neden olmuştur. Nisan 2010'da ülke kitlesel toplumsal protestolara ve kanlı isyan ve çatışmalara tanık olmuştur. Bunun sonucunda Cumhurbaşkanı K. Bakiyev'in de rejimi çökmüş ve bölgesel klan grupları arasındaki çatışmalar artmıştır. 2010 yılı trajik olaylarının etkisi, ülkedeki sosyal ve ekonomik krizi şiddetlendirmiştir. 2010-14 döneminde devlet bütçesinin gelirleri önemli ölçüde azalmıştır. Hükümet organlarının istikrarsızlığı ülkede devam etmektedir. Merkezi hükümetin bölgeler üzerinde tam bir kontrolü yoktur. Ülkedeki son dönem olayları nüfusun göçü üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Göç sorunları arasında, yine sosyo-ekonomik ve siyasi durum, etnik gruplar arasındaki kanlı çatışmalar önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Slav nüfusların arasında ve özellikle ülkenin güney bölgesinden Rusya'ya göç edenlerin sayısı artmıştır. Kırgızistan'daki Rusya Federasyonu Federal Göç

Hizmeti şubesine, 2010 yılı olaylarından sonra yapılan başvuruların sayısı artmıştır (Kıdıkeeva, Mamıtbek uulu ve Eşenova, 2016: 1-2).

Oş bölgesindeki trajik olayların ardından yerli Kırgızlar da daha istikrarlı kuzey bölgelerine göç etmeye başlamıştır. Buna ek olarak, Rusya'ya giden göçmen işçilerin sayısı artmıştır. Kırgız vatandaşları arasından Rusya vatandaşlığına geçmek isteyen vatandaşların sayısında önemli bir artış olmuştur. Derin ekonomik kriz koşullarında dış işçi göçünde, enflasyonun etkileri, ulusal paranın değer kaybetmesi, ekonomik gelirin azlığı gösterilebilir. İşçi göçü sonucunda elde edilen finansal gelir, artan işsizlik, temel malların fiyatlarında hızlı bir artış olmasına rağmen Kırgızistan'daki nüfusun büyük bölümünün hayatta kalması için iyi bir fırsat yaratmıştır. Fazla emeğin varlığı sorunu ülkenin işgücü piyasasında çözülürken, büyük çaplı döviz transferleri Kırgızistan'a ulaşmıştır (Ergeşbayev, 2016:34-37). Toplumsal, ekonomik, etnopolitik istikrarın yokluğu, ülkedeki etnik gruplar arasında göç etmeye yönelik tutumların gelişmesini teşvik etmektedir. Devlet organları nüfusun göç özelliklerini doğru bir şekilde yansıtan bir tabloya sahip değildir. Kırgızistan'daki göç süreçleri sürekli izleme ve araştırma gerektirmektedir (Kıdıkeeva, Mamıtbek uulu ve Eşenova, 2016: 18).

1.1.3. Eğitim

Kırgızistan'ın nüfusu, diğer bölümlerde belirtildiği gibi demografik olarak genç bir yapıya sahiptir. Genç nesil, devletin gelişimi için devasa bir sosyal, ekonomik, kültürel, yaratıcı ve bilimsel potansiyelin bulunduğu bir stratejik kaynaktır. Orta öğretim ve yükseköğrenime erişim, gençlerin ve yetişkinlerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için önemli bir araç haline gelmekte, aynı zamanda yüksek seviyeli beceri, eğitim ve bilgi talebini arttırmıştır. Günümüzde, eğitim, iş aramak için işgücü piyasasına giren gençlerin temel kaynağıdır (Abdullayeva, 2011: 246).

Kırgızistan eğitim sistemi Sovyet modelini izlemekte ve eğitim sistemini şunlar kapsamaktadır:

1. okul öncesi eğitim.
2. 11 yıllık genel eğitim; ilköğretim (1-4. sınıflar), tamamlanmamış orta öğretim (5-9. sınıflar), tamamlanmış orta öğretim (10-11. sınıflar).
3. temel mesleki eğitim.
4. orta mesleki eğitim ve
5. yükseköğretim.

Ülkenin Anayasası, ülkenin her vatandaşı için bir temel orta öğretimi (9 sınıf) garanti eder ve zorunlu olduğunu beyan etmektedir. Genel orta öğretim (tamamlanmış orta öğretim) eğitim almak isteyen herkes için ücretsiz olarak sağlanır, ancak zorunlu değildir. Eğitim sistemi, 1296 okul öncesi eğitim kurumu, 2236 genel eğitim kurumu, 18 özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için okullar, 101 temel mesleki eğitimi veren okul, 139 meslek okulu, 50 yükseköğretim kurumundan oluşmaktadır (Kırgızistan Ulusal İstatistik Komitesi, 2016.yılı verileri). Eğitimin her kademesindeki öğrenci sayısı, ülkedeki toplam nüfusun % 25'ini veya 1,5 milyonu aşmaktadır (BM Kırgızistan. Piga, Novoviç, Mogilevskiy, 2016: 94).

Eğitim ve Bilim Bakanlığı, Çalışma, Göç ve Gençlik Bakanlığı'na bağlı Mesleki Eğitim Ajansı'nın sorumluluğundaki mesleki eğitim hariç, bütün eğitim sisteminin farklı seviyelerinden sorumludur. Bazı meslek yüksekokulları Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından yönetilmektedir. Devlet eğitim sisteminin işletme maliyetleri, ülkenin bütçesinden, yerel bütçelerden ve özel kaynaklardan finanse edilmektedir (Asian Development Bank (ADB), 2011).

Genel temel eğitimin Anayasal güvencesi ve Sovyet yıllarında elde edilen yüksek eğitim standartları sayesinde Kırgızistan, nüfusun yüksek eğitim seviyesini korumayı başarmıştır. Kırgızistan Cumhuriyeti Anayasası "Eğitim Hakkındaki Kanun" gereğince, Kırgızistan vatandaşlarına cinsiyet, milliyet, dil, sosyal ve mülkiyet durumu, mesleğin türü ve niteliği, siyasi ve dini inanç, ikamet yeri ve diğer koşullar dikkate alınmaksızın eğitim hakkı verilmektedir. Temel eğitim (9 yıllık) zorunlu ve ücretsiz, herkesin eyalet ve belediye eğitim kurumlarında almaya hakkı vardır. Kırgızistan, dünyanın birçok ülkesinden daha fazla okuryazarlık oranına sahiptir. Yetişkin nüfusun okuryazarlık oranı (% 99) , Kırgızistan bu oranıyla dünyanın önde gelen ülkeleri arasındadır (Abdullayeva G. 2011: 246).

Toplum hayatındaki radikal değişiklikler her zaman eğitim ve bilim sistemi tarafından temsil edilen manevî kültürde değişikliğe neden olmuştur. Ülkenin ekonomik ve siyasal sistemindeki değişim, bir yandan Sovyet eğitiminin yok edilmesi, öte yandan da on yıllar süren sürekli reformlara rağmen hem profesyonel pedagojik topluluk hem de Kırgızistan halkı tarafından kabul gören yeni bir eğitim modelinin bulunmaması eğitim sistemi için çelişkiler doğurmuş olup, bu da Kırgızistan'daki sosyal kalkınma paradigmasında büyük

bir değişime yol açmıştır. Bu durum, ülkenin eğitim sisteminin toplumunun ihtiyaçlarında sürekli bir gecikmeye neden olmaktadır (Eğitim ve Bilim Bakanlığı, 2012: 5-6).

Kırgızistan 1991'de bağımsızlığını kazandıktan sonra, eğitim hizmetlerinin sayısı ve kalitesi, kaynak yetersizliğinden dolayı azalmaya başlamıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarındaki çocuk sayısı 1990'da 211.000 iken 2010'da 85.236'ya düşmüştür. 1990 ile 2006 yılları arasında, anaokullarının sayısı 1.696'dan 465'e düşmüş ve 2011'de yavaş yavaş artış göstererek bu sayı 873'e yükselmiştir. Orta öğretim okullarının sayısı artmış fakat öğrenci sayısı aynı seviyede kalmıştır (ADB, 2011).

Öğretim materyalleri 10 yıldan fazla süredir güncellenmeyen okulların oranı yüzde 44'ü oluşturmaktadır. Ülkedeki yükseköğretim kurumlarının sayısının artmasıyla birlikte, tam teşekküllü bir eğitim süreci sağlama sorunu ortaya çıkmıştır. Diğer birçok BDT ülkelerinde merkezi planlama mesleki eğitim sisteminin varlığı sona ermişken, Kırgızistan'da sistemin varlığının korunması, olumlu bir taraf olarak görülmektedir. 90'lı yıllarda, öğrenmeye yenilikçi yaklaşımlar getiren yeni bilgi teknolojilerinin geliştirilmesine bağlı eğitim sisteminin reforma ihtiyacı olduğu, eğitim sistemindeki hasarın çok büyük olduğunu göstermektedir. Eğitim sistemindeki reform genişliğe yönelmiş ve bu süreçte çok sayıda üniversite açılmıştır. Devletin eleman yetiştirme planlamasının bozulması, hükümetin kayıpları hesaplayamayacak kadar işlevsel olarak bilgisiz olduğunu göstermiştir. Eğitim sisteminin makul bütçe finansmanını sağlayamadığından her bir uzmanın eğitim masrafları karşılanamamıştır. Okullar öğretmensiz kalmış, iyi eğitilmemiş çocuklar üniversitelere gitmekte, bilgi eksikliği giderilmediği için öğrenciler üniversitenin birkaç yıllık eğitiminde dahi zorlanmaktadır. Böylelikle bütçe fonları iki kere yok olmaktadır (Aynekenova, 2008: 176-177).

2012-2020 Eğitim Geliştirme Stratejisinde hükümet, eğitim sisteminin yeni bir yapısını öngörmektedir. Bu sistem, 10. ve 11. sınıfların tüm öğrencileri için profil eğitimi ve iki katmanlı bir yükseköğrenim programının (lisans-master) sistematik olarak uygulanmasını içermektedir. Mesleki ve teknik eğitiminin alt sektöründe vurgu, ulusal öncelikler temelinde yeni programlar seçerek, öğretmenleri eğiterek ve maddi ve teknik temelin yükseltilerek, aynı zamanda çeşitli sektörler ve sosyal ortaklarla bağlantıları güçlendirerek eğitimin niteliğini ve uygunluğunu geliştirme üzerinde duruyor. Yükseköğretim sistemine gelince, hükümet için öncelik, kalite güvence sistemini iyileştirmek, işgücü piyasası ve yükseköğretim sistemi arasındaki boşluğu azaltmak,

bilim ve yenilik geliştirmek, işbaşı eğitimi vermek ve finansal sistemi reform etmektir (Eğitim ve Bilim Bakanlığı, 2012: 21-29-38).

1.1.4. Kırgızistan Ekonomisi

1991'den 1998'e kadar olan bağımsızlığın ilk döneminde ülkenin ekonomik kalkınmasına hep ekonomik kriz olayalar eşlik etmiştir. Özellikle 1991-1994 yıllarında şiddetli görünmüştür. Hesaplamalar, bu yıllardaki Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın (GSYİH)% 40' dan fazla azaldığını göstermektedir. Ekonomik durgunluk, 1995 yılında bir önceki yıla göre gerilemiş GSYİH % 5,4'e düşmüştür. Temel retim alanları sanayi ve tarımda artan üretim nedeniyle sonraki iki yılda ekonomi (1996'da % 7,1, 1997'de % 9,9 oranında) büyümüştür. Ne yazık ki gelişmekte olan ekonomik büyüme, Rusya'daki 1998 mali ve ekonomik krizinin olumsuz etkisi ile durmuştur. GSYİH 2003-2004'te % 3,7-5,4 artmıştır. Yıllık ortalama artış % 7 idi. 2005 yılında siyasi istikrarsızlık ekonomi üzerinde olumsuz bir etki yaratmış ve 2004 yılına oranla GSYH'de% 0,2 oranında bir düşüşe neden olmuştur. Sonraki yıllarda, ülke ekonomisinin gelişmesi toparlanmıştır. Fakat 2009'da küresel ekonomik krizin yaşanması negatif etki yaratmış ve GSYİH yalnızca % 2,9 artmıştır (Kudabayev ve Kudabayeva, 2009: 112-113).

Kırgızistan ekonomisinin ana sektörleri; tarım, sanayi, inşaat, ticaret, hizmetler, turizm, ulaşım ve iletişimdir. Kırgızistan ekonomisinin büyümesinin temel sürücü glerinden biri jeopolitik konumundan dolayı tarımdır. Ülkenin nüfusu ağırlıklı olarak tarımla uğraşmaktadır (yaklaşık% 60), GSYH'nin % 35'inden fazlasını oluşturuyor ve tarımsal ürünlerin ihracatı% 17-19'dur (Ubaydullayev, 2015,s.95). Kırgızistan'ın en büyük sanayi alanları, elektrik enerji ve madencilik endüstrisidir. Ülkede 17 hidroelektrik santrali vardır. Ancak, Kırgızistan'ın elektrik ihraç etmesine rağmen ülkede bir miktar eksiklikler vardır. Cıva, volfram ve kalay gibi zengin metal yatakları ve büyük altın rezervleri bulunmaktadır (СoюзПравоИнформ, 2017).

Kırgızistan, altın madenlerinin yataklarını geliştirmek için "Kumtr" adı verilen büyük bir yatırım projesini uygulamaktadır. Altın madenciliği, Kırgızistan'daki tek büyük maden çıkarma endüstrisidir ve ülkenin ekonomik kalkınmasına büyük katkıda bulunmaktadır. Dünyadaki sekizinci en büyük altın yatağı olarak kabul edilen Kumtr, Orta Asya'daki en büyük altın madenlerinden biridir. İşletme, Issyk-Kul Vilayetinde başkent Bişkek'in 350 kilometre güneydoğusunda ve Çin Halk Cumhuriyeti ile sınırın yaklaşık 60 kilometre kuzeyinde, Tien Shan Dağları'nda yer almaktadır. Kumtr altın

projesi 1992'de Kırgız Hükümeti ve Kanada yatırımcılarının ortak girişimi olarak uygulanmaya başladı. Altın üretimi 1997 yılında başlamıştır. 2013 yılı sonuna kadar işletme tarafından 9,3 milyon onsluk 5,6 veya 289 ton altın üretilmiştir. Kumtor, ülkenin sanayi üretiminin yaklaşık yarısını ve ülkenin ihracatının üçte birini oluşturuyor (Mogilevskii, Abdrazakova ve Chalbasova, 2015: 7).

İşleme endüstrisi hafif, tekstil, gıda endüstrisi ile temsil edilmektedir. Turizm giderek büyümekte olan sektörlerden biridir. Her yıl ülkeye gelen yabancı turist sayısı artmaktadır. Hükümetin 2014'teki 45 gelişmiş ülkeyle vize rejimini kaldırmasıyla, turist sayısında önemli bir artış görülmüştür (СоюзПравоИнформ, 2017).

1980'lerin sonunda başlayan ve henüz tamamlanmamış olan Kırgızistan ekonomik reformlarının en büyük olumsuz sonuçlarından biri neredeyse tam istihdamdan uzaklaşmadır. Kırgızistan istihdamda bir kriz yaşamaya devam etmektedir, ülkede çok yüksek bir işsizlik oranı olmakla beraber normal işleyen emek piyasası henüz gelişimini tamamlamamıştır. Günümüzde, istikrarsız bir sosyo-ekonomik durumun yanı sıra sosyal emek ilişkilerinin az gelişmişliği ile kombinasyonudur. İşverenler tabakası, özellikle orta işverenler tabakası, henüz tam oluşmamış ve buna bağlı, sosyal ve iş ilişkilerinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi süreçleri oldukça yavaş ilerlemektedir. Ülkede, işini kaybeden birçok insan kayıt dışı sektörde ve geçimlik tarım alanına girmiştir. İşsizlik yoğun bir göçe neden olmuştur. Ekonomik olarak aktif nüfusun %30'u, işsizlikten dolayı ülke dışındadır. Gençlerin çoğu mezun olduktan sonra uzmanlık alanında bir iş bulamamaktadır. Gençlerin serbest meslek sahibi olmaları ve kendi işlerini kurmak için yaşlı nüfusa göre daha az fırsatları vardır çünkü gençlerin yeterli becerileri yok, finansal kaynaklardan yoksundurlar ve kredi alabilmek için teminat gösterecek mülklere sahip değillerdir (Amatova, 2015: 252-254).

1.1.5. Kırgızistan'da Din

İslam öncesi Kırgız inancı sorunlarına ilişkin araştırmalar her zaman büyük ilgi görmüştür ve aynı zamanda uzmanlar zorluklarla karşı karşıya gelmiştir.

S.M. Abramzon'a göre, Kırgızların "İslam öncesi inanç" diye adlandırdığımız dini inançlar kompleksini araştırmak, Kırgız halkının eşsiz ve eşit derecede karmaşık etnik geçmişinden dolayı, çok karmaşık ve kademeli özelliğiyle farklıdır (Tabışaliyev, 2010: 184).

Rusyalı tarihçi N. Biçurin Kırgızların Şamanist olduğunu düşünerek, Çin tarihçisi Xin Tangshu'nun kroniklerindeki bilgilere dayanarak, Kırgız Kaganlıklarındaki genel merkezine verilen "Midichi" – bir "tapınak, cami" olduğunu öne sürmektedir. Yeterli bir gerekçesi olmayan bu varsayım, daha sonra V. Ogorodnikov tarafından İslam'ın Ene Say'da yayılması üzerine tezi savunmak için kullanılmıştır. Kırgızların tarihini araştıran Rus doğu bilimci ve tarihçisi V.V.Barthold tarafından 1927'de yürütülen çok dilli kaynaklara ilişkin bir analizinde de o Kırgızların Şamanist olduğunu öne sürmektedir. S.V. Kiselev ise Tang hanedanının kroniğinde Kırgızların Şamanizm'i ile ilgili bilgiyi ve Arap araştırmacısı Abu Dulaf'ın Kırgızlarda kendilerinin kullandıkları "dua" (ölçülü konuşma) ve "ibadet" yerlerinin olduğu, dua ederken güneye döndükleri hakkında düşüncelerini gerekçe sunmaktadır. Ayrıca Kiselev, Kırgızların dini ritüellerinin artan karmaşıklığı devletin oluşumu ile bağlantılı olarak değerlendirmektedir. A.N. Bernştam Kırgızların totemik dünya görüşlerine sahip olduğunu belirtmektedir (Hudyakov, 1995: 94-95).

İbrahim Kafesoğlu'na göre ise, "dünyanın ve insanın yaratılışı ile ilgili olan bu rivayetlerin hemen hemen hiçbirisi orijinal değildir, yani şamanizm Türklerin kendi düşüncelerinin verimi değildir. Bunlar ise çeşitli dinlerden gelen tesirlerin birbirleri ile karmakarışık bir şekilde örülmesinden meydana gelerek bir tasavvurlar kaosundan ibarettir. Çünkü bazı rivayetlerde geçen özel isimler, örneğin; kудay, көрмөс, кurbustan, maytere, matman mangdaşire vb. yabancı kelimelerdir. Hemen hemen, bütün "halk dinlerinde" mevcut bulunduğu gibi, tabiat kuvvetlerine ittikad Türklerde de bulunmaktadır. Fiziki çevrede rastalanan güneş, yanardağ, ateş, deniz, ay, yıldızlar, gök gürültüsü, fırtına, vs. gibi tabiat şekiller ve hadiselerin karşısında duyulan korku, hayret, saygı gibi hisleri dolayısıyla bunların kutsallaştırılmasından doğmuştur" (Kafesoğlu, 1980: 24-44-45).

Suat Cebeci'nin belirttiğine göre, Kırgızların Müslüman olmaları Satuk Buğra Han'ın Karahanlı Hükümdarı olmasıyla başlamaktadır. Müslüman Arap gezginlerin gayretleri ile 8. Yüzyıldan itibaren Oğuz ve Kalaç Türkleri arasında bazı gruplar İslamiyet'i kabul etmiş olsa da İslamiyet'i ilk kabul eden Devlet Karahanlılar olmuştur. Ünlü Karahanlı hükümdarı Satuk Buğra Han 12 yaşında Müslüman olmuş, 25 yaşına geldiğinde Müslüman olduğunu ilan ederek putperest olan amcası Karahanlı Hükümdarı Oğulcak Kadir Han'a karşı isyan bayrağını açmıştır. Bir yıl sonra da amcasını yenerek hükümdar olmuş ve bütün ahaliyi Müslüman olmaya davet etmiştir. Satuk Buğra Han'ın 70 yıl

süren hükümdarlığı zamanında Fergana vadisinden başlamak üzere bütün Orta Asya Türkleri kitleler halinde Müslüman olmuşlardır. Merkezi Asya'nın hızlı bir şekilde İslamiyet'i kabul etmesinde en büyük etken, Türklerin İslam öncesi inançlarının İslami inanç değerleri ile örtüşüyor olmasıdır (Cebeci, 2016: 104).

Kırgızistan'da toplumsal bir olgu olarak dini hayat aktif biçimde 1990'lı yılların başında, devlet dönüşümü döneminde başladı. Kırgızistan'da bu dönemin demokratik süreci dini inancın belirlenmesini sağladı ve proselytizm (din propagandası yapmak) Kırgız toplumunda yeni bir fenomen haline geldi. Sovyet döneminde neredeyse hiç kullanılmayan ve sosyal gelişmeyi engelleyici olarak görülen din, toplumsal yapıya dokunularak çeşitlilik kazandı ve kendini çeşitli inanç ve mezheplerde tezahür etti. ("Otkritaya Pozitsiya" Kamu Vakfı. 2013: 5).

Kırgızistan'da nüfusun % 80'den fazlası Sünni Müslümandır. Çok küçük bir Şii topluluğu da vardır. Nüfusun % 15'i – Hıristiyanlar; çoğunlukla Rus Ortodoks Hristiyanları, 11 bin civarında Protestanlar ve Katolikler vardır. Yahudi, Budist ve Bahai topluluklarının her biri 1000 kişi olarak tahmin edilmektedir. Ülkenin büyük bir etnik Özbek topluluğu (Güney Kırgızistan nüfusunun % 40'ı) geleneksel Hanefi Sünni İslam'ı tutunmaktadırlar (United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF) 2015: 1).

Dini konular devletin her zaman ilgi odağı olmuştur. Hükümetin temel amacı, ülkede yaşayan milletlerin dini özgürlüğünü ve güvenliğini sağlamaktır. Uluslararası hukuk standartlarına dayanarak, hükümet 1991 yılı 16 Aralık'ta "Din özgürlüğü ve dini kuruluşlar" konulu Kanunu kabul edilmiştir. Kırgızistan tarihinde ilk kez din özgürlüğü ilan edilmiştir. Din sorununun çözümü demokratik temelde olup, her birey kendi isteklerine göre herhangi bir dini kabul edebilir ve ritüeller gerçekleştirebilir. Dini kuruluşlar işe devletten ayrılmıştır. Dini kuruluşlara aşağıdakiler girmiştir; 1. İslam, Hristiyanlık ve başka dini topluluklar, merkezler, yönetimler, dini eğitim kurumları; Dini örgütler kendi merkezlerini ve müdürlüklerini kendileri kurmaktadır. Örgüt tarafından benimsenen düzenlemelere dayanarak bu kuruluşların çalışanları atama, değiştirme yapabilirler ve din hizmetçilerini hazırlamak için dini eğitim kurumları açabilirler (Alimova, 2016).

Bağımsızlığın ilk yıllarında, toplum taraftan İslami değerlere büyük önem verilmeye başlasa da, bu süreç siyasi ve sosyal seviyede kendisini yeni ideolojik bir alternatif olarak gösteremedi. Kırgızistan Müftülüğünde (Müslümanları Dini İdare Başkanı) bugüne

kadar, çözülmemiş mali ve yönetsel sorunlar ulusal düzeyde devam etmektedir. İslami radikalizm meselesi hakkında ise Müftülük ile Devlet arasında anlaşamamazlıklar devam etmektedir. Müftülüğün ne kadar özgür ve bağımsız olduğu bir sorundur. Çünkü Müftülük maddi taraftan zayıf kalarak “dış kaynaklara” bağımlı olmaktadır. Bu yüzden de ülkede her türlü dini kurumların sayısı artmaktadır. Kırgızistan Devlet Din Komisyonu’nun 1 Ocak 2013 verilerine göre Kırgızistan’da 2005 İslami örgütler kaydedilmiş bunların içinde, cami ve medreseler de var (Mirzabayev, 2013: 169-171).

1.1.6. Kırgızistan’da Siyaset

Kırgızistan’ın siyasi sistemi, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden günümüze, Kırgızistan Anayasasında belirtildiği gibi, demokratik olarak sosyal ve yasal bir gelişim ve oluşum aşamasındadır. Böyle bir sisteme geçiş veya transit sistemi denir yani, Kırgızistan’ın siyasi sistemi Sovyet totaliterliğinden modern demokrasiye geçiş yolundadır (Tofan A.V. 2017, s.206). Kırgızistan’da 2010 yılına kadar yönetim şekli- Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemiydi, ancak Anayasanın 27 Haziran 2010’da kabul edilmesinden sonra (ya da değişim) yetkilerin çoğunu parlamento ve başbakanlık devraldı, böylece Kırgızistan parlamenter ülke olmuştur (Kırgızistan’da Rusya Federasyonu Büyükelçiliği, 2013). Cumhurbaşkanı 6 yıllığına halkoyuyla seçilir. Aynı kişi iki kez Cumhurbaşkanı seçilemez. 35 yaşından küçük olmayan ve 70 yaşından büyük olmayan, devlet dilini bilen ve ülkede toplam en az 15 yıl ikamet eden Kırgızistan vatandaşı Cumhurbaşkanı seçilebilir. Kırgızistan’ın şu anki Cumhurbaşkanı- Sooronbay Ceenbekov’dur. (Official website of the President of the Kyrgyz Republic, 2018)

Ülkenin yasama gücünü, “Jogorku Keneş” yani, parlamento kullanır. Jogorku Keneş tek kamaralıdır ve parti listeleri tarafından beş yıl süreyle seçilen 120 milletvekilinden oluşmaktadır. Kırgızistan Parlamentosu önemli hükümet kararları almada önceliğe sahiptir. Hükümet başkanı- parlamento tarafından seçilen Başbakanıdır (Jogorku Keneş Yönetmeliği, 2011: madde 2).

Kırgız Cumhuriyeti'nin yargı sistemi Anayasa ve kanunlarla kurulmuş olup, Yüksek Mahkeme ve yerel mahkemelerden oluşmaktadır. Yargı yetkisi anayasal, medeni, ceza (muhakemesi), idari ve diğer adli yargılama usulleriyle uygulanır. Anayasa Odası Yargıtay’ın bir parçasıdır. Yasa ihtisas mahkemeleri kurabilir. Olağanüstü mahkemelerin oluşturulması yasaktır (Transparency International Kyrgyzstan (Tİ) 2009: 4).

Kırgızistan'da Yürütme Yetkisini, Hükümet ve ona bağlı bakanlıklar, devlet komiteler, idari bölümler ve yerel devlet idareleri tarafından yürütülür. Hükümet, Kırgız Cumhuriyeti'nin en üst yönetim organıdır. Hükümet başbakan tarafından yönetiliyor. Hükümet, Başbakan, Başbakan Yardımcıları, Bakanlar ve Devlet Komiteleri Başkanlarından oluşmaktadır. Jogorku Keneş'in yeni oturusunun ilk oturduğu tarihten itibaren 25 işgünü içerisinde katıldığı milletvekillerin yarısından fazlasına sahip bir fraksiyon ya da bir grup fraksiyon, Başbakanlık görevine aday gösterecektir (Kırgızistan Anayasası, 2010, Madde: 83).

1.2. Alkolizm

1.2.1. Alkolizmin Tanımı

Alkol tüketiminin hastalık olabileceğini, maddeci filozoflar ilk kez dile getirmişlerdir. Çoğu durumda, alkol tüketimi "moral" özelliği olarak değerlendirilmiş ve bu konu için köklü inançlar yerleşmiştir. Yerleşmiş olan inançların bazıları davranışsal, bazıları da davranışa karşısında olmuştur. 14. yüzyıldan sonra alkol tüketimi bir hastalık olarak görülmeye başlamıştır. Tıbbi açıdan terim olarak, XIX yüzyılın ortasında "alkolizm" olarak adlandırılmıştır. "Alkolizm" sözcüğü ilk defa 1856 yılında Magnus Hus tarafından kullanılmıştır. Sonradan da "alkolizm" kavramı çeşitli biçimlerde tanımlanmıştır. Örneğin, 1904'te Mark Keller'in açıklamasına göre, alkolizm, bu kronik bir bozukluk, yetersiz beslenme, fiziksel, zihinsel ve sosyal sağlığın bozulmasıdır. 1960'da ise Jellinek, alfa alkolizm, beta alkolizm, gama alkolizm, delta ve epsilon alkolizm tanımlarını getirmiştir (Kalyoncu ve Mırsal, 2000: 22-23).

DSÖ Alkolizm Komitesi alkolizmi "adet ve geleneklerin ötesinde, devamlı ve aşırı bir alkol alma alışkanlığı, alkol alma arzusu, ruhi ve bedeni sağlığı, çevre münasebetlerini, iş ve aile ilişkilerini, sosyal ve ekonomik durumu bozacak kadar fazla alkol kullanımı davranışdır" diye tarif etmiştir. Amerika Ulusal Bağımlılık Konseyi alkolizmin, bilimsel olarak geçerli, klinik olarak yararlı ve kamuoyu tarafından anlaşılır olduğunu umdukları yeni bir tanımını yapmaya çalışmışlardır. Komite tarafından öneriler değiştirilmiş tanım, alkolizmi heterojen bir hastalık olarak ele almaktadır. "Alkolizm" genetik, psikososyal ve mikro aracılı faktörlerden etkilenen gelişim ve tezahürleri olan birincil bir kronik hastalıktır. Hastalık genellikle ilerleyici ve ölümcül bir karaktere sahiptir. Sürekli ya da periyodik alkol tüketimi üzerindeki kontrolün azalması, zihnin alkolle meşgul olması,

olumsuz sonuçlara karşılık alkol kullanımı ve düşünme bozukluklarıyla nitelenmektedir ve çoğu zaman insan alkolik olduğunu reddeder (DSÖ, 1994: 5).

Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından yazılan beşinci baskılı Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı'ndaki (DSM-5) sınıflandırmaya göre alkolizm alkol kötüye kullanımı ve alkol bağımlılığı içerir. Alkol kötüye kullanımı- sağlığa zarar verme riskini artıran dozlarda alkolün düzenli kullanımı. Tüketilen içeceklerde alkol miktarının standart bir tahmini için, standart dozun, 10 gr. saf alkole eşdeğer miktarda etanol içeren alkollü içecek miktarı tanıtılır. Alkol kötüye kullanımı ile alkol bağımlılığının yokluğunda bile sinir sistemine zarar gelebilir ve DSM-5 de alkol kötüye kullanımı daha bağımlılık aşamaya henüz ulaşmamış şeklidir. Alkol bağımlılığı, alkol tüketimine yönelik patolojik bir yatkın ve yoksunluğundan kaynaklanan zihinsel veya fiziksel rahatsızlık hissi ile karakterize bir ruhsal bozukluktur. Alkol' olan istek (craving) alkol bağımlılığının ana belirtisi olmasına rağmen, DSM-5'in sınıflandırılmasında bu belirti alkol kötüye kullanım kriterlerine dâhil edilmiştir. Böylece, alkol kötüye kullanımı ile alkol bağımlılığı bir sürekliliği temsil eder ve bunların arasındaki çizgi çok inceliklidir (Azimova, İşenko ve Raçin, 2016: 50).

DSÖ, alkolle ilgili bozukluklar, aşağıdaki gibi "alkolle ilişkili zihinsel ve davranışsal bozukluklar" başlığı altında ele alınmaktadır.

1. **Akut toksisite:** Kullanılan maddenin kişinin fiziksel sağlığını riske soktuğu klinik bir durumdur. Bu ölüme yol açabilir. Acil tıbbi müdahale gereklidir.
2. **Zararlı kullanım:** Psikoaktif maddelerin kullanımı nedeniyle biyopsikososyal bir problem vardır. Bu durumlar genellikle dikkate alınmaz. "Bunu kullanmasan daha iyi olur, azaltmaya çalışın, dikkatli kullanın" gibi sözle geçiştirilmektedir. Ancak, kötü amaçlı kullanım olarak tanımlanan durumlar çok önemlidir.
3. **Bağımlılık sendrom:** Bu durum, kullanılan madde ile ilişkiyi tanımlar. Kişi, kullanılan maddenin yoksunluğundan muzdarip olabilir ya da tedavi altında maddeyi kullanmıyordur. Bağımlılığa neden olan her maddenin kendi mahrumiyetleri tablosu vardır. Alkolün yoksulluğunun oldukça, ölümcül olabileceği unutulmamalıdır.

4. **Bırakma durum:** Kişi bağımlıdır, ancak bırakmış ve halen kullanmamaktadır.
5. **Pisiktik bozukluk:** Düşünce ve davranışların bozulduğu psikiyatrik tablolardır.
6. **Amnezi sendrom:** Madde kullanımına bağlı olarak kayıt işleminin bozulduğu anterograf tipte amnestik bozukluklar görülebilir.
7. **Kalıntı ve geç başlayan psikotik bozukluk:** Bazı bağımlılık yapıcı maddeler kullanım bırakılmasından çok uzun süre sonra psikotik tablolar oluşturabilir.
8. Diğer zihinsel ve davranışsal bozukluklar: Depresyon ve anksiyete bozuklukları, psikoaktif madde kullanımı ile yaygındır.
9. **Belirlenmemiş ruhsal ve davranışsal bozukluklar:** Bazen madde kullanımı ile ilişkili bozuklukların tanımı, sınırları tam olarak yapılamaz (Kalyoncu ve Mırsal, 2000: 25).

Kişilerin alkol bağımlılığı, tüketim miktarları alkolizmin belirtileri, çeşitli kavramlarla dile getirilmektedir.

Alkolik: İçten gelen bir dürtü ile manevi güç kazanmak amacıyla içkiye başvuran ve bunu bırakmak için iradesini kullanamayan kişidir.

Kronik Alkolik: Hem sağlığına hem de ailesine ve topluma zararlı olan, uzun süre bu alışkanlıktan kurtulmak için istek duymayan ve iradesini kullanamayan kişidir.

Prof.Dr. İsmail Çifter ise alkolikleri üç gruba ayırmaktadır.

- 1- Arasıra alkol kullananlar,
- 2- Alkol kullanmaya alışık olanlar,
- 3- Alkol tutkusu olanlar. Çifter yine aynı eserinde alkolizmi de nedenlerine göre şöyle sınıflandırmaktadır.
 1. *Alfa Alkolizm:* Bedensel ve heyecansal bir acıyı gidermek amacıyla, alkol alımıdır. Alkole psikolojik bir dayanış söz konusudur.
 2. *Beta Alkolizm:* Sosyal nedenlerle fazlaca alkol alımıdır. Bunlarda mide yakınmaları vardır. Fizik veya psikolojik bağımlılık yoktur.
 3. *Gama Alkolizm:* Alkole hem fizik hem de psişik bağımlılık vardır. Fizik bağımlılık, kontrol kaybı ile karakterizedir.
 4. *Delta Alkolizm:* Psikolojik ve fizik bağımlılıklar vardır. Buradaki fizik bağımlılık, kontrol kaybindan çok alkol kullanımının önüne geçememe durumuyla ilgilidir.

Alkolün etkileri ise ani (birkaç saat içinde) ve geç etkiler (birkaç yıl) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Gevşeme duygusu, endişe ve sıkıntının azalması, güven duyma, kendini önemli bir kişi gibi görme, dünyaya tepeden bakma ani etkilerdendir. Konuşma bozukluğu, tepki süresinin yavaşlaması, seksüel ilginin artmasına karşın, seks gücünün azalması ise; geç etkilerdir (Maden, 1991: 197).

Alkolizm, genetik bir yatkınlığı var, biyokimyasal bozukluktur, ancak, yüksek dozlarda ve sık alkol kullanımı nedeniyle gelişen alkol bağımlılığı artmaktadır. Ayrıca sosyal ve psikolojik baskılar harekete geçiren nedenlerdir. Sonraki dönemlerde hastalık, başta kardiyovasküler sistem, sinir sistemi ve karaciğeri olmak üzere tüm vücut sistemlerini etkiler. Ne yazık ki, bu üç bölgede yıkım ölümcül sonuçlar getirmektedir (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2011: 4).

1.2.2. Alkol Kullanımı ve Alkol Kullanımının Tarihçesi

Doğadaki birçok bitki serbest ya da bağlı olarak alkol içermektedir. Alkoller asitlerle ester halinde birleşmiş olarak bulunur. Alkoller renksiz, kendine has kokusu ve yakıcı tadı olan yanıcı sıvılardır. Genel olarak molekül ağırlığı arttıkça diğer sıvılarla karışma oranı ve kaynama noktaları yükselir. Doğada bulunan önemli alkoller arasında metil alkol ve etil alkol ilk sırada gelir. Metil alkol birçok bitkide bulunmaktadır ve çoğunlukla odundan elde ediliyor. İnsan için kuvvetli ve çok ağır bir zehirdir. Yüksek dozajda alınması durumunda gözlerde sakatlık ve körlük riski meydana gelir ve hatta ölüme bile neden olur (Köknel, 1998: 98).

Etil alkol, iki karbonlu, doymuş alkol birleşimidir. Bir adet hidroksil eki içerir. İçkilerde bulunan alkol, etil alkoldür. Alkollü içkilerin, tarif edilen hemen hemen tüm benzer etkilerinden sorumludur. Etil alkol doğal yöntemlerle, şeker ve nişasta içeren bitkilerin mayalanması ve damıtılmasıyla elde edilir. Enerji elde etmek için şekeri parçalayan bazı maya hücreleri bu sayede alkol üretmiş oluyor. Mayalanmayı engelleyecek herhangi bir faktör yoksa yeterli şeker ve nişasta bulunan her türlü bitkiler alkol elde edilebilir. Bu yöntem, mayalandırma yöntemiyle alkol edilmesi olarak tanımlanır. Bira, şarap gibi içkiler mayalandırma yöntemiyle elde edilen içkilerdir (Hızlan, 1996: 7).

Doğal mayalanma yöntemiyle alkollü içki elde edilmesinin varlığı yaklaşık 8000 yıldır biliniyor. M.Ö. 4000’li yıllarda Mısır’daki hiyeroglif kabartmalarının okunmasıyla o dönemde Mısırlıların arpadan bira elde ettiği anlaşılmıştır. Şarabın ise ilk kez Sümerler tarafından üretildiği Nippur’da bulunan kil tabletlerin okunması vasıtasıyla bulunmuştur.

Yüksek dereceli alkol sıvılarının elde edilmesi yöntemi olan damıtma yöntemini ilk kez Fars kimyager Razi 800’lü yıllarda kullanmıştır. Alkol insanlık tarihiyle başlamış olup farklı toplumlarda, farklı zamanlarda ortaya çıkan kullanımlarla günümüzdeki genel şeklini almıştır. Alkol Arapça kökenli belirtme takısı olan “al” rastık tozu anlamına gelen “kol” sözcüklerinden türetilmiştir (Gately, 2008).

Alkol tarihi incelendiğinde insan-alkol ilişkisinin yaklaşık 7-8 bin yıl öncesinden başladığı, doğal fermentasyona uğrayan bitki ve meyvelerin içindeki alkolün zevk verici madde olarak kullanıldığı görülmüştür (Tze, 2015: 15). Alkollü içki keyif verici olmasının yanı sıra bozulabilen bir besinin korunması amacıyla kullanılan en etkin yoldu. Üzüm suyu şarap haline getirilerek keyif verici olmasının yanında dayanıklı bir besin maddesi de elde edilmiş olurdu. Eski Yunan ve Roma’da var olduğunu bildiğimiz şarap tanrıları bugün şarabın zevk ve çılgınlık yönünü simgeleyen tanrılar olmasına karşın ortaya çıkışları tamamen farklı olmuştur. Şarap Tanrı simgesi kökünü tarımdan almıştır. İnsanlara tarım yapmayı tanrıların öğrettiği varsayılır idi ve onlardan gelecek yılın hasadının iyi olması beklenirdi. Ana tanrıça Kibele sevgilisi Artis ile beraber bereketin ve bolluğun simgesi olmuştur. Sonraki dönemlerde hem farklı kültürlerin etkileşimleri hem de ortaya çıkan yeni işlere göre yeni tanrılar ortama katılmıştır. İşte bu tanrı kalabalığında şarap tanrısı olarak Dyonizos’un özel bir yeri olmuştur. İnsanlar Dyonizos’a bağ bozumu törenlerinde yalnızca şarabı kendilerine armağan ettiği için değil tarım yapmayı da öğrettiği için şükran duymuşlardır (Chelovek i Alkogol İstoriya Borby (İnsan ve Alkol Mücadelesinin Tarihi)).

Tarih boyunca insanların ve toplumun alkol konusundaki tutumları farklıydı. Sosyal farklılıklara göre, alkolün yasaklandığı kabul edilir, ancak genelde küçük miktarlarda kullanılmasına izin verilir ve aşırı ve uzun süreli kullanım kötü davranış olarak görülmüştür. (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2011, s.1) Alkol kullanımına ait ilk yazılı belgelerin M.Ö. 2000’li yıllarda Mısır papirüslerinde bulunmuştur. Daha bu zamanda, toplum ve kişi davranışlarının ne kadar ters görüldüğünün kavranılması dikkat çeker. Papirüs belgesinde şöyle yazıyor: “Kendinizi kötü bir duruma sokacak olan içki içmeyin. Çünkü kulaklarınız ağzınızı duymayacak, kimse ne dediğini anlayamayacaktır. Sözlerin başkasının ağzında farklı söylentilere dönüşecek. Elin, ayağın dayanmayacak. Kimse size yardım eli vermeyecek, şunu atın dışarı diyecektir” (Hızlan, 1996: 29).

İlk çağ dinleri alkol kullanımını yasaklamamış hatta dinsel törenlerin kutsal bir simgesi olarak kabul görmüştür. Alkolün kutsallığı Hristiyan dininde de devam etmiştir. Şarap, kutsal olarak “İsa'nın kanı” kabul edilmiş ve dini törenlerin aracı haline gelmiştir. Alkolle ilgili olarak Musevilik, Hristiyanlığa yakındır ve alkollü içeceklerin kullanımında ılımlılık ve belli durumlarda onlardan tamamen uzak durmayı savunmaktadırlar. Bazı dini ritüellerde şarap kullanılır, ancak dini kanonlara uymalıdır. Budist İlkeleri olan Sekiz Yol'un dördüncüsünde, beş yasağı içeren cinayet, hırsızlık, yalan, zina ve sarhoşluk gibi doğru davranışlara dayanmıştır. Buddha Shakyamuni şöyle buyurmuştur: “İçkiden tamamen uzak durun, çok sayıda ahlaksızlığa yol açıyor”. İslam dini alkol kullanmayı günah sayarak yasaklamıştır. Ayetlerde, “Sarhoşken sakın namaza yaklaşmayın. Ta ki, ne dediğinizi bilinceye kadar” gibi önlemler yazılmıştır. “Mirovyye Religii i Alkogol” (Dünya Dinleri ve Alkol)

Maide süresinin, 90-91'inci ayetlerinde şöyle denilmiştir: “Ey iman edenler, içki içmek, kumar oynamak, put ve falcılık şüphesiz bir şeytan işidir. Bu tür şeylerden kaçının, çünkü şeytan, kumar ve içki ile aranızda düşmanlığı ve nefreti yaratır, Tanrı'nın adını anmanıza ve namaz kılmanıza engel koymak ister. Artık bunları terkedin”. Günümüzde insanların hayatlarında alkole verdiği değer maalesef büyüyor ve alkol kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Kullanım hacmindeki bu artışın yanı sıra, alkolün neden olduğu bireysel ve büyük sorunlar da artmakta, diğer yandan bugünün nesli ve gelecek nesli tehdit etmekte ve bunlara zarar vermektedir. Farklı ülkelerden elde edilen istatistiki bilgiler, alkol ile bağlı ölüm ve kazalarının kritik göstergeleri, çeşitli suçların cinayet ve intiharların ve suçlara yatkınlığa ilişkin bireysel ölümlerin korkutucu bir boyuta ulaştığını göstermektedir (Ziyalar, 1991: 29).

1.2.3. Alkolizmin Nedenleri

İnsanların alkolle ilgili sorunlarının nedeninin tek ve basit bir açıklaması yoktur. Psikososyal nedenleri ya da alkol kullanımının etiyojisini inceleyen çok sayıda çalışmanın merkezi sonuçlarından biri, alkol tüketimini içeren davranış biçiminin birçok yolu olduğu yönündedir. Çeşitli biyolojik ve psikososyal faktörler birbirlerini alkol bağımlılığı üzerinde karşılıklı olarak etkiler; psikososyal nedenleri bağımsız olarak veya biyolojik sebeplerle rekabet etmek olarak düşünmek yanlış olur. Alkolizm biyopsikososyal etkilerin bir kombinasyonudur. Alkol kullanımları ile bağlı bozukluklar tüm sosyo-ekonomik sınıflarda görülebilmektedir (Zullino etc.,2013).

1.2.3.1. Biyolojik Faktörler

Alkolizm kavramını ilk olarak tanımlayan Magnus Huss, alkolizm ile bedensel nedenleri ilişkilendirenlerin başında yer alır. Ona göre, alkol bağımlılarının sinir sisteminde bir doğuştan yapı bozukluğa sahiptir. Bu görüş, daha sonra bazı psikiyatristler tarafından benimsenmiş ve alkol bağımlılığı soyaçekimle gelen ve kalıtımla ilişkili bir hastalık olarak öne sürülmüştür (Yenigün, 2006). Alkol bağımlılığı etiyojisinde genlerin rol oynayabileceği uzun süreden beri düşünülmektedir. Alkolizmin aileden geçtiği şeklindeki düşünce düşüncesi ilk olarak antik Yunan okullarında tanımlanmaktadır. Mevcut görüş, alkolizmin genetik olarak etkilenmiş karmaşık birçok faktörlü bozukluk olmasıdır. Bugüne kadar, alkolizmde kalıtsal faktörleri belirlemeye yönelik çalışmalar ağırlıklı olarak aşağıdaki alanlarda gerçekleştirilmiştir: aile araştırmaları, ikiz çalışmalar ve evlat edinme çalışmaları (Coşkunol ve Altıntoprak, 1999: 224). Alkol bağımlılığında genetik faktörlerin önemi, herhangi bir özellik için genetik etkilerle ilgili olarak sorulan klasik sorularla yıllarca desteklenmiştir. İlk olarak, alkoliklerin birinci derece akrabalarında dört kat artmış alkol bağımlılığı riski vardır, ikincisi, alkol bağımlısı bireylerin özdeş ikizleri, bu hastalık için daha yüksek risk taşır (Mayfield, Harris ve Schuckit, 2008). Danimarka ve İsveç'te yapılan evlat edinme çalışmaları, alkolizm için genetik bir yatkınlığa işaret etmekte ve farklı genetik ve çevresel nedenlerle farklı alkolizm biçimlerinin ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Alkolik biyolojik anne babalar tarafından yetiştirilen çocuklarla alkolik anne babaların evlatlık çocuklarıyla karşılaştırıldığında, her iki grupta da önemli alkolizm olduğu bulunmuştur. Sonradan alkolik anne babanın, bebeklik döneminde sağlıklı ebeveynler tarafından benimsenen çocukların alkolik olmayan ebeveynlerin çocuklardan daha yüksek oranda alkolizm riski taşıdığı gösterilmiştir. Bu, genetik transferin biyolojik bir anne ya da babadan ya da her ikisinden gelmektedir, ama çevresel faktörlerden de kaynaklanır. Tüm bu çalışmalar sonucunda; genetik faktörlerin alkol kullanımı ve direnci üzerine etkileri olduğu ortaya çıkmıştır (Coşkunol ve Altıntoprak, 1999: 226).

1.2.3.2. Psikolojik Faktörler

Psikolojik faktörler, kişinin alkolizm eğilimini belirleyen bireysel ve kişisel niteliklerdir. Alkolizme yatkın kişilerin psikolojik özellikleri arasında, bireyin yetersiz bir şekilde örgütlenmesi, aşırı bir dışsallık ve dışsal bir kontrol odağı, dürtüsellik, düşüncenin katılaşması ve ilişkili verimsizlik, kaygı ve stres ile sosyal yollarla başa çıkamama,

özellikle sorunların önlenmesi şeklinde etkisiz baş etme stratejilerinin oluşumu vs. olarak kabul edilebilir. Çocuk hiperaktif sendromu, konsantre olma kabiliyeti, dürtüsellik ve uyarılabilirlik, rahatsızlık ve hüsrana karşı düşük toleransa sahip olma, bağımlılığın gelişmesi için bir risk faktörü olarak tanımlanır. Daha sonra alkolikler hakkında araştırmalarda, onlara, kontrol edilemeyen dürtüsellik, dışadönük karakter, erkekliklerin vurgulanması, düşük verimlilik gibi özellikler ile karakterize edilir. Alkol bağımlılarının kişilik çalışmaları aşağıdaki özellikleri belirlemiştir:

- kişinin kendi cinsel kimliğinin yetersiz tanımlanması ile egonun zayıflığı, psikopatik özellikler, düşmanlık, olumsuz benlik kavramı, olgunlaşmamış dürtüsellik, hayal kırıklıklarına düşük tolerans seviyesi;
- artan uyarılabilirlik, artan duyarlılık, hipokondriya eğilim, ölüm korkusu;
- pasifliği arttıran belirgin alan bağımlılığı, genel duygusal bağımlılık;
- korku, depresyon, histeri ve hipokondriye eğilimi ile birlikte nevrotik belirtiler;
- saldırganlık eğilimi,
- düşük kontrol
- yalan eğilimi;

- psikoterapötik tedavinin etkisi altında "superego" gelişme eğilimi (Gurileva vd. 2012). Hastalıktan önce alkoliklerin kişilik yapısı üzerine çok fazla araştırma yapılmıştır. Belirli bir kişilik yapısı gösterilmemiştir. Ancak, ruhbilim doktrinlerinin neredeyse tamamı alkol bağımlılığının alkol almadan önce "bozuk kişilik yapılarında" görüldüğü düşüncesinde birleşmişlerdir. Bulgular, alkoliklerin alkol kullanmadan önce ve çocuklarında sosyopatik, hiperaktif, tutarsız, amaç ve değerlere duyarlı olmadıklarını göstermektedir. Kişilik yapısını oluşturan tüm katmanlarda obsesif düşünceler ya da bozukluklar, alkolizmin ortaya çıkmasına katkıda bulunan faktörler olarak kabul edilir. Alkolizmin psikodinamik nedenini açıklayan kuramlar, aşırı baskıcı benlik ve zihinsel-cinsel gelişimin oral döneminde olan saplanmalara odaklanmıştır (Yenigün, 2006: 7).

Duygusal yönden iyi gelişmemiş olanlar, dengesiz, tutarsız, kaygı, sıkıntı ve tedirginlik içinde yaşayan çevre ile uyum sağlayamayan, sorumluluk ve gerçeklerden kaçan engelleri aşma çabası gösteremeyen kişiler alkol bağımlılığına yatkındırlar. Uyumluları ve insanlar arası ilişkileri bozuk olan kişiler, değerleri karışmış, beklentilerini yitirmiş, inançsız, amaçsız kişiler özellikle gençler arasında taklit, birbirine benzemek ve birlikte olmak için alkol alırlar. Ailesinde anne ya da babası alkolik olanlar, yıkılmış, parçalanmış, dağılmış ailelerden gelen, kültür bakımından gelişmemiş kalabalık ailelerde oturanlar ruhsal

gelişmesi döneminde takıntı ve saplantısı olanlar, sürekli ruhsal problemleri olanlar alkol bağımlısı olabilirler. Onurlarına, gururlarına gerçekleşme ihtimali az olan hayallerine karşı çocuksu bir duyarlılık içerisinde olanlar, alıngan ve kolay incinen, suçlama ve suçlanma eğilimi belirgin kişiler alkole yatkındırlar (Özden, 2015: 107-108).

Psikanalitik teoriye göre; gelişim evrelerinde oral döneme saplanmış, aşırı baskıcı ve cezalandırıcı süper egoya sahip kişiler bilinçdışı bunaltılarını alkol alarak azaltıp oral doyum sağlamaktadırlar. Alkolün kaygı, sıkıntı gibi duyuları azaltan etkileri ile bilinçdışı stresi azaltarak, üst benlik ile başa çıkmaya yardımcı olan, rahatsız edici anıları ortadan kaldıran ve güçlülük duygularını arttıran etkileri bulunmaktadır (Yılmaz, 2015: 53). Freud, Abraham Fenichel ve Knight dâhil birçok psikanalist alkolün, bastırılmış dürtülerin ifadesine izin verdiği, bunu inhibisyonu farmakolojik olarak ortadan kaldırmak suretiyle yaptığını ileri sürmüştür. Superego alkolde çözünür. Sosyal, sıkılgan ve konuşkan bir kişi kızgın, öfkeli ve saldırgan bir kişi olabilir (Özden, 2005: 109). Bağımlılık konusundaki analitik yaklaşım kullanılan alkolün kimyasal etkilerini, psikolojik bir gereksinimi karşılamak amacıyla arzu ettikleri yolundadır. Bağımlılık, sevgi nesnesinin kazanılması ve kaybedilmesi süreci olarak da adlandırılmaktadır. Bu nedenle, hatalı nesne ilişkilerinin bir sonucu olarak bağımlılık ortaya çıkmaktadır (Yılmaz, 2015: 53).

Adler'in görüşüne göre alkolizm yaygın bir aşağılık duygusunun telafisidir. Alkol bağımlılığı, yetişkin çağdaki problemler ile baş etmeyi öğrenmeye izin vermeyen, alkolik ana baba yanında büyüme sırasında gelişen aşağılık duygusundan ortaya çıkar. Alkol bağımlısı kişi kendisinde güven ve kuvvet duygusunu arttıran alkole teslim olur. Knight, alkol bağımlılığının psikodinamisinin çocukluk ihtiyacı ile ilgili olduğuna inanır. Alkol bağımlısının bu hayal kırıklığı, suçluluk duyguları ve kendini cezalandırmaya yol açan düşmanca davranışlarda bulunma ihtiyacına sebep olur. Mc Clelland ise engellenmiş arzuların alkolizmin gelişmesinde rol oynadığını ileri sürmüştür. Alkolik kişi kendisini kuvvetli hissetmek isteyen, fakat amaçlarını gerçekleştirmek için kendisini yetersiz bulan kişidir. Horney, Freud'dan da ileri giderek temel anksiyetenin bedensel dürtü ve ruhsal içgüdülerle ve ide-ego, super ego üçlüsü arasında sınırlı olmadığını yaşam boyu sürdüğünü söyler. Temel anksiyete, ana-baba vb. Yakınların ilgisizliği, bakımsızlığı ya da aşırı baskınlığı, eleştirel ve acımasız tutumlarla hayatın ilk yıllarından başlayarak sürekli kışkırtılmaktadır. Erich From, çocuk büyüdükçe ana-babasından özgürleşir, bağımsızlaşır, bireyselleşir ama aynı zamanda ayrı düşme, dışlanma, yalnızlaşma, kopma

yaşar. Bu birbiriyle hem çok zıt ama hem de birbirini tamamlayan duyguların yarattığı rahatsızlık ve gerilimden kurtulmak için yollar arar. Görüldüğü gibi ortak nokta kişilikte bağımlılık özelliğinin olmasıdır. Sıkıntıyı, kaygıyı azaltmak veya gidermek, psiko-sosyal-toplumsal yaşamın kişinin iç dünyasına kazandırdığı engellemelerden kaçınmak gibi alkol bağımlılığının sebeplerini oldukça genişletir ve tartışılır (Özden, 2015: 109-114).

1.2.3.3. Sosyal ve Kültürel Faktörler

İnsanın hayatını doğuştan getirdiği içgüdüyle toplumsal olarak kabul edilen ruhun tatmininden geçer. Korunma ve beslenme, gibi doğuştan gelen, doğal içgüdü ve dürtülere doyum bulan insan ilgi, sevgi, aşk, güven, saygınlık, özgürlük, özerklik, üreticilik, yaratıcılık, kendini gerçekleştirme gibi ruhsal- toplumsal gereksinimlerine doyum sağlamaya çalışır. Kimi insan beslenmesini, korunmasını bile bir yana bırakıp ilgi, sevgi, aşk; kimi insan güven, saygınlık, özerklik, özgürlük, kimi insan yaratıcılık, üreticilik peşinde koşar. Başka bir deyişle, ruhsal-toplumsal güdülerini yücelterek kimliğini, kişiliğini bulur ve kendini varlar (Köknel, 1998: 11). Başka sosyal sorunlar gibi alkolizm de, insan hayatının bütün yönlerini etkileyen sistematik bir sorundur. Alkolizm her dönemde kendi önemliliğini koruyor, birbirinden farklı alanlar, tıp uzmanlarından, sosyal hizmetleri, eğitimciler, psikologlar ve yasama ve yürütme organları bu konuyu ele alıyorlar (Prichiny i Problemy Alkogolizma v Rossii, Rusya’da Alkolizm Sorunu ve Nedenleri, Rapor, Eğitim materyalleri).

Alkolizm, kültürlere, kişilere, gruplara göre değişmektedir. Mac Andrew ve Edgerton alkol kullanımı ve sosyal davranış arasındaki ilişkiler hakkında, inandırıcı bir mantık yürütürler ve şekli ne olursa olsun, alkol davranışının kültürel olarak belirlendiğini ve alkol kullanımını bireylerce yönlendirilmediğini savunurlar. Birey toplumun belirlediği kurallara göre şekillenir ve faaliyette bulunur (Maden, 1991: 198). Medeni insan, şekilsiz kültür içeren toplumlarda, gevçek bağlanmış çekirdek ailelerde yaşamaktadır. Fark edilemeyecek kadar zayıf bağlarla bağlı olduğu sonsuz genişlikteki bir toplumda yaşayan günümüzün insanı aile içinde kapalı kalmaktadır, aileler arasındaki dayanışma ve yardımlaşma ortadan kalkmıştır. Sosyal açıdan güvensizlik yaratan bu durum sıkıntıya yol açmaktadır (Özden, 2015: 100).

DSÖ uzmanlarına göre dini faktörler de dâhil olmak üzere birçok kültürel ve sosyal faktör, nüfus gruplarında alkol tüketimini etkiler. Birçok toplumda alkolden uzak durma arasında güçlü bir bağlantı vardır. Alkolden kaçınma ya da nadir kullanma yaşlılık

gruplarında daha yaygındır ve alkolü kötüye kullanma ise genç ve yetişkinler arasında daha yaygındır. Özellikle günümüzde, reklamcılığın, alkol tüketimini arttırmak için çeşitli yayın araçlarını kullanarak yapması, kişinin hayatında önemli bir yer tutmuştur. Birçok toplumda arkadaşlık içkiyle başlar. Doğum, evlilik olayları içeceklerle kutlanır. Bir iş konuşması, başarı iyi bir içki ile renklendirilir (Zhizhin ve Kozlov, 2013: 209-210). Sosyokültürel teoriler, genellikle düşük ve yüksek alkolizm seviyeleri olan sosyal grupları gözlemlemiştir. Örneğin, Yahudi toplumunda bireyler çocuklarını düşük seviyelerde içki içilen aile ortamlarında alkolle tanıştırlar. Bu kabul edilebilir düzeyde alkol kullanımının olduğu toplumlarda, alkolizm seviyesinin de düşük olduğu görülmektedir. Buna karşılık İrlandalı erkeklerden oluşan sarhoş olmanın bir gelenek olduğu toplumlarda, alkolizm seviyesi çok daha yüksek olmaktadır. Diğer yandan, sosyal seviyede alkol tüketiminin kabul gördüğü bazı kültürlerin bağımlılığa karşı olumsuz bir bakışa sahip oldukları görülmektedir. Luty ve Grewal'ın Britanya'da yaptıkları bir çalışmada, katılımcıların büyük bir çoğunluğu bağımlıları güvenilmez ve inanılmayacak kişiler olarak gördüklerini belirtmişlerdir (Yılmaz, 2015: 55). İçki içmek kent kültürünün bir parçası olmuştur. Birahaneler, barlar, içkili lokantalar, içki içilen ucuz yerler, alkollü içkilerin içilmesini kolaylaştırmakta, teşvik etmektedir. Hızlı sosyal değişimler içki tüketimini arttırmaktadır. Herhangi bir kişide tek başına hiçbir faktör içki içme alışkanlığına yol açmaz. Yapısal yatkınlık faktörü, psikolojik faktörler ve sosyal faktörler birbirine bağlıdır. İlk iki faktörün var olduğu bir hasta, sosyal faktörlere maruz kaldığı zaman "septomatik içme" durumuna yol açan uygun bir ortam sağlamış olur. Bu durum birkaç aydan iki yıla kadar sürer (Özden, 2015: 102-103).

1.2.3.4. Ailevi Sebepler

İnsan doğar, büyür ve hayatının çoğu, ayrılmaz bir şekilde aile ile bağlantılıdır. Aile ilişkilerinden mutluluk ve yaşamın bütünlüğü duygusu büyük ölçüde değişir. Aile, bireyin sosyalleşmesi için ana kurumlardan biridir ve aile içi ilişkilerin bireysel oluşumu için özel bir rol oynar. Ailede kişi ilk sosyal etkileşim deneyimini alır. Aile çocuğu yaşama hazırlar, ilk ve en derin toplumsal idealler kaynağıdır. Ailede çocuk bir baba olmak ve bir anne olmak ne anlama geldiğini ve aile ilişkilerinin nasıl geliştiğini öğrenir. Burada dünyayı ilk kez görür ve anlamaya çalışır. Aile, çocuklara sosyal, kültürel, ahlaki bir deneyimleri aktarır (Aptikiyeva, Aptikiyev ve Bursakova, 2014: 185).

Dünya üzerinde geçirilecek bir yaşam anne karnında başlar. Anne karnındaki çocuğun fiziksel gelişimi, annenin beslenmesiyle ne kadar orantılı ise, ruhsal gelişiminin de aynı

doğrultuda, orantılı olması gerekir. Nitekim yapılan araştırmalar, istenmeyen hamilelikler sonucu doğan çocukların ruhsal bozukluklar gösterdikleri, ruhsal gelişimlerinin geri kaldığı, uyum zorluğu çektikleri, içe kapanık yaşadıkları gibi sonuçlardan bahsetmektedir. Çocuk çevresini algılamaya, tanımaya, nasıl bir serüvene daldığını kavramaya çalıştığı sırada, ailesi ve çevresi tarafından, ilerde tüm hayatını zehir edecek, onu sınımsız bağlayacak olan esaret zincirinin halkaları, ucu ucuna eklenmeye başlar. Ayıplar, günahlar, yasalar, yasaklar, tabular, dogmalar, örf, adet, gelenek ve görenekler, kurallar (Somerdem, 1996: 17-18). Aile ilişkileri, bir kişinin sosyal hayatını belirlemede lider bir rol oynar. Çocuklarla ilgili davranışların ebeveyn özelliklerinin, insan davranışlarına bağımlılık yaratmada önemli bir faktör olduğu konusunda bazı çalışmalar yapılmıştır. Bu tür ilişkilerin örnekleri arasında ailede yetersiz sözel anlatım, dürtüsel davranış modelinin varlığı, gergin ve çelişkili bir ortamın varlığı, sosyal destek eksikliği olması gösterilebilir. Çocuklara ebeveynleri tarafından verilen mesajlar farklılaştıkça ve süreklilikten yoksun oldukça, bağımlılığa giden yol kaçınılmaz hale gelir (Tamar, Ögel ve Çakmak, 1996: 10).

Bağımlılık özelliklerini gösteren gençlerin büyük çoğunluğu, onlara tutarlı bir eğitim veremeyen ve kendi iletişim bozukluklarından birinde seslerini duyamayan ailelerden gelmektedir.

Bu ailelerin ana özellikleri şu şekilde açıklanabilir:

1. Boşanma veya ölüm nedeniyle ayrılan ebeveynler
2. Alkol ve uyuşturucu kullanan ebeveynler
3. İletişim kopukluğu olan ebeveynler veya sürekli çatışmalar
4. Kültürel gelişmeyen aileler.
5. Çocuklarını eğitmek için ilgisiz aileler
6. Çocuğa içkinin zarar vermediğine inanan ve çocukları kullanma alışkanlıklarından endişe etmeyen aileler
7. Güvende hissettirmeyen ve çocuklarına güvenmeyen aileler
8. Paranın duygusal ve sevgi gereksinimlerini karşılayan, sevgi ve ilgisi olmayan aileler
9. Çocuklarına zaman ayırmadan, çok para ve büyük hediyeler vererek görevlerini yerine getirdiklerini düşünen aileler
10. Çocuklarını korumayan ve sorumluluk taşımayan aileler.

Açıkçası, bağımlı gençlerin ailelerinin genel özellikleri, çocuklarıyla iyi iletişim kuramayan ve sorunlarını çözmeyen ebeveynlerdir (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2014).

1.3. Kırgızistan’da Alkolizm Sorunu

1.3.1. Kırgızistan'da Alkol Ve Uyuşturucu Bağımlılığı İle İlgili Genel Durum

Kırgızistan Sağlık Bakanlığı verilerine göre, bağımlı (narcological registration) olarak 32 562 kişi kayıtlıdır, bunların % 80’i alkol bağımlılığı olan kişilerdir. Diğerleri ise uyuşturucu bağımlısı olarak kayıtlıdır. Ancak, birçoğu anonim olarak tedavi görmektedir. Kırgızistan Bağımlılık Ulusal Merkezi’nin tıbbi çalışmalarından sorumlu müdür yardımcısı ve Kırgızistan Sağlık Bakanlığı’nın baş narkoloji uzmanı T. Borisova’ya göre, 2016 yılında devlet hastanelerinde alkol bağımlılığından dolayı 26 kişi hayatını kaybetmiştir. 2012 yılından itibaren 2016 için alkoliklerin sayısı azalmıştır, ancak 2017 yılında bu rakam 0,3 oranında artmıştır. Bağımlılık Ulusal Merkezi’nin örgütsel ve metodolojik başkanı Cıldız Bakirova’nın belirttiğine göre, toplam alkolik sayısının yüzde 11’inin kadın olduğunu ve başlıca alkol tüketicilerinin Bişkek ve Çüy bölgesi sakinleri olduğunu belirtmektedir. ”Kayıtlarda çocuk yoktur, ancak aralarında gençlerin de olduğu bilinmektedir, ancak bu gençler anonim olarak tedavi altındadırlar” diye belirtmektedir (Sputnik Haber Ajansı,2018).

2014 yıl verilerine göre Kırgızistan için kişi başına düşen toplam alkol tüketimi (15+ yıl) beş litre saf alkoldür. DSÖ'ne göre Kırgızistan 188 ülkeden alkol tüketimi açısından 107'nci sırada yer almaktadır. 2012 yılının başında Bağımlılık Ulusal Merkez’inde alkol bağımlısı olan 41 901 kişi kayıt edilmiştir. Ancak bu göstergeler gerçek tabloyu yansıtmamaktadır, çünkü yalnızca tedavi merkezlerine başvuran hastalar göz önünde bulundurulmaktadır. 2012'nin ilk yarısında Kırgızistan’da 1.810 alkol bağımlılığı vakası kaydedilmiştir. En yüksek alkolizm insidansı 40-44 yaş arası erkek ve kadınlarda gözlenmiştir. Uzmanlar, kırsal bölgelerde yaşayan alkolizmden muzdarip insanların sayısı şehirlerde yaşayanlara göre çok daha fazla olduğunu savunmaktadırlar. Bağımlılık Ulusal Merkezi’inin ayakta tedavi bölümünün başkanı Elmira İsrailova’ya göre, köylüler çoğu zaman işsizlikten dolayı alkol kullanmaktadırlar. “Ayrıca tarımcılık çok karlı bir meslek değildir, bazen o kadar meyve sebze yetiştirip de, çok az kuruş kazananlar, depresyon giriyorlar ve çoğunluğa göre, buradan çıkmanın en kolay yolu, sarhoş olup, kendini unutmaktır” (Alieva, Saiakova ve Yusupova, 2013: 8-9).

Uyuşturucu bağımlılığı sorunu, tüm dünyada önemli bir sorundur. Hemen hemen bütün dünya bu anti sosyal olguya ve ona eşlik eden süreçlere karşı mücadelede birleşmiştir. Bu resmi istatistik verileri tarafından teşvik edilir: yaklaşık 32,4 milyon insan, yani gezegenin yetişkin nüfusunun % 0,7'si, eroin ve afyon gibi tıbbi opiatların veya türevlerinin kullanıcılarıdır. Bazı verilere göre dünya çapında yaklaşık 27 milyon sorunlu uyuşturucu kullanıcısı kayıtlıdır, bu da neredeyse Malezya gibi bir ülkenin nüfusuna eşittir. Bunların neredeyse yarısı (12,19 milyon) ve 2013'te HIV ile yaşayan yaklaşık 1,65 milyon insan dâhil olmak üzere, enjeksiyon yoluyla uyuşturucu kullanmaktadırlar. Uyuşturucu bağımlılığı ve uyuşturucu kaçakçılığına karşı küresel mücadele süreci, uyuşturucu bağımlılığı ile yüzleşmeye ve yüzleşmeye yönelik bir dizi küresel sürece yol açmıştır. Böylece, 7 Aralık 1987'de BM Genel Kurulu'nu kabul ettiği 42/112 sayılı kararına göre 26 Haziran Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Yasadışı Ticaretine Karşı Uluslararası Gün olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla, bu karara göre, uyuşturucu bağımlılığıyla mücadele etmek için, küresel uyuşturucu yayılımına karşı ortak bir önlemle ilgili tüm normatif belgeleri bir bütün olarak kabul eden 132 ülke üye olmuştur. Kırgızistan'ın bu süreçte özel bir yere sahiptir; bu, esas olarak dünyanın uyuşturucu kaçakçılığının merkezinde yer almasına dayanmaktadır. Kırgızistan'ın önemli bir rol oynadığı sözde “Asya Düğümü”nde yer alıyor. Dünyadaki tüm yasadışı uyuşturucuların % 90'ından fazlasının üretildiği Afganistan'ın yakınında bulunan Kırgızistan, kendi toprakları üzerinden geçişinin tüm sonuçlarını yaşamaktadır. Coğrafi konumu nedeniyle, Kırgızistan'ın Tacikistan sınırları, yaklaşık bin kilometre uzunluğunda olup, Afganistan ile ortak bir sınırı vardır (Botobayev, 2017). 2013 Ulusal İstatistik verilerine göre, Kırgızistan'da yalnızca enjekte yoluyla uyuşturucu kullanıcılarının tahmini sayısı, yaklaşık 25 bin kişiye ulaşmıştır ve uyuşturucu kullanımından ölüm oranı, tedavi merkezlerine kayıtlı olanların toplam sayısının % 2'sine yaklaşmaktadır (Kırgızistan Hükümeti, Uyuşturuculuğa Karşı Programı, 2014).

1.3.2. Sovyet Dönemi Kırgızistan'da Alkolizm

Alkolizm SSCB'de onun içinde Kırgızistan'da özellikle “gelişmiş sosyalizm” döneminde yayılmıştır. Örneğin 1980 yılında DSÖ'nün verilerine göre, 40 milyon insan alkol kullanıyordu ve bu halkın yedide birinin alkolü sürekli olarak tükettiği anlamına gelmektedir. SSCB ülkelerindeki olumsuz sosyal olguların en önemli nedenine dönüşmüştür. Sosyo-kültürel, ekonomik ve kolay erişimlik gibi birçok neden yaygınlaşmasına sebep olmuştur ve Sovyet iktidarı XIX yüzyılın 20. Yılın başlarında

alkolizme karşı gürüşmeye başlamıştır (Shustrov, et al.2016: 11). İlk olarak alkollü içeceklerin üretimine ve satışına kısıtlama getirilmiştir. Özellikle ev şartında üretilen güçlü alkol içeceklerine (Rusça: Samogon) yasak koyulmuştur. 1925 5 Mays'ta Kırgız Özerk Oblastı'nın Savcılığı'nda yapılan suçla mücadele konulu toplantı materyallerine göre suçla alkolizm ilişki gösterilmektedir ve başkenti olan Frunze'de (şimdiki Bişkek) yaygınlığını belirtmektedir. Ev üretimi güçlü alkol içeceği olan "samogon" Kırgızistan'da yasak kampanyalara rağmen çok yaygınlaşmaya başlamıştır ve sadece belli bir yerlerde değil artık çay evlerinde satılmaya başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında da, sözde "Komutanı'n yüz gramı" denilen, askerlere alkolün verilmesi gibi ve bunun gibi birçok sürü alkol içeceklerin sistematik tüketimine alışkanlık kazandıran sebepler vardır. Buna ek olarak savaş sırasında aile ve yakınlarının kaybı, malnütrisyonun ve iç mahrumiyetlerin yol açtığı ıstırabı, iktidardaki siyasi rejimin acımasızlığı gibi sebeplerden kaynaklanan psikolojik stresi azaltmak için belki de tek ve erişebilir yoldu. 4 Mart 1960'da Kırgızistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nde (SSC) Yüksek Mahkemesi Başkanlığı'nın Alkolizm'e Karşı Mücadeleyi Güçlendirmek Üzerine" Kararı kabul edildikten sonra, Polis memurları, sokaklardaki sarhoşları gözaltına alarak, polis departmanlarına teslim etmeye başladılar. 1960 yılında 11, 5 bin kişi polis yetkililerine götürülmüşse, 1961 20 bine ulaşarak yılında bu sayı iki kat artmıştır. 1963 yılında Polis tarafından yürütülen suç durumunun analizine göre, ülkedeki tüm suçların % 80'ine kadar ve bazı türler için, %100'ünün sarhoşluk temelinde işlediğini göstermiştir (DJakişev A. 2007).

1.3.3. Kırgızistan'da Alkol Problemlerinin Faktörleri

Alkol, sosyal ritüellerin bir unsuru, resmi törenler için vazgeçilmez bir durum, tatiller, birtakım eğlence yolları, kişisel sorunların çözümü olmuştur. Alkol kullanımı ve sonuçlarının çeşitli yönlerini incelemek çok zordur. Tipik olarak alkol sorununun şiddeti ve ülkedeki alkol kullanımının yaygınlığı ile ilgili üç grup sosyolojik gösterge kullanılmaktadır. Alkol ihtiyacı, kişinin oksijen veya yiyecek ihtiyacı gibi doğal yaşamsal ihtiyaçları arasında değildir, o yüzden alkol kendi başına insan için bir itici güce sahip değildir. Bu ihtiyaç, bir kimsenin başka "ihtiyaçları" gibi (örneğin, sigara içmek gibi) ortaya çıkar, çünkü toplum, öncelikle, bu ürünü üretmekte ve ikincisi, tüketimi ile ilişkili gümrükleri, biçimleri, alışkanlıkları ve önyargıları "yeniden üretmektedir". Alkol bağımlılığı yavaş yavaş oluşur ve alkol kullanan kişinin organizmasında oluşan karmaşık ölçümlerle belirlenir. Alkolizmin oluşumuna genetik, bireysel kişisel özellik ve çevresel

özellikle, düşük düzeyde finansal durum gibi faktörler etkilemektedir (Asanaliyev, 2007: 58-59).

Onların içinden önemli olan Kırgızistan'daki toplumsal sorunlarının çoğunun kaynağı olan ekonomik faktördür. Sovyetler Birliği'nin çökmesinden sonra ülkenin sosyo-ekonomik durumu, 2005 ve 2010 yıllarında mevcut hükümetteki iki radikal değişimin temel nedenlerinden biri haline gelen bir bozulmaya yönelik dinamik vardır. Aynı zamanda, bu çalkantılı siyasi süreçler belli bir dereceye kadar ekonomideki ve sosyal alandaki kriz süreçlerini şiddetlendirmiştir. Böylece 2010 yılında, 1 milyon 846,2 bin kişi yoksulluk sınırının altında yaşamaktaydı; bunun% 74,4'ü kırsal yerleşim yerlerinde yaşamaktaydı (KUIK, 2006-2010 Cinsiyete Ayırıştırılmış İstatistiklerin Toplanması, 2011: 12).

Kırgızistan, 0.655 değeri ile 2014 yılına göre İnsani Gelişme Endeksi'nde (İGE) 188 ülke arasında 120 sırada yer almıştır. Orta Asya ülkeleri ve Avrasya Ekonomik Birliği'nin (AEB) üyesi olan ülkeler arasında, Kırgızistan'ın İGE açısından Tacikistan'dan (0.624) önde olduğu sıralamada sondan bir önceki sıradadır (United Nations Development Programme (UNDP) Kırgızistan, 2015).

Eğitim, sağlık, siyasi ve ekonomik katılımında toplumsal cinsiyet eşitsizliği endeksi ile ilgili olarak, Kırgızistan dünyada nispeten yüksek bir dereceye sahiptir (0.353 Gender Equity Index (GEI) değeriyle 67. Sırada) Ekonomik büyümenin insani gelişme için bir önceliği olduğu BDT ve AEB ülkeleri vardır. Örneğin Rusya, Kazakistan ve Türkmenistan için, gelir üzerindeki değerlendirme, insani gelişme oranından daha yüksek, ülkelerin geri kalanı ise tam tersidir. Kırgızistan, böylece, sosyal kalkınmada daha yüksek mevkilere sahiptir, ancak düşük ekonomisiyle derecelendirmede daha geride olduğunu görmekteyiz. Her şeyden önce, insan gelişimi, bir kişinin kendi potansiyelini tam olarak geliştirebileceği ve kendi ihtiyaçları ve çıkarları doğrultusunda üretken bir yaşam sürdürebileceği bir ortam yaratmasıdır. Böyle bir ortam yaratmanın temeli, diğerlerinin yanı sıra, yaşam standartlarını büyük ölçüde belirleyen, eğitim ve sağlıklarına yatırım yapma, sosyal, politik özgürlüklerini ve yaratıcı yeteneklerini gerçekleştirme imkânı olan insanların ekonomik fırsatlarıdır (Niyazova, Temirbekov ve Hasanova, 2016: 15-22).

2017 yılı verilerine göre, toplam nüfusun %33,6'sını çocuk ve ergenler, % 59,1'ini çalışma çağındaki kişiler ve %7,3'ünü de çalışma yaşının üstündeki kişiler oluşturmaktadır. Kırgızistan'ın genç nüfusa sahip olduğu gibi, çalışma çağındaki nüfus da artmaya devam etmektedir (2003'te% 56,1'den 2013'te % 60,7'ye). 2002 yılında çalışma

çağındaki nüfus 112 bin, sonraki yıllarda da 117-120 bin olmuştur. Bu eğilim yakınlık gelecekte de devam edecek ve bu da iş gücünün maddi güvenliğini artırmak ve iş piyasasında işsizlik sorunlarını çözmek için belirleyici bir koşul olan, istihdamın artmasını teşvik eden politikaların yoğunlaştırılmasını gerektirmektedir (Kuluyeva, 2016: 38). Kırgızistan'da resmi olarak kayıtlı işsiz sayısı 192.200. Bu, ülkedeki işsizlik oranının % 7 olduğu anlamına gelmektedir.

A.R. Joşbekova'nın etno-sosyolojik araştırmasındaki elde edilen bulgulara göre, "Kırgızistan'da sosyal problemlerin neler olduğunu düşünüyorsunuz?" sorusuna yanıt verenler, Kırgızistan'da işsizliğin şu anda en sık karşılaşılan sorun olduğunu söylemektedirler. Her ikinci katılımcı, bu problemi şu anda en şiddetli olanı olarak kaydetmiştir. Diğer tüm sosyal problemler bundan kaynaklanmaktadır. Birçok çözülmemiş sosyal konu ve düşük yaşam standardı ve işsizlik, nüfusun pasifliğine, toplumun moral bozukluğuna yol açmaktadır. İnsanlar kendilerine toplumda yer bulamamaktadırlar ve böyle zor yaşamdan alkol kullanmaya başlamaktadırlar.

Birçoğu için gerçeklikten bir tür hayali kaçış olarak hizmet eden alkol ihtiyacını önemli ölçüde artıran son yirmi yıl içinde nüfusun kötüleşen yaşam koşulları, sosyal düzensizlik, birçok insanın güvensizlik ve belirsizlik duygularının güçlenmesi ile alkolizmde de önemli bir artış olmaktadır". (Alieva, Saiakova ve Yusupova, 2013: 9)

1.3.3.1. Sosyo-kültürel Faktörler

Alkolizm, kökenleri ve nedenleri toplumda yatan ciddi bir hastalıktır. Diğer bir deyişle, sadece bir kişi değil, tüm toplum yaş ve cinsiyete bakılmaksızın hastalanır. Alkol bağımlısı kadınlar hem erkekler, yetişkinler hem gençler olmaktadır. Alkolün etkisi, toplumsal ve bireysel olmakla birlikte, toplumsal olarak belirlenen eğilimler ve beklentilerden kaynaklanmaktadır (Egorçenko, 2014: 123).

Alkolle ilgili problemlerin yaygınlığı, toplumun alkolle ilgili fikir ve gelenekleriyle yani, toplum kültürü ile bağlantılıdır. Alkolü tamamen reddeden sosyal kültürler (İslam ve Avrupa'da ve Amerika Birleşik Devletleri'nde Protestanlığın bazı çeşitleri), genel olarak alkolü tasvip etmeyen ama kullananlara da toleranslı davranan kültürler (Polonya, Hollanda), alkol tüketimini tanıyan ancak yayılmasını sıkı kontrol altına alan kültürler (Yahudi kültürü) ve sözde "sarhoş kültürler" (Finlandiya ve Rusya) vardır (Minsk Bölgesel Klinik Merkezi, 2018).

Sovyet döneminde Kırgızistan'da da alkollü içeceklerin yayılmasıyla, Kırgızistan halkı, düğünlerde, çeşitli kutlamalarda, hatta cenazede bile alkol kullanmayı geleneğe

dönüştürmüşlerdir. Bunun gibi farklı bahanelerle gençler alkol kullanmayı alışkanlık yapmışlardır (Osmonov, 2017).

Bireyin sosyal etkileşimde ilk deneyimini aldığı en önemli sosyalleşme kurumu olan aile alkol bağımlılığında çok önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda ebeveynin biri ya da ikisi de alkolik olduğu ailelerde büyüdüğü kanıtlanmıştır çünkü ebeveyn alkolizmi kendi başına, aile yapısının tahrip edilmesi, yetiştirme rolü, sosyal destek ve evlilik işleyişinde kısa süreli veya uzun vadeli problemler oluşturan bir stres etkenidir. (Kopitov, 2012, ss.151-152) Alkolün mevcudiyeti, fiyatı, satın alma olasılığı da önemli bir rol oynamaktadır. Kırgızistan'da alkollü içecekleri her bakkalda ve marketlerde bulunması, günün herhangi bir saatinde satın alınabilmesi, surrogate (vekil) ürünlerinin satış yaygınlığı gibi problemler alkolizmin de yayılmasına sebep olmaktadır (Kırgızistan Cumhuriyeti Jogorku Keneşi Analitik Raporu, 2015).

1.3.4. Kırgızistan'da Alkolizm ile Mücadele

Sovyet ülkelerinde, onun içinde Kırgızistan'da hızla yayılan alkolizme karşı Sovyet dönemindeki mücadele, alkoliklerin zorunlu tedavisi gerçekleştirilmesi, votka ve bazı şarap ürünlerinin üretiminde kısıtlama getirilmesi, üzüm yetiştirme arazilerini yok etme, sosyo-kültürel kurumları güçlendirmek ve sağlıklı yaşam tarzlarını teşvik etme. Zorunlu tedavi günümüzde sadece Belarus ve Türkmenistan'da devam etmektedir (İsrailova, 2016). Bugün, alkollü içeceklerin aşırı tüketimi ile mücadelede, yaygın bir yöntem, reklam ve alkol satışını, satış saatlerini sınırlamaktır. Ayrıca satış yerine ve alıcının yaşına ilişkin kısıtlamalar vardır. Örneğin 2007 yılında Kırgızistan Cumhurbaşkanı tarafından, alkol ürünlerinin çocuk, eğitim, sağlık, spor ve kültür kurumlarında ve her türlü toplu taşıma araçlarında satılmasına yasak getirilmesine dair bir yasa imzalanmıştır. Ayrıca, istasyon, havaalanı, toptan satış gıda pazarları ve askeri tesisleri gibi insanların kalabalık olduğu yerlerde ve tezgâhlarda, büfelerde, çadırlarda, elde, arabada vs. satılmasına yasak getirilmiştir. Ama bu yasa tam olarak uygulanmamaktadır.

Kırgızistan medyasının "Reklamcılık Üzerine" yasasının ihlali durumunu da bahsetmek gerekir. Televizyon, radyo ve gazetelerin maden suyunun kisvesi altında alkollü ürünlerin reklamını yapmaları nadir değildir. Çoğu zaman, alkollü içeceklerin reklamının, alkollü içeceklerin tüketimin zararlı olduğu hakkında ve gençlere satış yasaklayan metinlerle birlikte sunulması gerektiği kanununun 16. Maddesi ihlal edilmektedir (Babakulov, 2008). 2018 Şubatta Kırgızistan Jogorku Tarafından kabul edilen internette alkollü içeceklerin

reklamlarının yasaklanması hakkında reklam ile ilgili yasa değişikliğine Kırgızistan Cumhurbaşkanı Sooronbay Ceenbekov imzalamıştır. Aşağıdaki cezalar öngörülmektedir:

- vatandaşlar için - 1-2 bin som;
- yetkililer için - 5-10 bin som;
- Tüzel kişiler için - 10-100 bin somdur (Kırgızistan'da Alkol ile İlgili İnternet Reklamları Yasaklandı, 2018).

2016 yılında ise, Jogorku Keneş tarafından, kamuya açık alanlarda küfür etmek, çevreyi rahatsız etmek ve alkollü içecekleri tüketmek yasaklanmasına ve bununla ilgili cezaların ağırlaşmasına ilişkin kabul edilen kanunu Cumhurbaşkanı onaylamıştır. Bu suçların tümü 1000-3000 som (14- 43\$) para cezasıyla cezalandırılacak. İhlalci para cezasını ödeyemezse, 8 saatlik bir toplum hizmetine gönderilecek veya 5 gün hapis cezasına çarptırılacaktır. Daha önce, böyle bir ihlal için para cezası sadece 200 som (yaklaşık üç dolar) idi. Ayrıca, çocuklar tarafından alkol veya zehirli maddeler kullanımı için ceza olacaktır. Bunu yapan gençlerin anne-babaları 2 ila 3 bin som arası bir parayla cezalandırılacaktır (Current Time (TVchannel), 2016).

Alkolizme karşı başlatılan başka bir kampanya da köylüler tarafından başlatılan kampanyadır. Alkollü içeceklerin satışına ilişkin yasağı başlatmışlardır. İlk olarak Oş bölgesinin Karake köyünün sakinleri başlamıştır. Kararları yerel yetkililer, imamlar ve bazı market sahiplerinin kendileri tarafından desteklenmektedir. Günümüzde Oş bölgesinde, Karak, Murdaş, Gagarin, Çayçı, Alp-Ordo, Kara-Taş, Madı, Kızıl-Suu, Kirov ve Alayku köylerinde alkol içecekleri satılmamaktadır. Köylüler sarhoşluktan kaynaklanan kavgalardan şikâyetçi olduklarını belirterek, yerel yönetim başkanlığına market ve bakkalarda alkollü içeceklerin satışının yasaklanması konusunda bir mektup göndermişlerdir. Yönetim bunu kabul ederek, önce bayram sırasında ilk kez alkolü yasaklamışlardır. Daha sonra da tam bir yasak getirilmiştir. Anti-alkol girişimi Kırgızistan'ın diğer bölgelerine yayılmıştır. Narın bölgesinde Komsomol, Min-Bulak, Birlik, Taş-Döbö gibi köylerde satış yasaklanmıştır. Bu girişim yine yerel halk tarafından gelmiştir. Aynı girişimde Çüy, Isık-Göl ve diğer bölgelerin bazı köy sakinleri bulunmuştur ve satışlar yasaklanmıştır (24.Kg Haber Ajansı, (2017)).

1.3.5. Kırgızistan'da Alkol Bağımlılığı Tedavi Merkezleri

Alkol ve uyuşturucu bağımlılığı sorunlarıyla uğraşan Kırgızistan'daki en büyük sağlık kurumu Bişkek'teki Kırgızistan Ulusal Bağımlılık Merkezi'dir. 1976 yılında açılan bir narko-dispanseri temelinde oluşturulmuştur. Bağımlılık Merkezinde (binges) , vücudu

temizlemeye ve akşamdan kalanları ortadan kaldırmaya yardımcı olan detoks tedavisi gerçekleştirilir. Merkezin uzmanları hasta ve yakınları ile psikolojik çalışma yürütürler ve istişarelerde bulunurlar. Ayrıca, nüksetmeyi önlemek ve uyuşturucu kullanımından kaynaklanan zararları azaltmak için programlar uygulamakta ve çocuklar ve gençler ile bilinçlendirme çalışmaları yürütmektedirler (Kırgızistan Sağlık Bakanlığı, Bağımlılık Merkezi).

BDT ülkelerinde ilk özel alkol ve uyuşturucu bağımlılığı tedavi merkezlerinden biri “Dr. Nazaraliev Sağlık Merkezi” dir. Tıp bilimleri doktoru, Rusya Doğal Bilimler Akademisi Üyesi, Dünya Ruh Sağlığı Federasyonu üyesi (WFMH) Uluslararası Alkol ve Uyuşturucu Konseyi Bölge Ofisi BDT ülkelerinin Ulusal Koordinatörü psikiyatrist Pr. Cenişbek Nazaraliev 1991 yılında sağlık merkezini kurmuştur (NAZARALIEV Medical Centre, 2010).

Bu tedavi merkezi, Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te, Tien Shan'un eteklerinde bulunan “Besh-Kungei” rehabilitasyon kliniğinde ve Issyk-Kul Gölü'nün güney kıyısında bulunan “Ak-Tengir” kasabasında modern bir tıbbi binaya sahiptir. Tedavinin farklı aşamalarında, hasta bu bölümlerin her birinde tıbbi bakım alır: Fiziksel bağımlılığın ortadan kaldırılması ve bedenin restorasyonu Bişkek şehrinde ana tıbbi binada gerçekleştirilir. Issyk-Kul kasabası “Ak-Tengir”de ise beden ve ruhu iyileştiren eşsiz bir program “Mindkrafting” gerçekleşir. Alkolizm tedavi merkezi C. Nazaraliev'in kendi tedavi yöntemi kullanır (Danuta Penkala-Gawečka,2017). Sigara ve alkol bağımlılık tedavi merkezi “Dem-Nur” özel merkezlerinden biridir. Başkanı narkoloji uzman doktoru Şayloobek Ömüraliyev'dir. Minnesota modelinin özel bir programına göre tedavi sunmaktadırlar. Başsa “Sergek Caşoo”, “Elba” gibi özel tedavi merkezleri vardır (Medical Centre Demnur).

II. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın uygulamalı bölümü nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği ile yapılmıştır. 28 soruluk anket formu oluşturularak, alkol kullanan kişilerin demografik bilgilerinin alınması sağlanmıştır. Anket formunda sosyo-demografik özellikler, alkol kullanımı özellikleri, alkol kullanmaya iten sebepler ve alkollüyen karşılaşılan olumsuz durumlara yönelik soru grupları yer almaktadır. Sorular sorulurken çoktan seçmeli sorulara ağırlık verilmiş, açıklama gerektiren sorular ise, açık uçlu olarak bırakılmıştır.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma probleminin incelenebilmesi için, bir evrenin var olması ve evrenden seçilen örneklemin evreni temsile etmesi gerekir. Herhangi bir araştırma kapsamına giren obje, olay ve bireylerin tümüne evren denilmektedir. Araştırmanın evreni araştırma amacına uygun ölçütler geliştirilerek belirlenmektedir. Örneklem ise, evreni temsil yeterliliği olduğu kabul edilen, evrenden birtakım yöntemlerle seçilmiş katılımcı grubudur (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014) . Araştırmanın amacına uygun olarak örneklem, alkol kullanan bireylerden oluşturulmuştur. Örneklem içinde önceden alkol kullanıp sonradan bırakan kişiler de bulunmaktadır. Araştırmanın örneklemi olarak, Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te bulunan 18 yaş üzerindeki bireyler seçilmiştir. Araştırmaya katılan 300 kişinin seçiminde kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

2.4. Hipotezler

Hipotez 1. Kırgızistan'da erkekler kadınlara göre daha fazla alkol tüketir.

Hipotez 2. Alkole başlama yaşı düşüktür.

Hipotez 3. Erkekler kadınlara göre daha erken yaşlarda alkol denemektedirler.

Hipotez 4. Alkol kullanan bireylerin çoğunun anne ve babasının da eğitim seviyesi düşüktür.

Hipotez 5. Ailede annenin veya babanın alkol kullanması çocuklarının alkole alışmasına sebep olmaktadır.

Hipotez 6. Alkol kullanımını etkileyen önemli bir unsur da alkol kullanan arkadaş çevresidir.

Hipotez 7. Alkolün aile yapısını etkileyen diğer bir sonucu eşler arasındaki ilişkiyi zedelemesi, hatta eşlerin boşanmasına sebebiyet vermesidir.

Hipotez 8. Suçlarda alkolün de payı vardır.

2.3. Veri Analizi

Araştırmada, aralarında ilişki aranan değişkenler birden çok soru ile ölçülmüştür. Veriler SPSS 25.0 for Windows programı ile değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin tamamı alkol kullandığı için, demografik bilgiler tek tek analiz edilerek açıklanmıştır. Bu işlemlerin ardından hipotezlerin test edilmesinde çapraz tablolardan, ki kare değerlerinden, korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Bulguların anlamlı olup olmadığının yorumlamasında $p < 0.05$ anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır.

III. BÖLÜM: ARAŞTIRMA BULGULARI

1.1. Araştırma Grubunun Genel Sosyo-Demografik Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde uygulamalı ankete katılan bireylerin genel sosyo-demografik profilini çıkarmayı amaçlayan bulgulara yer verilmiştir. Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durumu ve mesleği gibi özellikler değerlendirilmiştir.

Tablo 3: Cinsiyet Dağılımı

	S	%	Geçerli %
Erkek	201	67	67
Kadın	99	33	33
Toplam	300	100	100

Araştırma grubunun cinsiyete göre frekans ve yüzdeleri Tablo 1’de gösterilmiştir. Katılımcıların % 67’sini erkekler, % 33’nü kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 4. Yaş Dağılımı

	S	%
18-29 yaş arası	170	56,7
30-39 yaş arası	53	17,7
40-49 yaş arası	41	13,7
50-59 yaş arası	24	8,0
60 yaş ve üstü	12	4,0
Toplam	300	100

Araştırmamıza katılanların büyük çoğunluğunu % 57 oranla 18-29 yaş aralığında olanlar oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra % 18 oran ile 30-39 yaş aralığında olanlar ve % 14 oran ile 40-49 yaş aralığında ve % 8’ini 50-59 yaş aralığında olanlar oluştururken en az oranı ise % 4 oran ile 60 yaş ve üzerinde olanlar oluşturmaktadır.

Tablo 5. Medeni Durum

	S	%
Bekâr	149	49,7
Evli	110	36,7

Boşanmış	34	11,3
Dul	7	2,3
Toplam	300	100

Araştırmaya katılanların % 49,7'si bekâr, % 36,7'si evlidir. Eşinden boşanmış olanların oranı % 11 ve dul olanların oranı ise % 2,3'tür.

Tablo 6. Boşanma Sebepleri

	S	%	Geçerli%
Geçimsizlik	18	6,0	54,5
Ekonomik Sebep	7	2,3	21
Hastalık	3	1,0	9,1
Kötü Alışkanlıklar	9	3,0	27,3
Diğer	5	1,7	15,2
Cevapsız	1	3,0	3,0
Toplam	34	11,1	100

Boşanma, sosyal algı, gelenek ve cinsiyet ilişkileri gibi pek çok faktör tarafından etkilenmektedir. Özellikle boşanmanın nedenlerini incelemek önem arz etmektedir. Bu problemlerin tespit edilmesine yönelik araştırma sorumuzun alt başlıklarında birden fazla şık işaretlenmiştir. Çünkü evliliğin bitmesine neden olan sıkıntılar sadece tek nedene bağlanamaz. Katılımcılara yöneltilen "boşanma sebepleri" sorusuna verilen yanıtlar arasında "geçimsizlik" seçeneği % 54,5 ile en fazla işaretlenen seçenektir. Ancak burada "geçimsizlik" formülasyonunun, aile içi şiddet veya eşine ihanet gibi çeşitli nedenlerin geniş bir yelpazesini kapsayabileceğine dikkat edilmelidir. İkinci yaygın neden % 27,3 ile kötü alışkanlıklar oluşturmaktadır. Bunların içinde alkolizm ilk sırada yer almaktadır. Boşanma nedenlerinden birini de % 21 oranla ekonomik sebepler oluşturmaktadır.

Tablo 7. Aile Tipi

	S	%
Geniş Aile	106	35,3
Çekirdek Aile	83	27,7
Bölünmüş Aile	45	15

Geçici olarak Geniş Aile	30	10
Nikâhsız Birlikte Yaşam	7	2,3
Diğer	29	9,7
Toplam	300	100

Aile yapısı sorulduğunda katılımcıların % 35,3'ü geniş aileye sahip olduğunu belirtmişlerdir. % 27,7 çekirdek aileye, % 15 bölünmüş aileye, % 10 geçici olarak geniş aileye sahiptir. Şehirde okumak amacıyla gelen öğrenciler, özellikle ilk dönemlerde yakın akrabalarının yanında kalmaktadırlar. Bişkek şehrinde geçici olarak geniş aile dediğimiz akrabalarının da birlikte yaşadığı aile tipleri yaygındır. Nikâhsız birlikte yaşadıklarını belirtenlerin oranı % 7'dir.

Tablo 8. Eğitim Düzeyi

	S	%
Tamamlanmamış Ortaöğretim	9	3,0
Ortaöğretim	93	31
Orta Mesleki Eğitim	40	13,3
Tamamlanmamış Yüksek Eğitim	48	16
Yükseköğretim	110	36,7
Toplam	300	100

Anket katılımcılarının eğitim durumları incelendiğinde % 37 oranı ile üniversite mezunu olanların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bunu % 31 oranı ile lise mezunları takip etmektedir. İlkokul mezunlarının veya orta öğretimi tamamlamayanlar % 3 oranında yer aldığı görülmektedir. Orta mesleki eğitimi mezunlarının oranı % 13 ve üniversitedeki eğitimini tamamlamayanların oranı % 16 olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Anne ve Baba Eğitimi

	Baba		Anne	
	S	%	S	%
Tamamlanmamış Ortaöğretim	29	9,7	25	8,3
Ortaöğretim	100	33,3	103	34,3
Orta Mesleki Öğretim	54	18	51	17

Tamamlanmamış Yükseköğretim	12	4,0	18	6,0
Yüksek Öğretim	105	35	103	34,3
Toplam	300	100	300	100

Anne baba eğitim durumu incelendiği zaman babaların % 35 annelerin ise % 34,3'ü yüksek eğitim almış, % 33,3 (baba) ve % 34,3'ü (anne) lise eğitimi almış kişiler oldukları görülmektedir. Babaların % 9,7, annelerin % 8,3'ü orta öğretimi tamamlamadıkları görülmektedir.

Tablo 10. Kırgızistan Genelinde 50-69 yaş Grubunun Eğitim Düzeyi

Erkek	50-54	55-59	60-64	65-69
Tamamlanmamış Ortaöğretim	0,9	1,1	2	3,2
Ortaöğretim	49	51,4	48,2	45,5
Orta Mesleki Öğretim	30,8	30,5	27,6	29,5
Tamamlanmamış Yüksek Öğretim	0,4	0,8	0,9	1,4
Yüksek Öğretim	18,8	16,3	21,0	20,1
Kadın	50-54	55-59	60-64	65-69
Tamamlanmamış Ortaöğretim	1,1	0,7	4,5	7,5
Ortaöğretim	45,3	54,6	49,3	47,7
Orta Mesleki Öğretim	28	25,3	23,4	22,5
Tamamlanmamış Yüksek Öğretim	0,1	0,2	0,1	0,3
Yüksek Öğretim	25,6	19,3	22,6	22,0

Kırgızistan'da genel olarak bugün 50-70 yaşındaki bireylerin eğitim düzeyini araştırdık. Tablo 10'da görüldüğü gibi erkeklerde ve kadınlarda oranlar birbirine yakındır. Dörtte birine yakını üniversite mezunu, üçte birine yakını orta mesleki eğitime sahip, yarısı da ortaöğretimi tamamlamıştır. Ortaöğretimi tamamlamayanların oranı ise çok düşüktür.

Tablo 11. Meslek

	S	%
Çiftçilik	14	4,7
Sanayi	17	5,7
Su, Elektrik ve Gaz Sektörü	14	4,7

İnşaat	26	8,7
Ticaret	36	12
Kamu Hizmeti	70	23,3
Serbest Meslek	24	8,0
Çalışmıyorum	99	33
Toplam	300	100

Katılımcıların % 67,1'i çalışanlar, % 33'ü işsizdir. Araştırmaya katılan bazı kişilerin üniversite öğrencileri veya emekli olmalarından dolayı şu an için çalışmadıklarını belirtmişlerdir. Meslek değişkenine göre dağılımı Tablo 9'da görüldüğü gibi en çok % 23,3 oranında kamu hizmetinde çalışanlar oluşturmaktadır. İkinci yüksek oranı % 12 ile ticaret ile uğraşanlar oluşturmaktadır. İnşaat alanında çalışanların oranı % 8.7 dir.

Tablo 12. Çalışmama Sebepleri

	S	%
İşsizlik	37	37,4
Hastalık	5	5,0
Alkol Bağımlılığı	2	2,0
Diğer	55	55,5

Katılımcıların çalışmama sebepleri tablo 10'da gösterildiği gibi % 37,4'ü işsizlikten dolayı, % 5'i hastalıktan dolayı, % 2'si alkol bağımlılığından dolayı çalışmadığını belirtmişlerdir. Burada görüldüğü üzere herhangi bir işte çalışmamanın en büyük nedeni işsizliktir.

Tablo 13. Çalışmama süresi

	S	%
1-2 ay	25	25,2
Yaklaşık yarım yıl	15	15,1
1 yıl	8	8,1
1 yıl ve üstü	21	21,2
Hiç çalışmadım	30	30,3

Çalışmama süresi de tablo 13’de sunulmuştur. % 25,2’si 1-2 ay, % 15,1’i yaklaşık yarım yıl, % 21,2’si 1 yıl ve üstü süredir çalışmamaktadır. Katılımcıların % 30,3’ü hiç çalışmadıklarını belirten öğrenci grubudur.

Tablo 14. Aile Üyelerinin Çalışma Durumu

	Evet	Hayır	Belirli bir işi yok
	%	%	%
Anne	46,9	50,2	2,9
Baba	61	32,9	5,2
Eş	72	27,1	0,9
Erkek kardeş	67,5	28,8	2,8
Kız kardeş	64,6	33,8	1,5
Çocuk	45,5	53,6	0,9

Araştırmaya katılanların aile üyelerinin çalışma durumu tablo 14’de gösterilmiştir. Katılımcıların % 46,9’unun annesi, % 61’inin babası çalışmaktadır. Evi olanların % 72’sinin eşi, çocuklu olanların % 19’unun çocuğu çalışmaktadır. % 67,5’inin erkek kardeşi, % 65’inin kız kardeşi çalıştığını belirtmiştir.

Tablo 15. Doğum Yeri

	S	%
Şehir	119	39,7
Kasaba	76	25,3
Köy	105	35
Toplam	300	100

Katılımcıların % 40’ı şehirde doğmuştur, % 25’i kasabada ve % 35’i köyde doğmuştur. Buradan anlaşıldığı üzere araştırmaya katılanların çok büyük bir kısmı çeşitli şekillerde Bişkek şehrine göç etmiştir. Göç doğrudan kişi tarafından (eğitim, evlilik veya iş nedenlerle) yapılmış olabileceği gibi ailenin göç etmesi sonucu da yapılmış olabilir.

3.2. Alkol Tüketimi ile İlgili Özellikler

Tablo 16. Alkol Kullanımı

	S	%

Evet	240	80
Önceden Kullanıyordum	60	20
Toplam	300	100

Araştırmaya katılan bireylerin % 80'i halen alkol kullanırken, % 20' si ise önceden kullandığını, şimdi kullanmadığını ifade etmişlerdir. Araştırmamızda anket yapılacak kişileri seçerken alkol kullanan ve önceden kullanıp sonra bırakan kişiler tercih edilmiştir.

Tablo 17. Cinsiyete Göre Alkol Kullanımı

Cinsiyet	Evet %	Önceden kullanıyordum%	Toplam %
Erkek	79,1	20,9	100
Kadın	81,8	18,2	100
Toplam	80	20	100
x²: 0,305 S.d: 1 P: 0,581			

Tablo 17'da görüldüğü gibi alkol kullandığını ifade eden bireylerin 201'i erkek ve 99'u kadındır. Yaptığımız analizde cinsiyet grupları arasında ve alkol kullanım durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunamamıştır (p=0.581).

Tablo 18. Cinsiyete Göre Alkole başlama Yaşı

	Erkek %	Kadın %	Toplam %
14 yaşına kadar	13,9	10,1	12,7
15-20 yaş arası	58,7	44,4	54
21-25 yaş arası	23,4	37,4	28
26-30 yaş arası	2,5	3,0	2,7
31-35 yaş arası	1,5	3,0	2,0
36-40 yaş arası	0,0	1,0	0,3
41 yaş ve üstü	0,0	1,0	0,3
x²: 12,821 S.d: 6 P: 0,046			

Alkole başlama yaşı 14 yaş ve öncesi ile 25 arasında dağılım göstermektedir. İlk kez alkol aldıkları yaş sorulduğunda, çoğunluğu, erkeklerin % 58,7'si, kadınların % 44,4'ü ilk olarak 15-20 yaş aralığında alkol aldıklarını belirtmişlerdir. 14 yaşına kadar ilk kez alkol

kullananların oranı % 12,7'dir. Tabloda görüldüğü gibi, erkekler kadınlara göre daha erken yaşlarda alkol denediklerini görmekteyiz. Cinsiyet ile alkole başlama yaşı arasındaki ilişki istatistiki açıdan anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Tablo 19. Cinsiyete göre Alkol Tüketim Sıklığı

	Erkek %	Kadın %	Toplam %
Her gün	3,0	2,0	2,7
Haftada en fazla 3 kez	8,1	3,0	6,4
Haftada 1 kez	10,1	10,1	10,1
Ayda en fazla 2 kez	37,9	27,3	34,3
Diğer	40,9	57,6	46,5
Toplam	100	100	100
$\chi^2: 8,989$ S.d: 4 P: 0,61			

Tabloda görüldüğü gibi, ayda en fazla 2 kez alkol tüketimi, erkeklerde göze çarpmaktadır. Kadınlar arasında en yüksek oran, düğün, kutlama benzeri günlerde alkol alanlardır (% 57,6), bunu ayda en fazla iki kez (% 27,3) içen bir grup katılımcı izlemektedir. Cinsiyet açısından alkol tüketim sıklığına bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmemiştir ($p > 0,061$).

Tablo 20. Yaş Dağılımına Göre Erkek ve Kadınlarda Alkol Tüketim Sıklığı

Alkol Tüketim Sıklığı	Yaş grupları					
	Toplam	18-29	30-39	40-49	50-59	60
Erkek	%	%	%	%	%	%
Her gün	3,0	1,7	0,0	13	0,0	11,1
Haftada en fazla 3 kez	8,1	3,3	14,7	13	25	11,1
Haftada bir kez	10,1	6,7	20,6	17,4	8,3	0,0
Ayda en fazla 2 kez	37,9	40,8	26,5	39,1	50	22,2
Diğer	40,9	47,5	38,2	17,4	16,7	55,6
$\chi^2: 38,328$ S.d: 16 P: 0,001						
Kadın	%	%	%	%	%	%
Her gün	2,0	2,0	0,0	0,0	8,3	0,0
Haftada en fazla 3 kez	3,0	2,0	5,9	0,0	8,3	0,0
Haftada bir kez	10,1	6,0	5,9	16,7	25	0,0

Ayda en fazla 2 kez	27,33	20	29,4	33,3	33,3	100
Diğer	57,6	70	58,8	50	25	0,0
x²:20,374 S.d:16 P:0,204						

Erkeklerde, ayda en fazla 2 kez tüketim sıklığıyla karakterize edilen katılımcıların oranı % 41 (18-29) ile % 22 (60 ve üstü)'dir. Daha az sıklıkla içenler % 17 ile % 56 arasında değişmektedir. Alkolü her gün içen yaş grupları 40-49 yaş (% 13) ve 60 yaş ve üstü (%11) arasındakilerdir. Yaş açısından erkeklerin alkol tüketim sıklığı istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmüştür (p< 0,05).

Kadınlarda ise aksine, daha az sıklıkla alkol tüketimi, bütün yaş gruplarında sabit bir orana sahiptir. Daha sık alkol tüketen yaş grupları 30 ile 50 yaş arasında değişmektedir. Kadınlarda ise istatistiki açıdan yaşa göre alkol tüketim sıklığına bakıldığında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p> 0,05).

Bu tablodan şu sonuçları çıkartabiliriz; Erkeklerin alkol tüketim normu, haftada bir kez ve ayda bir veya iki kez sıklıkta alkol tüketimidir. Kadınlar için ise ayda bir veya iki kez ve yaklaşık her iki ayda bir ve yılda birkaç kez alkol tüketmektedir.

Tablo 21. Cinsiyete göre Günlük Tüketilen Alkol Miktarı

	Erkek %	Kadın %	Toplam %
100 ml	26,7	61,7	38,1
200-300 ml arası	30,8	20,2	27,3
400 ml ve üstü	20	11,7	17,3
Aşırı miktarda tüketirim	22,6	6,4	17,3
x²: 35,163 S.d: 3 P: 0,000			

Tablo 21'de cinsiyete göre alkolün günlük tüketilen miktarının yüzdeleri sunulmaktadır. Bu dağılımda günlük tüketilen alkol miktarı ile cinsiyet arasında anlamlı fark vardır (p<0,05). Kadınların çoğu % 62'si 100 ml tüketmektedir, erkekler de ise % 27'si 100 ml tüketmektedir. Katılımcıların yaklaşık % 27'si 200-300 ml arasında , % 17'si 400 ml ve üstü tüketmektedir. Erkeklerin kadınlara (% 6,4) kıyasla daha fazla (% 22,6) miktarda alkol tükettiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 22. Cinsiyete göre İlk İçilen İçki Türü

	Erkek %	Kadın %	Toplam %
--	---------	---------	----------

Bira	35,3	8,1	26,3
Şampanya	22,9	60,6	35,3
Şarap	22,4	28,3	24,3
Votka	13,9	3,0	10,3
Diğer	5,5	0,0	3,7
x²: 59,396 S.d: 4 P: 0,000			

Araştırmaya katılan erkeklerin ilk içtikleri içki çeşidinin başında % 35 oranıyla bira gelmektedir. % 23'ü şampanya, % 22'si şarap, % 14'ü votka içtiklerini belirtmiştir. Kadınların ilk içtikleri içki çeşidinin başında ise % 61 oranıyla şampanya gelmektedir. %28'i şarap, % 8'i bira, % 3'ü votka içmiştir (Tablo 21). İlk içilen içki türünde cinsiyet ekseninde anlamlı farklılık görülmektedir (p< 0,05). Bu farklılık kadınların ilk olarak şampanya; erkeklerin ise bira ve votkayı denediklerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 23.Cinsiyet Dağılımına Göre Sık İçilen İçki Türü

	Erkek %	Kadın %	Toplam %
Bira	51,2	14,4	39,3
Şampanya	8,5	33	16,4
Şarap	5,5	20,6	10,4
Kokteyl	2,0	6,2	3,4
Votka	25,4	15,5	22,1
Diğer	7,5	10,3	8,4
Toplam	100	100	100
x²: 67,919 S.d: 5 P: 0,000			

Erkeklerin en sık tükettikleri alkol içeceği olarak ilk sırada % 51 oran ile bira gelmektedir. Biranın sohbet için içilen sıradan bir içecek olarak algılanması ve diğer alkol içeceklerine göre ucuz olması yaygın bir kanaattir. Erkeklerin % 25,4'ü ise votkayı, % 8,5'i şampanyayı, % 5,5'i şarabı sık tükettikleri alkol içecekleri olarak belirtmiştir. Kadınlarda ise ilk sırada şampanya (% 30) gelmektedir. % 21'i şarap, % 15,5'i votka, % 14'ü bira, % 6'sı kokteyl tüketmektedir. Burada görüldüğü gibi, kadınların daha çok şampanya,

şarap gibi düşük alkollü içecekleri tercih ettiğini görmekteyiz. Bu dağılımda kadın erkek arasında, sık içilen içki türlerine göre anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$).

Tablo 24. Alkolün Erişilebilirliği

	S	%
Bakkal	38	12,7
Büfe (Market)	164	54,7
Büyük Marketler	97	32,3
Diğer	82	27,3
Toplam	300	100

Katılımcıların yarısından fazlası (% 54,7), genellikle marketlerden alkollü içki aldıklarını vurgulamıştır. % 32,3'ü büyük marketlerden satın almaktadırlar. % 12,7'si ise bakkallardan temin etmektedirler. Marketlerde, bakkallarda alkolün bolluğu ve nispeten ucuzluğu alkol içeceklerine erişimi kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, Kırgızistan'da bakkallardan veresiye alkollü içecek almak oldukça yaygın bir durumdur.

3.4. Alkol Kullanımı Nedenleri

Tablo 25. Cinsiyete Göre Alkol Kullanımı Nedeni

	Erkek %	Kadın %	Toplam %	
Arkadaşlarla bir araya geldiğimde	54,2	40,4	49,7	P= 0,024
Özel günlerde	37,8	55,6	43,7	P= 0,004
Sıkıntıya düştüğümde	10	12,1	10,7	P= 0,567
Düğünlerde	26,4	28,3	27	P= 0,725
Bağımlı olduğum için	7,0	2,0	5,3	P= 0,073
Diğer	12,4	12,1	12,3	

Alkol kullanımını etkileyen faktörler arasında sosyal çevrenin büyük etkisi açıkça görülmektedir. Erkeklerin yarısı ve kadınların yarısına yakını arkadaşlarıyla bir araya geldiğinde alkol kullandıklarını belirtmektedir. Bununla birlikte, erkeklerin % 26'sı düğünlerde, % 10'u sıkıntıya düştüğünde, %7'si ise alkol bağımlısı nedeniyle alkol aldıklarını belirtmiştir. Bu oranlar ise kadınlarda da aynıdır; düğünlerde % 28, sıkıntıya düştüğümde % 12, alkol bağımlılığı nedeniyle alkol aldıklarını belirtenlerin oranı % 2'dir. Alkol alma nedenleri ile cinsiyet arasındaki ilişki anlamlı fark görülmüştür. Ancak özel

veya kutlama günlerinde alkol alma nedeni ile cinsiyet kategorileri arasında anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 25).

Tablo 26. Cinsiyete Göre İlk Alkol Kullanım Nedenleri

	Erkek %	Kadın %	Toplam %	
Ailevi problem	5,0	4,0	4,7	P=0,718
İşsizdim	1,5	0,0	1,0	P=0,222
Arkadaşlarla anlaşmazlık	6,0	4,0	5,3	P=0,484
Karşılıksız aşk	6,0	2,0	4,7	P=0,127
Parasal problem	1,0	2,0	1,3	P=0,467
Hastalık	4,0	2,0	3,3	P=0,374
Olumsuz ortam	19,4	25,3	21,3	P=0,245
Denemek istedim	31,3	27,3	30	P=0,469
Diğer	27,9	39,4	31,7	

Katılımcıların ilk alkol deneyimlerinin hangi koşullarda oluştuğu incelendiğinde, erkek ve kadınların çoğu, alkol tüketimindeki deneyimlerin edinilmesinin arkadaşları ile birlikte gerçekleştiğini veya olumsuz ortam olarak belirttikleri arkadaş çevresini belirtmiştir. Tablo 25’de gösterildiği gibi erkeklerin % 31’i kadınların % 27’si denemek amacıyla, erkeklerin % 19’u, kadınların ise % 25’i olumsuz ortamı nedeniyle tükettiklerini görmekteyiz. İkinci grup katılımcı, aile kutlamalarında ilk alkol deneyimleridir. Erkeklerin % 28’unun, kadınların % 39,4’ünün çoğu diğer seçeneğinde, “Ailem ile birlikte yeni yıl kutlamasında ilk kez denedim” gibi ifadelerle belirtmiştir. Bu bahsedilen ilk deneyimlerin kişinin kendi inisiyatifinde değil, en yakın çevrenin doğrudan etkisi altında gerçekleştiğini söylenilebilir. Erkeklerin % 6’sı karşılıksız aşk, % 5’i ailevi problemlerden dolayı, %4’ü hastalıktan dolayı, % 1,5’i işsizlikten dolayı içtiklerini belirtmektedir. Kadınların % 4,7’si ailevi problemlerden dolayı, % 4,7’si karşılıksız aşktan, % 3,3’ü hastalıktan dolayı içtiklerini belirtmektedir. Bu dağılımda cinsiyet kategorileri arasında, ilk alkol kullanma nedenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 27. Aile ve Akraba Çevresinde Alkol Kullananlar ve Alkol Bağımlıları

Alkol Kullananlar		Alkol Bağımlıları	
S	%	S	%

Anne	56	18,7	1	0,3
Baba	161	53,7	24	8,0
Kardeş	41	13,7	3	1,0
Eş	39	13	10	3,3
Akraba	103	34,3	19	6,3
Hepsi	6	2,0	0	0,0
Hiçbiri	75	25	245	81,7

Gençlerin alkol ile karşı sosyal bir tutum oluşturması üzerindeki aile etkisi, ebeveynler ve diğer yetişkin aile üyeleri olabilir. Albert Bandura'nın sosyal öğrenme teorisinin vurguladığı gibi, çocuk sosyal çevresinde yaygın bir biçimde alkol kullanıldığını görmektedir. Bu düşünüldüğünde, çalışmaya katılan bireylerin aile ve akraba çevresinin alkol kullanımları hakkında araştırma yapılmıştır. Araştırmaya göre, katılımcıların yarısından fazlasının babası % 54'ü, annelerinin % 19'u, akrabalarının % 34'ü, kardeşlerinin % 14'ü, eşlerinin % 13'ü alkol kullanmaktadır. % 25'i ailelerinde alkol kullanılmadığını ifade etmişlerdir. Ailelerinde alkol bağımlısı olanları ile ilgili incelendiğinde % 8'i babalarının, 1 katılımcı annesinin, % 6,3'ünün yakın akrabaları, % 3,3'ünün eşi alkol bağımlısı olduklarını belirtmişlerdir.

Bireylerin yakın çevrelerinin alkol tüketimine etkisi göz önünde bulundurularak bireylerin ilk içkilerini kiminle içtikleri araştırılmıştır.

Tablo 28. İlk İçkinin İçildiği Kimseler

	S	%
Tek başıma	6	2,0
Arkadaşlarımla	238	79,3
Akrabalarımla	17	5,7
Ailemle	22	7,3
Eşimle	8	2,7
Diğer	7	2,3
Toplam	298	99,3
Cevapsız	2	0,7

Katılımcıların % 79'u ilk içkilerini arkadaşlarıyla içtiklerini, % 7'si aileleriyle içtiklerini, % 6'sı akrabalarıyla, % 2'si ise yalnız başlarına içtiklerini ifade etmişlerdir. Arkadaş çevresi kişinin alkole başlamasında çok önemli faktör olarak göze çarpmaktadır. Burada görüldüğü gibi ilk içkilerin içilmesi sürecinde aile ve akrabalarıyla beraber olduklarını da belirtenler vardır

3.5. Alkol Kullanımının Yol Açtığı Zararlar

Tablo 29. Cinsiyete Göre Alkol Kullanmanın Getiren Sonuçları

	Erkek %	Kadın %	Toplam %	
Trafik kazası	4,0	1,0	3,0	P=0,156
Tutuklanma	20,4	3,0	14,7	P=0,000
Yaralanma	17,9	3,0	13	P=0,000
Başkasına zarar verme	8,0	2,0	6,0	P=0,042
Birisinin ölümüne neden olma	0,5	1,0	0,7	P=0,608
Hiçbiri ile karşılaşmadım	46,8	78,8	57,3	P=0,000
Diğer	16,4	13,1	15,3	

Katılımcıların %57'si alkol kullanımı sonucunda herhangi bir problem ile karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Bunların % 79'u kadın, % 47'si ise erkektir. Erkek katılımcıların kadınlardan daha çok olarak, beşte biri tutuklandığını, % 18'i yaralanma olayına karıştığını, % 8'i başkasına zarar verdiğini, kadınlarda ise bu oran tutuklanma %3, yaralanma %3, başkasına zarar verme % 6'dır. Bu sonuçlara göre, cinsiyet kategorilerinde anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Ancak trafik kazası, birisinin ölümüne sebep olma her iki kategoride de aynı orana sahiptir (Tablo 29).

Tablo 30. Alkolü Bırakma Düşüncesi

	S	%
Bir ay içinde	57	23,75
Yarım yıl içinde	27	12,1
Bir yıl içinde	26	10
İki üç yıl içinde	22	9,17
Bırakmayı düşünmüyorum	56	23,3
Emin değilim	52	21,7

Katılımcıların % 20'si önceden alkol kullandıklarını ve sonradan bıraktıklarını ifade etmişlerdir. Halen alkol kullanan katılımcıların (%80) alkol kullanımını bırakıp bırakmama ve yaklaşık ne kadar sürede bırakacaklarını düşüncesi incelendiğinde, katılımcıların % 55'inin alkolü bırakma düşüncesi olduğu görülmüştür. Bunların %23,75'i bir ay içinde, % 12,1'i yarım yıl içerisinde, %10'u bir yıl içerisinde, % 9,17'si iki üç yıl içerisinde bırakacaklarını ifade etmiştir. Fakat katılımcıların % 23,3'ü alkolü bırakmayı hiç düşünmediği ve % 21,7'sinin ise alkolü bırakma konusunda cevap vermede zorlandıkları tespit edilmiştir (Tablo 30).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Alkolizm dünya genelinde tıbbi, sosyal ve ekonomik sorunlara yol açan ciddi bir toplumsal problemdir. Ayrıca çok fazla alkol tüketen birey alkole karşı psikolojik, metabolik ve nörokimyasal bağımlılık geliştirmektedir. Bu davranış bireyin ailesini, işini, arkadaşlarını kaybetmesine, toplumdan dışlanmasına, benliğini yok etmesine neden olmaktadır. Kronik alkol tüketimi hepatit ve siroz gibi karaciğer hastalıklarına, epilepsi ve demans gibi nörolojik hasarlara ve kalp hastalığı gibi birçok hastalıklara yol açmaktadır. Aynı zamanda şiddetli suçlar ve trafik kazalarına da neden olmaktadır. (Gupta ve Shah, 2015). Bu tür sorunların ortaya çıkışı ve sonuçları doğrudan veya dolaylı olarak toplumun yapısıyla ilişkilendirilmektedir.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Kırgızistan dâhil olmak üzere bağımsızlığını kazanan tüm devletlerde siyasal ve ekonomik sistemlerde dönüşüm veya başka bir sisteme geçiş görülmektedir. Ekonomide ve yaşam standartlarında ise büyük bir düşüş yaşanmaktadır. Özellikle Kırgızistan'daki siyasi istikrarsızlığın sonuçları da ülkede işsizliğin artmasına ve gelirlerin azalmasına neden olmuştur. Bu durumlar alkolizm, uyuşturucu, madde bağımlılığı ve suça karışma gibi birçok sosyal problemlere yol açmaktadır.

Araştırmanın bu bölümünde her bir araştırma sorusuna dair elde edilen bulgulardan hareket edilerek sonuçlara yer verilmiştir. Aynı zamanda bulgular konu ile ilgili önceden yapılmış çalışmaların bulgularından faydalanılarak tartışılmıştır.

Araştırmanın “**Kırgızistan’da alkol tüketimi cinsiyete göre nasıl farklılık göstermektedir?**” sorusuna ilişkin olarak sosyodemografik özellikler incelendiğinde; alkol kullanımında cinsiyete göre anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı bulgulanmıştır. Bu sonuca göre, erkekler de kadınlar da aynı oranda alkol tüketmektedirler. Ayrıca elde edilen veriler ortaya atılan “Kırgızistan’da erkekler kadınlara göre daha fazla alkol tüketir” hipotezi ile paralellik göstermemektedir. Kırgızistan’da CADAP’ın 2013 tarihli “Kadın ve Bağımlılık” konulu araştırmasının sonuçlarında son zamanlarda kadınlarda da alkol kullanım oranının artmaya başladığı görülmüştür (Kırgızistan FES, CADAP, 2013). Son zamanlarda kadınlar arasındaki alkol kullanımının da yaygınlaşması hem biyolojik hem de sosyokültürel nedenlerle açıklanabilir. Biyolojik olarak kadınların erkeklere göre daha çabuk sarhoş oldukları ve bağımlı hale geldikleri, ruhsal bozuklukların daha erken oluştuğu bilinmektedir (Baranova, 2013; Perkins, 2002; Somkina ve Merinov, 2013). Sosyo-kültürel açıdan bakıldığında, Doğu ülkelerinde kadının sosyal hayata katılımının

sınırlı olduğu ve kadınların sosyo-ekonomik hayattaki etkinliği arttıkça alkol kullanımlarının da arttığı bilinmektedir (Turhan, İnandı, Özer vd, 2011). Fitzgerald ve ark. (2000)'ın kadınlarda alkol kötüye kullanımı ve bağımlılığı araştırmasında, kadınlar arasında alkol tüketiminin çok yaygınlaştığı ve içme davranışlarının erkeklerden farklı olduğu öne sürülmüştür.

“Kırgızistan’da alkole başlama yaşı kaçır?” sorusuna ilişkin bulgu incelendiğinde erkeklerin % 58,7’si, kadınların % 44,4’ü ilk olarak 15-20 yaş aralığında alkol aldıklarını belirtmişlerdir, 14 yaşına kadar ilk kez alkol kullananların oranı ise % 12,7 bulgulanmıştır. Doğan (2001), tarafından yapılan çalışmada alkol kullananların % 57’sinin ilk defa 15-17 yaşlarında alkollü içici içtiğini ve % 32,5’inin de ilk defa 18 yaş ve daha yukarı yaşlarda alkollü içki kullandığını belirtilmiştir. Elde edilen verilere göre, “Alkole başlama yaşı düşüktür” ve “Erkekler kadınlara göre daha erken yaşlarda alkol denemektedirler” hipotezleri doğrulanmıştır. Yapılmış olan bu çalışma çalışmamızın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Ögel ve ark., 2004; Özyurt ve Dinç, 2006; Şaşmaz ve ark., 2006). Benzer bir araştırma da Türkiye’de AMATEM’in bulduğu sonuçlardır. Bu sonuca göre zararlı alışkanlıklara başlama yaşının 11 olduğunu kaydedilmiştir (Çakmak ve diğ., 1997). Burdur’daki lise öğrencilerinin sigara, alkol ve uyuşturucu madde alışkanlıkları ile bu konuda bilgi ve tutumlarını incelenme amacıyla değişik lisede okuyan 1047 öğrenciye anket sorusu uygulanmıştır. Öğrencilerin % 16,6’sı sigara, % 10,0’u alkol içmekte, %0,34’ü uyuşturucu madde kullanmaktadır. Öğrencilerden % 39,16’sı 13-15, % 35’i 16-18 yaşlarında alkole başladığını belirtmiştir (Orak ve ark., 2005).

“Alkol kullanan çocukların ebeveynlerinin eğitim düzeyi genelde düşük müdür?” sorusu ile ilgili hipotezimiz benzer çalışmalara dayanarak bu çocukların ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin düşük olduğu yönündeydi. Alkol kullanımının ailede eğitim düzeyi yüksek ise az olduğu (Özyurt ve Dinç, 2006) ve özellikle anne eğitimi düzeyi ile ilişkili olduğunu belirten (İnandı ve ark., 2009) çalışmalar mevcuttur. Anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça sigara ve alkol kullanma düzeyi doğru orantılı olmamakla beraber azalmaktadır (Yılmaz ve ark., 2009). Aile çatışmasının, ergen sigara içimi ve alkol kullanımı arasındaki ilişkiyi nasıl etkilediğine yönelik yapılan araştırma bulgularında ebeveynler ve ergenler arasındaki çatışmaların, ergen madde kullanımı arasındaki ilişkide en önemli faktör olarak görülmüştür (Kristjansson ve diğ., 2009).

Ancak çalışmamızda da eğitim düzeyleri babaların % 35, annelerin ise % 34,3’ünün yüksek eğitim almış kişiler olduğu bulgulanmıştır. Fakat aynı yaş grubunun eğitim

düzelelerini incelediğimizde (Tablo 10) bu hipotezimizin desteklenmediği, alkol kullanan çocukların ebeveynlerinin eğitim düzey ortalamasının toplumdaki genel eğitim düzeyi ortalamasına paralel olduğu görüldü.

“Ailede anne veya babanın alkol kullanması ile çocuklarının alkol kullanması arasında bir bağlantı var mıdır?” sorusuna ilişkin anne-baba alkol kullanımı incelendiğinde, katılımcıların yarısından fazlasının babası % 53,7’si, annelerinin % 18,7’si alkol kullanmaktadır. Araştırmamızın bu sonucu yapılmış olan diğer çalışmalarla paralellik göstermektedir. Ayrıca “Ailede annenin veya babanın alkol kullanması çocuklarının alkole alışmasına sebep olmaktadır” hipotezi kısmen doğrulanmıştır. Yapılmış olan bir çalışmada ailede alkol kullanımının çocuğun alkol kullanma riskini 2 kat arttırdığı belirtilmiştir (Şaşmaz ve ark., 2006). Alkole başlama ortamı ve nedenlerine yönelik yapılmış olan bir araştırmada alkol kullanma nedenleri sorulmuş ve ilk üç sırada duygusal ilişkiden ayrılma (% 40,6), ebeveyn den örnek alma (% 28,1) ve arkadaş ortamı (% 12,5) sonucu bulgulanmıştır (Taşçı ve ark., 2005). Madde bağımlılığına yönelik yapılmış olan bir araştırma bulgularında gençlerde sigara içen ebeveyn ya da kardeşe karşı duyulan hayranlık sonucunda gelişen özdeşleştirme ile sigara içme davranışı görülmüştür (Herken ve Özkan, 1998:57).

“Arkadaş çevresinin alkol kullanmalarında bir etkisi var mıdır?” sorusuna ilişkin bulgular incelendiğinde, araştırma örneklemine dâhil bireylerin % 79,3’ü ilk içkilerini arkadaşlarıyla içtiklerini ifade etmişlerdir. Arkadaş çevresi kişinin alkole başlamasında çok önemli faktör olarak göze çarpmaktadır. “Alkol kullanmayı etkileyen önemli bir unsur da alkol kullanan arkadaş çevresidir” şeklinde ifade edilen altıncı hipotez doğrulanmaktadır. Taşçı ve ark., (2005) tarafından Karşıyaka Kız Meslek ve Anadolu Lisesi’nde okuyan lise ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin madde bağımlılığı konusundaki bilgi ve görüşlerini, madde kullanma durumlarını belirlemek amacıyla yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin, % 15.7’sinin madde kullanmakta olduğu, madde kullananların % 31.2’sinin arkadaşları ve % 25.0’inin ise özentili nedeni ile madde kullanmaya başladıkları belirlenmiştir. Başka bir araştırmada ise İstanbul Bağcılar ilçesinde 2008 ve 2010 yıllarında öğrencilerin madde kullanım oranlarını ve literatürde kabul edilen risk faktörlerindeki değişimi değerlendirmek amacıyla yapılan ankette, sigara ve alkol kullanımında belirgin bir artışın olduğu, madde kullanımına etki eden faktörler olan akademik başarı, okula devamsızlık, arkadaşlar arasında madde kullanım yaygınlığı, suç işleme oranları ve boş vakitlerini olumsuz aktivitelerle değerlendirme biçimlerinde artış olduğu görülmüştür (Ünlü ve Evcin, 2014). Arkadaş grubunda alkol

kullananlar olmasının alkölü denemeyi 10,2 kat arttırdığı ifade edilmiştir (Özyurt ve Dinç, 2006). İlhan, Demirbaş ve Doğan (2005) tarafından çıraklar üzerinde yürütölen bir araştırmada gençlerin alkölü ilk kez arkadaşları ile sokakta denediklerini göstermiştir. Weitzman, Nelson & Wechsler (2003), alköllü ortamlara maruz kaldıklarını bildiren üniversite öğrencilerinin, benzer bir maruziyete sahip olmayan akranlarına göre alköllü ortamlara girme olasılıklarını daha yüksek bulgulamışlardır.

“Alkol kullanımının aile yapısını bozulması hatta eşlerin ayrılımlarında bir etkisi var mıdır?” Boşanmada etkili olan problemlere genel olarak baktığımızda, hem kadınlar, hem erkekler için en önemli problemin geçimsizlik olduğunu görmekteyiz. İkinci sırada en önemli boşanma nedeni olarak kötü alışkanlıklar gelmektedir. Kadınların % 42,9’u, erkeklerin % 15,8’i kötü alışkanlıklardan dolayı eşinden boşandıklarını belirtmiştir. Burada göröldüğü gibi, “Alkolün aile yapısını etkileyen diğeri bir sonucu eşler arasındaki ilişkiyi zedelemesi, hatta eşlerin boşanmasına sebebiyet vermesidir” hipotezi verilerle kısmen uyushmaktadır. Norveç'teki erkek ve kadın intihar oranları üzerindeki sosyal parçalayıcı faktörleri analiz etmeyi amaçlayan bir çalışmada; 1911'den 1990 yılına kadar farklı verilerden elde edilen zaman serisi analizleri sonucunda hem alkol tüketiminin hem de boşanmanın bağımsız ve istatistiksel olarak erkeklerin intihar oranıyla ilişkili olduğı yordanmıştır (Norström, 1995). Bunun dışında, ebeveynleri boşanmış olan çocukların alkolün etkisi altında olma ve alkol alma olasılıkları daha yüksek bulgulanmıştır (Jeynes, 2001).

“İşlenen suçlarda alkol kullanımının bir etkisi var mıdır?” araştırma sorusunda katılımcılara alköllüyken başına gelenler sorulmuştur. Katılımcıların yarısı yani erkek katılımcıların kadınlardan daha çok olarak, beşte biri tutuklandığını, % 18’i yaralanma olayına karıştığını, % 8’i başkasına zarar verdiğini, %4’ü trafik kazası geçirdiğini, % 0,5’i birisinin ölümüne sebep olduğı görölmüştür. Kadınlarda ise bu oran tutuklanma %3, yaralanma %3, trafik kazası %1, başkasının ölümüne sebep olma % 1, başkasına zarar verme % 6’dır. Elde edilen verilerle “Suçlarda alkolün de payı vardır” şeklindeki hipotez doğrulanmıştır. Suç-tanı ilişkisinin incelendiğı, adam öldüren 53 şizofrene yönelik yapılan olgu çalışmasında, her iki cinste de adam öldürme riskinin 10 kat daha fazla olduğı ve alkölizmin varlığının erkeklerde bu riski 17 kat arttırdığı bildirilmiştir (Eronen ve diğ., 1996). Bir başka araştırmada ise erkeklerin % 7’sinin psikotik olduğunu, alkölizm ve alkole bağılı psikotik bozukluğun hafif şiddet ve mala yönelik suçlar açısından risk taşıdığını , alkol kullanımı olan şizofren hastalarda suç davranışının daha fazla olduğı yordanmıştır (Eronen ve diğ., 1996b). Şiddet davranışının önde gelen kaynaklarından

birisi uyuşturucu madde kullanımıdır. Alkol ve madde kullanımıyla, saldırganlık ve şiddet eylemlerinin birbirini tırmandırdığı yapılan araştırmalarla tespit edilmiştir (White ve Gorman, 2000). Gaziantep Üniversitesi'nde adli psikiyatrik açıdan incelenmiş olan olguların değerlendirilmesi çalışması sonucunda madde bağımlılığı yönünden değerlendirilen 96 hastanın % 63.5'i esrar, % 47.9'u eroin, % 17.7'si ilaç, % 55.2'si sigara, % 44.8'i alkol kullanmaktaydı. Madde bağımlılığı tanısı konanlarda, madde kötüye kullanımı tanılı hasta grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde suç öyküsü sayısının çok olduğu saptanmıştır (Yumru ve diğ., 2005).

ÖNERİLER

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan hareketle bazı öneriler aşağıda sıralanmıştır:

1- Zararlı kullanımın en önemli bileşenlerinden olan alkole erken yaşta başlamanın engellenmesine yönelik politikaların geliştirilmesi, ergenlik dönemindeki genç bireylerin kendi yeteneklerini keşfetmelerini sağlayacak merkezlerin açılmasının önleyici hizmetlerin etkililiğini güçlendireceği düşünülmektedir.

2- Arkadaş çevresinin kişinin alkole başlamasında çok önemli bir faktör olduğu göze çarpmaktadır. Bu hususta anne babaya çok büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin çocuklarını takip etmesi, gözlemlemesi önerilmektedir.

3- Alkol bağımlısı bireylerin profillerine bakıldığında, bu kişilerin parçalanmış aile çocukları, travmatik olaylar yaşamış ve psikolojik sorunları olan bireyler olduğu görülmektedir. Kırgızistan'ın yetkili kurumlarının, ebeveynlik uygulamaları, aile yönetimi uygulamaları ve aile içi çatışmaların ve aile içi madde kullanımı davranışının önlenmesi uygulamaları ile ilgili kurslar ve eğitimler düzenlemesi tavsiye edilmektedir.

4-Kırgızistan'ın birkaç şehri dışında alkol ve madde bağımlılığı rehabilitasyon merkezi bulunmamaktadır. Diğer şehirlere de bu merkezlerin kurulmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

5-Gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik önerimiz alkolizm ve alkol kullanımının farklı ölçekler kullanılarak ve daha büyük örneklem grupları üzerinde tekrarlanabileceği yönündedir.

KAYNAKLAR

- Abdullayeva, (2011), *Tendentsii razvitiya obrazovaniya* :[Eğitim gelişimindeki eğilimler]. “Kırgızistan Nüfusu: XXI. Yüzyılının Başında” Bildiri Kitabı (UNFPA), Bişkek, İSN 978-9967-26-443-4, s. 246.
- ADB (2011), *Otsenka Sektora, Kratkiy Obzor: Obrazovaniye* [Sektör Değerlendirmesi: Eğitim] <https://www.adb.org/sites/default/files/linked-documents/cps-kgz-2013-2017-ssa-01-ru.pdf>, Erişim tarihi: 13.11.2017.
- Akhmedjonov, A., & Suvankulov, F. (2013). *Alcohol Consumption and Its Impact On The Risk Of High Blood Pressure in Russia*. *Drug and Alcohol Review*, 32(3), 248-253.
- Alieva G., Saiakova M., Yusupova A. (2013), *Women and addiction in the Kyrgyz Republic, Kirgizistan FES, CADAP*, Çeviri: Andrey Zens, 84, İSN 978-9967-27-036-7, s.8-9).
- Alimova K.T. (2016), *Kirgiz Respublikasının mamlekettik din sayasatı* [Kırgız Cumhuriyeti Devlet dini politikası], *Вестник КРСУ*: 16, UDC: 342.731(575,2), s. 3-6.
- Amatova U.O. (2015) *Zanyatost i Bezrobotitsa Kak Faktory Ekonomicheskogo Razvitiya KR* [Kırgızistan Ekonomik Gelişim Faktörleri Olarak İstihdam ve İşsizlik] *Вестник Ошского Государственного Университета*, №4 ISSN: 1694-7452, s. 252-254.
- Aptikiyeva L.R. Aptikiyev A.H. Bursakova M.S. (2014), *Semya Kak Faktor Lichnostnogo Razvitiya Rebonka* [Çocukların Kişisel Gelişiminin Faktörü Olarak Aile], *Вестник Оренбургского Государственного Университета*, UDC: 158, s. 185.
- Arslan H. (2015) *SSCB Sonrası Kirgizistan'da Demografik ve Siyasi Durum*, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü, Karabük.
- Asanaliyev R.M. (2007), *Alkogolizm Kak Vid Deviantnogo Povedeniya v Usloviyakh Anomii Respubliki* [Ülkenin Anomi Koşulları Altında Sapkın Bir Davranış Olarak Alkolizm], *Вестник Иссык-Кульского Университета*: №18, II Bölüm, s. 58-59.

- Aynekenova Ç.R (2008) *Obrazovaniye i nauka Kyrgyzskoy Respubliki v noviy perekhodnyy period.*, [Yeni Geçiş Döneminde Kırgızistan'nin Eğitim Durumu] Вестник КРСУ 8, №4, UDC: (37+00) (575,2) (04) s. 176-177).
- Azimova Y.E. İşenko K.A. Raçın A.P. (2016), *Diagnostika i Lecheniye Nevrologicheskikh Oslozhneniy Alkogolizma: Novoye Vino v Starykh Bokalakh*" [Alkolizmin nörolojik komplikasyonlarının teşhisi ve tedavisi: "Eski bardaklarda yeni şarap"] Специальный выпуск (Неврология, Ревматология) №1, ISSN: 2311-2441, s.50.
- Babakulov U. (2008), *Degradatsiya Naroda. Kyrgyzstan prevrashchayut v Stranu Narkomanov i Alkogolikov* [Kırgızistan Uyuşturucu ve Alkol Bağımlıları Ülkesine Dönüşüyor"] <http://www.ar-namys.org/read/755.html>.
- Baranova O.V., (2013) *Zhenskiy Alkogolizm Kak Sotsial'naya Problema* [Sosyal Bir Problem Olarak Kadın Alkolizmi] Формы и Методы Социальной Работы в Различных Сферах Жизнедеятельности, III Международная Научно-практическая Конференция.
- Barataliev Ö. Alımkulova N. (2012), *Geografiya* [Coğrafya], Bişkek, Инсанат, UDC: 373.167.1, s. 4, 14.
- Basın toplantısı. <https://ru.sputnik.kg/Kyrgyzstan/20171101/1036105320/v-kyrgyzstane-rastet-chislo-alkogolikov.html>, Erişim Tarihi, 24.04.2018.
- Beşirli H. (2011) *Kırgızistan'ın Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Yapısı* Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 15, 313-331, s. 314.
- Botobayev A.A. (2017), *Kharakteristika Narkosituatsii v Kyrgyzstane na Sovremennom Etape* [Günümüz Kırgızistan'da Uyuşturucu Durumu], <https://ipi1.ru/images/PDF/2017/91/kharakteristika>. Erişim tarihi: 18.03.2108.
- Cebeci S. (2016). *Kırgızistan'da Dini Durum Ve Soviyet Sonrası Dini Gelişmeyi Besleyen Etkenler* MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi: 3, İSSN: 1624-7215, s. 104.
- Chelovek i Alkogol istoriya borby [İnsan ve Alkol Mücadelesinin Tarihi], <http://kond45.ru/wp-content/uploads/2016/02/Человек-и-алкоголь-история-борьбы.pdf>, Erişim Tarihi 12.04.2018.
- Coşkunol H. Altıntoprak E. (1999) *Alkol Kullanımının Genetik Yönleri*, Klinik Psikiyatri №2, s. 224.

- Current Time (TVchannel), (2016), Kırgızistan'da Kamuya Açık Yerlerde Küfür Etmek Ve Alkol Kullanmak Yasaklandı <https://www.currenttime.tv/a/28184610.html>
Erişim Tarihi: 02.04.2018.
- Çakmak D., Kültegin Ö., Defne T, *Uyuşturucu Madde. Kullanımının Aile Üzerine Etkisi*, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara 1997, s. 19.
- Danuta Penkala-Gawecka (2017) Perceptions of health and illness, and the role of healers in Kyrgyzstan, *Panorama DSÖ Avrupa Bölge Ofisi Dergisi*, ISSN 2412-544X, Volume 3, Issue 1, 94.
- Demirci L. (2012) *Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan'ın Kesişimindeki Sorunlu Vadi: Fergana*, Savunma Bilimleri Dergisi 11, sayı 2, ISSN: 1303-6831, s. 34.
- DJakişev A. (2007), *Deyatelnost Militsii Kyrgyzstana: Problemy Okhrany Obshchestvennogo Poryadka i Borby s Prestupnostyu 1924-1991 gg* [Kırgızistan Polis Politikasının Faaliyeti: Kamu Asayışı ve Suçla Mücadele sorunları 1924-1991 yy.] Doktora Tezi Özeti (synopsis), el yazması, UDC: 947.1.351.74 (575,2) (043,3).
- Doğan, O. T. (2001). Sivas ilindeki lise öğrencilerinde madde kullanımı yaygınlığı. *Bağımlılık Dergisi*, 2(2), 53-56.
- DSÖ: Avrupa Bölge Ofisi Raporu, 2011, s. 18-20.
- Egorçenko S.P.(2014), *Alkogolnaya Zavisimost: Problema Biogeneticheskaya ili Psikhosotsialnaya? Sovremennyye Aspekty* [Alkol bağımlılığı: Bir Biyogenetik Sorunu mu yoksa Psikososyal mı], Вісник Одеського Національного Університету. Психологія: 19, ISSN 2304–1609, s. 123.
- Elebayeva A.B. (2011). *Sovremennoe sostoyaniye mejnatsionalnih otnosheniy v Kyrgyzskoy Respublike: Problemy i Perspektivy* (Kırgızistan'da Uluslararası ilişkilerin Çağdaş Koşulları; Sorunlar ve Öngörüler); Вестник Академии Управления при Президенте Кыргызской Республики, №14, ISSN: 1694-5422, s. 35-43.
- Epstein, Elizabeth E. (2013) *Addictions: A comprehensive guidebook*. Oxford University Press.
- Eronen, M., Hakola, P., & Tiihonen, J. (1996). Mental disorders and homicidal behavior in Finland. *Archives of general psychiatry*, 53(6), 497-501.
- Eronen, M., Tiihonen, J., & Hakola, P. (1996). Schizophrenia and homicidal behavior. *Schizophrenia bulletin*, 22(1), 83-89.

- Fitzgerald, Hiram E., et al. (2000) Alcohol abuse/dependence in women and girls. *Alcoscope: International Review of Alcoholism Management* 3.1: 6-19.
- Gately İ. (2008), *Drink, a Cultural History of Alcohol*, Gotkam Books, New York.
- Gupta D.K., Shah P Treating Alcoholism In The Global Era By Homeopathy. *National Journal of Integrated Research in Medicine* 6.2 (2015): 117-120.
- Gurileva L.V. Nagornova A.Yu. Peredentseva L.A. Rezniçenko O.S. Şilova İ.S. (2012), *İndividualno-Psikhologicheskiye Osobennosti Lichnosti Kak Faktor Vozniknoveniya Alkogolnoy Zavisimosti* [Alkolik Bağımlılığın Faktörü Olarak Kişinin Bireysel-Psikolojik Özellikleri], *Современные Проблемы Науки и Образования*, №6, UDC: 37.04.
- Haber Ajansı 24.Kg (2017), Kırgızistan'ın Bir Dizi Yerleşim Birimlerinde Alkol Satışı Yasaklanıyor, https://24.kg/obschestvo/58721_pyanstvu_boy_vse_bolshe_selcha_n_vkyirgizstane_otkazyivayutsya_otalkogolya/, Erişim Tarihi, 24.04.2018.
- Herken, H., & Özkan, İ. (1998). Sigara alışkanlığı ve anne baba tutumu. *Genel Tıp Dergisi*, 8(2), 85-89.
- Hızlan C. (1996), *Alkolizm*, BDS Yayınları, İstanbul, s.7, 29.
- Hill S. Y. (2010) *Neural plasticity, human genetics, and risk for alcohol dependence* International review of neurobiology. Vol. 91. *Academic Press*, 53-94.
- Hudyakov Yu. (1995), *Kyrgyzy na prostrakh Azii* [Kırgızlar Asya'da], ПП Камекс-Детай ЛТД (Фонд Сороса-Кыргызстан) Бишкек, s. 94-95.
- İlhan, İ. Ö., Demirbaş, H., & Doğan, Y. B. (2005). Çıraklık eğitime devam eden çalışan gençlerde alkol kullanımı üzerine bir çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(4), 237-244.
- İnandi, T., Özer, C., Akdemir, A., Akoğlu, S., Babayigit, C., Turhan, E., & Sangün, Ö. (2009). Violence, psychological features, and substance use in high school students in Hatay: A cross-sectional study. *Medical Journal of Trakya University / Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 26(3), 189-196.
- İonov R.N. (2003) *Uyazvimost i Adaptatsiya Rastitelnogo Pokrova Travyanistykh Soobshchestv Pri Globalnom Potepnenii Klimata (...)*, ВЕСТНИК КРСУ, №6, UDC:582:581.524:577.41 (575.2) (04).

- İsaev K. (2004) *Osobennosti Sostoyaniya Zdorovya Naseleniya Kyrgyzstana v Sovremennykh Usloviyakh* (Modern Koşullarda Kırgızistan Nüfusunun Sağlık Durumunun Özellikleri) Социологические исследования, ISSN: 0132-1625, s. 1-2.
- İsakov K.İ. v.b. (2015) *Tendentsii Sotsialno-Ekonomicheskogo Razvitiya Kyrgyzstana i İkh Vozdeystviya na Uroven Zhizni Naseleniya* [Kırgızistan'ın Sosyal Ve Ekonomik Gelişiminin Eğilimleri Ve Nüfusun Hayatı Düzeyi Üzerine Etkileri] ГОУМПО КРСУ, UDC: 338, 65.9(2Кн) И 85 s. 4.
- İsraïlova C. (2016) "Pyanstvu- boy!" [Sarhoşluk için- savaş], <http://knews.kg/2016/09/pyanstvu-boj/>.
- Jeynes, W. H. (2001). The effects of recent parental divorce on their children's consumption of alcohol. *Journal of Youth and Adolescence*, 30(3), 305-319.
- Jogorku Keneş Yönetmeliği, (2011) Erkin-Too Gazetesi, 1004, 14 Ekim 2011.
- Jooşbekova A.R. (2012), *İzmeneniya v Sfere Prilozheniya Truda Kyrgyzov Yuga Kyrgyzstana* [Changes in a Work Sphere of Application Kyrgyz People the South of Kyrgyzstan], Известия Вузов Кыргызстан: №1, UDC: 325.1:331.301:39, s. 27.
- Kafesoğlu İ. (1980), *Eski Türk dini*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara s. 24-44-45.
- Kalyoncu A. Mirsal H. (2000), *Alkol Kullanım Bozuklukları*, Psikiyatri Dünyası №4, s. 22-23.
- Kıdıkeeva A.A. Mamıtbek uulu T. Eşenova S.E. (2016). *Problemy Migratsı Naseleniya Kyrgyzstana* (Kırgızistan Nüfusunun Göç Sorunları) Иновационная Наука, №2 ISSN 2410-6070 UDC: 331.556.2, s. 1-2.
- Kırgızistan Anayasası, (2010), 27 Haziran 2010, Madde 83.
- Kırgızistan Cumhuriyeti Jogorku Keneşi: (2015) "Kırgızistan Cumhuriyeti'nin Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişikliklerin ve Değişikliklerin Tanıtılması Hakkında (Alkollü içeceklerin cirolarını sınırlama)" Kanun Tasarısı Hakkında Düzenleyici Etki Analiz Raporu.
- Kırgızistan Eğitim ve Bilim Bakanlığı, (2012) "2020 yılına kadar eğitim gelişiminin konsepti" Bişkek, s. 5-6, 21-29-38.
- Kırgızistan Hükümeti Uyuşturuculuğa Karşı Programı (2014), www.toktom.kg Erişim Tarihi: 24.04.2018.

- Kırgızistan Rusya Federasyonu Büyükelçiliği (2013) Politicheskaya Sistema Respubliki Kyrgyzstan [Kırgızistan'ın Siyasi Yapısı], <http://www.rusinkg.ru/rf-i-kr/article/30-kirgiziya/235-politicheskaya-sistema-respubliki-kyrgyzstan>, Erişim Tarihi: 10.02.2018.
- Kırgızistan Sağlık Bakanlığı, Bağımlılık Merkezi, <http://old.med.kg/index.php/ru/rtsn.html> Erişim Tarihi: 06.03.2018.
- Kırgızistan Sağlık Bakanlığı, DSÖ: Avrupa Bölge Ofisi (2011). *Sluzhby Obshchestvennogo Zdravookhraneniya Kyrgyzstana* [Kırgızistan Halk Sağlığı Hizmetleri] Bişkek. s. 18-20.
- Kırgızistan'da Alkol ile İlgili İnternet Reklamları Yasaklandı, (2018). <https://ru.sputnik.kg/Kyrgyzstan/20180328/1038384285/kyrgyzstan-internet-shtraf-reklama-alkgol.html> Erişim Tarihi: 02.04.2018.
- Kocherbayeva A.A. (2016) *Osobennosti demograficheskogo razvitiya Kyrgyzstana: Problemy, ikh sotsialnyye posledstviya i perspektivy resheniya* (Kırgızistan'ın demografik gelişiminin özellikleri: Sorunlar, bunların sosyal sonuçları ve çözüm önerileri), Population, №1-1, İSSN- 1561-7785, s. 16, 17, 19
- Kopitov A.V. (2012), *Rol Semeynoy Sredy v Formirovaniı Alkogolnoy Zavisimosti u Podrtostkov i Molodykh Lyudey Muzhskogo Pola* [Genç Erkek bireylerinde Alkol Bağımlılığının Oluşturulmasında Aile Ortamının Rolü], Вестник ВГМУ, 11, №2, s. 151-152.
- Kovalenko O.V. (2017), *K Voprosu ob Ekologicheskoy Situatsii v Kyrgyzskoy Respublike* (Kırgızistan'da Ekolojik Sorunlar), Новая Наука: Проблемы и Перспективы, ISSN 2412-9704, ss.229-230.
- Köknel Ö. (1998), *Bağımlılık: Alkol ve Madde Bağımlılığı*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, s. 98.
- Kristjansson, A. L., Sigfusdottir, I. D., Allegrante, J. P., & Helgason, A. R. (2009). Parental divorce and adolescent cigarette smoking and alcohol use: assessing the importance of family conflict. *Acta Paediatrica*, 98(3), 537-542.
- Kudabayev Z, Kudabayeva M. (2011), *Ekonomicheskii Rost Kyrgyzstana: Rol Sektorov Ekonomiki* (Kırgızistan'ın Ekonomik Büyümesi: Ekonomik Sektörlerin Rolü), The Review of Central Asian Studies Vol. 2, s. 112-113.

- KUIK (2015), 2015 yılında Kırgızistan Nüfus Hareketinin Başlıca Sonuçları, <http://www.stat.kg/media/files/d505e4c2-5f17-4ce0-aa5b-9d0824fd1cfa.doc>
Erişim Tarihi: 20.12.2017.
- KUIK, (2016). *Gender v Vospriyatii Obshchestva*, [Toplum Algısında Toplumsal Cinsiyet] Bişkek: UNFPA s. 12,14
- KUIK: (2017). “2017 Yıllarının Başlarına Göre Nüfus Sayısı Analiz Raporu” (*Rapor No*). Bişkek: Hazırlatan Kuruluş.
- KUIK: (2017). “Zhenshchiny i Muzhchiny Kyrgyzskoy Respubliki 2012-2016” (Kırgızistan Kadın Ve Erkekler 2012-2016). Bişkek.
- KUIK: “Zhenshchiny i Muzhchiny Kyrgyzskoy Respubliki”, 2006-2010 Sbornik Genderno-razdelennoy Statistiki (Kırgızistan Kadın ve Erkekler, 2006 -2010 Cinsiyet Ayrımlı İstatistiklerin Toplanması), 2011, s. 12.
- Kuluyeva Ç.R. (2016) Nekotoryye Voprosy Gosudarstvennoy Politiki Razvitiya Trudovoykh Resursov Regionov Kyrgyzstana (Kırgızistan Bölgelerindeki İş Kaynaklarının Geliştirilmesinde Devlet Politikasının Bazı Sorunları) Вестник КРСУ.
- Kuluyeva Ç.R. (2016), *Nekotoryye Voprosy Gosudarstvennoy Politiki Razvitiya Trudovoykh Resursov Regionov Kyrgyzstana* [Kırgızistan Bölgelerindeki İş Kaynakları hakkında Devlet Politikasının bazı Soruları], Вестник КРСУ: 16, № 2, UDC: 331.5.024.5(575,2] s. 38.
- Lynskey, M. T., C. Day, and W. Hall. *Alcohol and other drug use disorders among older-aged people*, Drug and Alcohol Review 22.2 (2003): 125-133.
- Maden A. (1991), *Alkolizm Psikosomatiği Ve Kültürel Nitelikleri*, Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi, ISSN: 2459-0150, s. 197-198.
- Mayfield R.D. Harris R.A. Schuckit M.A. (2008) *Genetic Factors Influencing Alcohol Dependence*, British Journal of Pharmacology, doi: 10.1038/bjp.2008,88.
- Medical Centre Demnur, Alkol ve Sigara Bağımlılığı Tedavisi, <https://club.elsom.kg/ru/offer/meditsinskiy-tsentr-demnur> erişim tarihi 29.03.2018.
- Medical Centre NAZARALIEV (2008) Boşanma Nedeni Olarak Alkolizm http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2010/alcohol_20100521/en/, Erişim Tarihi: 25.09.2018.

- Medical Centre NAZARALIEV (2010) <http://nazaraliev.com/stati/centr-lecheniya-alkogolizma> Erişim Tarihi: 06.03.2018.
- Mırzabayev M. (2013), *Kırgızstanda Din menen Mamlekettin Baylanışı* (Kırgızistan'da Din ve Devlet ilişkisi), Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlmî Dergisi: 18-19, s. 169-171.
- Mirovyie Religii i Alkogol [Dünya Dinleri ve Alkol] Adapted from the book "Alcohol and the Scriptures" (Kepp A. Temperance Committee of the Presbyterian Church of Victoria, Melbourne, 1966), http://adonayforum.com/alkogolnaya_zavisimost/mirovyie_religii_i_alkogol/?wap2 Erişim Tarihi: 12.04.18
- Minsk Bölgesel Klinik Merkezi. <http://mokc.by/content/factory-vliyayuschie-na-formirovanie-alkogolnoj-zavisimosti> Erişim Tarihi: 29.02.2018.
- Mogilevskii R. Abdrazakova N. Chalbasova S. (2015) *The Impact of Kumtor Gold Mine on the Economic and Social Development of the Kyrgyz Republic*, (Kumtor Altın Madeninin Kırgızistan Ekonomik ve Sosyal Gelişimi Üzerine Etkileri), V.R.S. Company, ISBN 978-9967-27-598-0, s. 7
- Morozov G.V. (1983) *Alkogolizm: Rukovodstvo dlya Vrachev* (Alkolizm: Doktorlar için rehber) *Медицина*, 432.
- Niyazova A. Temirbekov A. Hasanova S. (2016), *Torgovlya i Chelovecheskoye Razvitiye v Kyrgyzskoy Respublike* [Kırgızistan'da ticaret ve insani gelişme], UNDP, Al-Salam: 208, ISBN 978-9967-473-18-8, s. 15-22.
- Norström, T. (1995). The impact of alcohol, divorce, and unemployment on suicide: a multilevel analysis. *Social Forces*, 74(1), 293-314.
- Official website of the President of the Kyrgyz Republic, http://www.president.kg/ru/prezident/prezident_kyrgyzskoj_respubliki Erişim Tarihi: 10.02.2018
- Okritaya Pozitsiya Kamu Vakfi. (2013) *Obzor soblyudeniya svobody veroispovedaniya v Kyrgyzskoy Respublike* [Kırgızistan'da Din Özgürlüğüne Genel Bakış] OSCE Bışkek, ISBN 978-9967-27-172-2, s. 5.
- Osmonov Ö. (2017), Sotsialdik Maselelerin Kurçuşu. Oş Koogalanı (Sosyal Problemler, Oş Olayı) <http://students.com.kg/archives/536> Erişim Tarihi: 29.02.2018

- Ögel, K. T., Çorapçıoğlu, A., Sır, A., Tamar, M., Tot, Ş., Doğan, O., Liman, O. (2004). Dokuz ilde ilk ve ortaöğretim öğrencilerinde tütün, alkol ve madde kullanım yaygınlığı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15(2), 112-118.
- Özden S.Y. (2015). *Alkolizm Sebep ve Sonuçları*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, ISBN: 9786053201618, s. 107-108,
- Özyurt, B. T., & Dinç, G. T. (2006). Manisa'da okul çağı çocuklarda alkol kullanım sıklığı ve alkol kullanımı ile ilişkili faktörler. *Türk Silahlı Kuvvetleri Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 5(2), 61-71.
- Perkins, H. Wesley. (2002) *Surveying the damage: a review of research on consequences of alcohol misuse in college populations*. Journal of Studies on Alcohol, supplement 14: 91-100.
- Piga G. Novoviç T. Mogilevskiy T. (2016) *Obshchaya Stranovaya Otsenka dlya Kyrgyzskoy Respubliki* [Kırgızistan için Genel Ülke Değerlendirmesi], BM Kırgızistan, Bişkek, s. 94.
- Prichiny i Problemy Alkogolizma v Rossii (Rusya'da Alkolizm Sorunu ve Nedenleri), Rapor, Eğitim materyalleri. <http://works.doklad.ru/view/BfP1tyUed0s.html>
Erişim Tarihi: 05.08.2017.
- Sarıgulov B. Mkrteçyan N. (2011). *Migratsiya v sovremennom Kyrgyzstane* (Modern Kırgızistan'da Göç) ДЕМОСКОП Weekly, № 481 – 482, s. 1.
- Scholte, R. H., Poelen, E. A., Willemsen, G., Boomsma, D. I., & Engels, R. C. (2008). Relative risks of adolescent and young adult alcohol use: The role of drinking fathers, mothers, siblings, and friends. *Addictive behaviors*, 33(1), 1-14.
- Shustrov A., et al. (2016), *Gosudarstvennaya Politika i Praktika Borby s Pyanstvomi Alkogolizmom v Leningrade v 1960-ye gg* [1960'larda Leningrad'da Alkolizm ve Alkolizmle Mücadele Devlet Politikası ve Uygulaması] Санкт-Петербургский Государственный Университет, Yüksek Lisans Tezi.
- Somerdem C. (1996). *Alkol ve Uyuşturucularla İşimiz Bitti*, Doruk Yayımcılık, Ankara. s. 17-18
- Somkina O. Yu., Merinov A.V. (2013) *Suitsidalnaya İ Ne Suitsidalnaya Autoagressiya u Zhenshin, Stradayushchikh Alkogolnoy Zavisimostyu*. [Alkol Bağımlılığı Olan Kadınlarda İntihar Eğilimi Ve İntihar Eğilimi Olmayan Saldırıcılık] Тюменский Медицинский Журнал 15.3.

- Stitsenko K.V. Bajanova L.V. (2015) *Available Water Resouces in Kyrgyzstan: Their Structure and Dynamics* (Kırgızistan'ın su kaynakları: yapıları ve dinamikleri) Вестник КРСУ, 15, №3, UDC: 556,18 (575,2), s. 194-195.
- Şaşmaz, T. T., Buğdaycı, R. T., Toros, F. T., Kurt, A. T., Tezcan, H. T., Öner, S. T., & Çamdeviren, H. T. (2006). Ergenlerde alkol içme prevalansı ve olası risk faktörleri: Okul tabanlı, kitlesel bir çalışma. *Türk Silahlı Kuvvetleri Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 5(2), 94-104.
- T.C. MEB (2014)
http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/55/17/729272/dosyalar/2014_05/05121122_alkolba%C4%B1ml%C4%B1%C4%B1%C4%B1.pdf. Erişim tarihi: , 24.04.2018.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Tüketici Hizmetleri. (2011), *Alkol Bağımlılığından Korunma*, Ankara, s. 1.
- Tabışaliyev S.T. (2010) *Abramzon S.M. ''Kırgızy i ikh etnogeneticheskiye i istoriko-kulturnyye svyazi* [Abramzon S.M. '' Kırgızlar ve onların etnogenetik ve tarihsel-kültürel bağları''], Типар, Bişkek, ISBN 5-655-00518-2, s. 184.
- Tamar D. Ögel K. Çakmak D. (1996), *Uyuşturucu Madde Kullanımının Aile Üstüne Etkisi*, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara, İSBN: 975-19-1853-3, s. 10.
- Taşçı, E., Atan, Ş. Ü., Durmaz, N., Erkuş, H., & Sevil, Ü. (2005). Kız meslek lisesi öğrencilerinin madde kullanma durumları. *Journal of Dependence*, 6(3), 122-128.
- Tİ-Kırgızistan, Hukuk Bülteni (2009) Bişkek, s. 4.
- Tofan A. V. (2017), *Formirovaniye Politicheskoy Sistemy Kyrgyzskoy Respubliki v Kontekste Vneshnego Vliyaniya* (Dış Etkilerinin Bağlamında Kırgızistan'ın Siyasi Sisteminin Oluşumu), Вестник КРСУ: 17, №6, UDC: 327,8 (73):323 (575,2), s. 206.
- Toraman A. *Geçmişten Günümüze Kırgızistan ve Kırgızlar* Türk Tarihi Araştırmaları, Erişim adresi: <http://www.genelturktarihi.net/wp-content/uploads/2012/04/KIRGIZ%C4%B0STAN..pdf> 04.09.2017.
- Torgaşeva L. Kalmıkova N. (2011) *Administrativno- Territorialnoye Ustroystvo Kyrgyzskoy Respubliki* [Kırgız Cumhuriyeti'nin İdari-Bölgesel Yapısı], "Kırgızistan Nüfusu: XXI. Yüzyılının Başında" Bildiri Kitabı (UNFPA), Bişkek, İSBN 978-9967-26-443-4, s. 28.

- Turhan, E., İnandı, T., Özer, C., & Akoğlu, S. (2011). *Üniversite öğrencilerinde madde kullanımı, şiddet ve bazı psikolojik özellikler*. Turkish Journal of Public Health, 9(1), 33-44.
- Türkiye Yeşilay Cemiyeti, *Bira ve Alkolizm Raporu*, İstanbul 1984, s. 45.
- Tze S, (2015), *Vino v Sotsiokulturnom Landshafte Rosii i Kitaya* (Rusya ve Çin'in Sosyo-Kültürel Manzarasında Şarap), Астраханский Государственный Университет, Институт Социальных Наук, Doktora Tezi, Astrahan.
- Ubaydullayev M. B. (2015) *Problemy Ispolzovaniya Zemel Selskokhozyaystvennogo Naznacheniya V Kyrgyzstane* (Kırgızistan'da Tarımsal Arazi Kullanımı Sorunu) Территория Науки №5, s. 95. UDC 331.5.024.5(575.2).
- UNDP Kırgızistan, (2015), İnsani Gelişme Raporu
<http://www.kg.undp.org/content/kyrgyzstan/ru/home/presscenter/pressreleases/2015/12/19/-2015-.html>. Erişim Tarihi: 22.02.2018.
- USCIRF Kırgızistan (2015) “Yıllık Raporu”, s. 1.
- Ünlü, A., & Evcin, U. (2014). 2008 ve 2010 Yılları arasında İstanbul Bağcılar ilçesinde gençler arasında madde kullanım yaygınlığı, risk ve koruma faktörlerinin değerlendirilmesi. *Anadolu University Journal of Social Sciences*, 14(3), 127-140.
- Weitzman, E. R., Nelson, T. F., & Wechsler, H. (2003). Taking up binge drinking in college: The influences of person, social group, and environment. *Journal of adolescent health*, 32(1), 26-35.
- White HR, Gorman DM. Dynamics of the drugs-crime relationship. *J Crim Justice* 2000; 1: 151-218.
- WHO (1994), *Lexicon of alcohol and drug terms*, Медицина, Geneva, ISBN 5-225-03582-5, s. 5.
- World Health Organization (2011) *Global status report on alcohol and health*. Geneva: WHO.
- Yazıcıoğlu Y. Erdoğan S. (2014) *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Detay Yayıncılık, s. 69.
- Yenigün M. *Alkol Tüketimi ve Tıp*,
http://cms.galenos.com.tr/Uploads/Article_5939/2006-3-1.pdf.
- Yılmaz N. (2015), *Alkol ve Madde Bağımlılığı: Bireysel ve Toplumsal Sonuçları*, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Yılmaz, G., Döşyılmaz, E., Karademir, T., & Şirin, Y. (2009). Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Sigara Ve Alkol Alışkanlıklarının İncelenmesi. *http://dergipark.gov.tr/ksusbd*, 6(2).
- Yumru, M., Savas, H. A., Tutkun, H., Herken, H., Karasu, M., & Dülger, H. E. (2005). Gaziantep Üniversitesi'nde adli psikiyatrik açıdan incelenmiş olan olguların değerlendirilmesi: Yüksek oranda alkol-madde kullanımı/Evaluation of forensic psychiatric cases, examined in Gaziantep University: higher prevalences of substance abuse. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 6(1), 30.
- Zhizhin A.A. Kozlov V.V. (2013), *Dukhovnyye i Sotsialno-Psikhologicheskiye Aspekty Alkogolnoy Zavisimosti* [Alkol Bağımlılığının Sosyo-Psikolojik Yönleri] Ярославский Педагогический Вестник, №2, UDC: 159,9, s. 209-210.
- Ziyalar A. (1991), *Alkol Bağımlılığı*, Psikofarmakolojide Yenilikler Sempozyumu, İstanbul, s.29.
- Zullino D., Achab S., Thorens G., Khan R., Manghi R., Khazaal Y., (2013) *Psychosocial Factors in Alcohol Use and Alcoholism*. *Alcohol and Alcoholism*, 48, DOI: 10.1093/alcalc/agt112.
- СоюзПравоИнформ, (2017), Экономика Кыргызской Республики [Kırgızistan Ekonomisi] <https://www.kg.spinform.ru/economics.html>.__Erişim Tarihi: 21.12.2017.

EKLER

• Ek 1: Anket Formu

Bu araştırmada Kırgızistandaki alkol kullanan bireylerin demografik, sosyo-kültürel yapıları hakkında tespitlerde bulunarak alkol alışkanlığının sebeplerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Sorulara samimi cevaplar vermeniz önemlidir. Bu nedenle kimliğinizi belirtmeyiniz.

İlginiz için teşekkür ederim.

Zhanylmyrza ZHAİLOOBKOVA
Sakarya Üniversitesi
Yüksek Lisans Sosyoloji Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz

1. Erkek

2. Kadın

2. Yaş

1. 18-29 yaş

2. 30-39 yaş

3. 40-49 yaş

4. 50-59 yaş

5. 60 yaş ve üzeri

3. Eğitim düzeyiniz

1. Tamamlanmamış Ortaöğretim

2. Ortaöğretim

3. Orta Mesleki Öğretim

4. Tamamlanmamış Yükseköğretim

5. Yükseköğretim

4. Doğum yerini belirtiniz

1. Şehir

2. Kasaba

3. Köy

5. Medeni durumunuz

1. Bekâr

2. Evli

3. Boşanmış (lütfen 6.soruya gidin)

4. Dul

6. Boşanmışsanız boşanmanızın sebepleri (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

1) Geçimsizlik

2) Ekonomik sebep

3) Hastalık

- 4) Kötü alışkanlıklar
 - 5) Diğer...
7. Aile tipiniz
- 1) Geniş aile (dede, babaanne, anne-baba, çocuklar, torunlardan oluşan büyük aile)
 - 2) Çekirdek aile (eş veya anne-baba ile birlikte yaşayan daha evlenmemiş çocuklardan oluşan aile)
 - 3) Bölünmüş aile (boşanma veya ölüm gibi sebeplerden dolayı baba ve çocuklardan oluşan ya da anne veya çocuklardan oluşan aile)
 - 4) Geçici olarak geniş aile (sosyal, siyasal, ekonomik, eğitim ihtiyaçlarından dolayı insanların yakın akrabalarının evinde geçici olarak yaşamaları sonucu oluşan aile tipi)
 - 5) Nikâhsız aile (nikahsız evlenen çiftlerden oluşan aile tipi)
 - 6) Diğer...
8. Babanızın eğitim durumu nedir?
- 1) Tamamlanmamış Ortaöğretim
 - 2) Ortaöğretim
 - 3) Orta Mesleki Öğretim
 - 4) Tamamlanmamış Yükseköğretim
 - 5) Yükseköğretim
9. Annenizin eğitim durumu nedir?
- 1) Tamamlanmamış Ortaöğretim
 - 2) Ortaöğretim
 - 3) Orta Mesleki Öğretim
 - 4) Tamamlanmamış Yükseköğretim
 - 5) Yükseköğretim
10. Halen yapmakta olduğunuz iş veya mesleğiniz? (sadece bir cevap seçin)
- 1) Çiftçilik
 - 2) Sanayi
 - 3) Su, Elektrik ve Gaz Sektörü
 - 4) İnşaat
 - 5) Ticaret
 - 6) Kamu Hizmeti
 - 7) Serbest Meslek

8) Çalışmıyorum

11. Çalışmıyorsanız, nedenini belirtin? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- 1) İşsizlikten
2) Hastalıktan
3) Alkol bağımlılığından
4) Diğer

12. Ne zamandan beri çalışmıyorsunuz? (sadece bir cevap seçin)

- 1) 1-2 ay
2) Yaklaşık yarım yıl
3) 1 yıl
4) 1 yıl ve üstü
5) Hiç çalışmadım

13. Ailenizde sizden başka çalışan var mı? (her satırda yalnızca bir cevap seçin)

Aile üyeleri	Evet	Hayır	Belirli bir işi yok
1. Anne	1	2	3
2. Baba	1	2	3
3. Eş	1	2	3
4. Erkek kardeş	1	2	3
5. Kız kardeş	1	2	3
6. Çocuk	1	2	3

14. Alkol kullanıyor musunuz? (sadece bir cevap seçin)

- 1) Evet
2) Hayır
3) Önceden
Kullanıyordum

15. İlk kez alkollü içeceği kaç yaşında kullandınız?

- 1) ...14
2) 15-20 yaş
3) 21-25 yaş
4) 26-30 yaş
5) 31-35 yaş
6) 36-40 yaş
7) 41 yaş...

16. İlk defa ne tür içki denediniz? (sadece bir cevap seçin)

- 1) Bira
2) Şampanya
3) Şarap
4) Votka
5) Diğer

17. Alkolü ilk defa kimlerle kullandınız?

- 1) Tek başıma
2) Arkadaşlarımla
3) Akrabalarımla
4) Ailemle
5) Eşimle
6) Diğer

18. Alkole ilk başladığınızda sizi bu alışkanlığa iten sebep neydi? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- 1) Ailevi problem
- 2) İşsizdim
- 3) Arkadaşlarla anlaşmazlık
- 4) Karşılıksız aşk
- 5) Parasal problem
- 6) Hastalık
- 7) Olumsuz ortam
- 8) Denemek istedim
- 9) Diğer...

19. Alkol tüketim sıklığı (sadece bir cevap seçin)

1) Her gün	2) Haftada en fazla 3 kez	3) Haftada bir kez
4) Ayda en fazla 2 kez	5) Diğer...	

20. Alkol tüketim miktarı? (sadece bir cevap seçin)

1) 100 ml	3) 400 ml ve üstü
2) 200-300 ml arası	4) Aşırı miktarda tüketirim

21. İçkinizi nereden temin edersiniz?

1) Bakkal	2) Büfe (Market)
3) Büyük marketler	4) Diğer (yazınız)

22. Alkol için ne aylık ne kadar harcama yapıyorsunuz? (sadece bir cevap seçin)

1) 50-200	2) 300-500	3) 600-800
4) 900-1000	5) 1000-...	

23. Genellikle hangi alkol içkisini kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

1) Bira	2) Şampanya	3) Şarap
4) Kokteyl	5) Votka	6) Diğer

24. Hangi durumlarda daha çok alkol kullanırsınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- 1) Arkadaşlarla bir araya geldiğimde

- 2) Özel günlerde
- 3) Sıkıntıya düştüğümde
- 4) Düğünlerde
- 5) Bağımlı olduğum için
- 6) Diğer

25. Ailenizde alkol kullanan var mı? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- 1) Anne
- 2) Baba
- 3) Kardeş
- 4) Eş
- 5) Yakın akraba
- 6) Hepsi
- 7) Hiçbiri

26. Ailenizde alkol bağımlısı var mı?

- 1) Anne
- 2) Baba
- 3) Kardeş
- 4) Eş
- 5) Yakın akraba
- 6) Hepsi
- 7) Hiçbiri

27. Aşağıdakilerin her hangi biri alkollü iken başınıza geldi mi? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- 1) Trafik kazası
- 2) Tutuklanma
- 3) Yaralanma
- 4) Başkasına zarar verme
- 5) Birisinin ölümüne neden olma
- 6) Hiçbiri ile karşılaşmadım
- 7) Diğer...

28. Alkolü bırakmayı düşünüyor musunuz? (her satırda yalnızca bir cevap seçin)

	Evet	Hayır	Emin değilim
1) Bir ay içinde	1	2	3
2) Yarım yıl içinde	1	2	3
3) Bir yıl içinde	1	2	3
4) İki üç yıl içinde	1	2	3
5) Bırakmayı düşünmüyorum	1	2	3

ÖZGEÇMİŞ

Zhanylmyrza ZHAILOOBKOVA, 20.01.1992 tarihinde Kırgızistan'ın Narın kentinde doğdu. İlk, orta ve liseyi Narın 'da tamamlayıp 2010 yılında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nde başladığı Lisans eğitimini, 2015`de bitirdi. Edebiyat fakültesinden mezun olup, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim dalında Yüksek Lisans eğitimine başladı. 2013-2014 eğitim öğretim yılında Lisans öğrenimi sırasında Mevlana öğrenci değişimi programıyla Türkiye'de Süleyman Demirel Üniversitesi'nin Fen-edebiyat Fakültesinde Felsefe bölümünde eğitim aldı. Halen Sosyoloji bölümü Yüksek Lisans öğrencisidir.